

مذاکرات مجلس شورای ملی

صورت مشروح مذاکرات مجلس شورای ملی روز سه شنبه (۲۱) اسفندماه ۱۳۵۲

فهرست مطالب :

قانون تاسیس سازمان تأمین خدمات درمانی عائله درجه یک افسران و همافران و کارمندان ارتش شاهنشاهی و ژاندارمری کشور و شهربانی کشور. ۲- لایحه اصلاح ماده ۸۷ قانون استخدام نیروهای مسلح شاهنشاهی. ۳- لایحه حقوق و مزایای پرسنل نظامی و غیر نظامی نیروهای مسلح شاهنشاهی، بوسیله تیمسار سپهبد کانونوزیان معاون وزارت جنگ. ۱۱- طرح و تصویب فوریت لایحه حقوق و مزایای پرسنل نظامی و غیر نظامی نیروهای مسلح شاهنشاهی. ۱۲- اعلام وصول و قرائت نامه لایحه رسیده از مجلس سنا (لایحه تبدیل وضع استخدامی هشت نفر از افسران سابق شهربانی کشور از درجه افسری بر تبه همدردیفی نیروهای مسلح شاهنشاهی). ۱۳- طرح و تصویب فوریت لایحه، تبدیل وضع استخدامی هشت نفر از افسران سابق شهربانی کشور از درجه افسری بر تبه همدردیفی نیروهای مسلح شاهنشاهی. ۱۴- تصویب صورت جلسه قبل. ۱۵- طرح و تصویب گزارش شور دوم کمیسیون دادگستری راجع با اجازه افتتاح حساب پس انداز به اطفال و ارسال بمجلس سنا. ۱۶- طرح گزارش شورای اول کمیسیون دارائی راجع با اجازه انتقال پنجاه درصد مشاع از باقیمانده حقوق و تعهدات شرکت نفت کنتینانتال ایران بشرکت ایران سیتیز سرویس پترولیوم بر اساس قرارداد الحاقی ضمیمه. ۱۷- طرح گزارش شور اول کمیسیون امور خارجه راجع بموافقت نامه بین دولت شاهنشاهی ایران و آژانس بین المللی انرژی اتمی و پروتکل تعلیقی موافقت نامه سه جانبه بین دولت شاهنشاهی ایران و دولت ممالک متحده آمریکا و آژانس بین المللی انرژی اتمی.

۱- قرائت اسامی غائبین جلسه قبل.
۲- بیانات قبل از دستور - آقایان : حق شناس - دکتر متین - دکتر لقمان ادهم - جعفری - زرین پور - ایلخانی پور .
۳- تقدیم لایحه مقررات مربوط به پایه حقوق و حقوق بازنستگی مستخدمین رسمی هیات آموزشی و پژوهشی بوسیله آقای دکتر میرعلاء معاون وزارت علوم و آموزش عالی .
۴- تقدیم لایحه اکتشاف، تولید و بهره برداری از منابع نفتی ایران، بوسیله آقای دکتر کاشفی معاون وزارت دارائی .
۵- تقدیم لایحه تشکیل صندوق مشترک شهرداریها بوسیله خانم صوفی معاون وزارت کشور.
۶- تقدیم لایحه اجازه استفاده از مانده اعتبار بنده (در اجرای ضابطه پرداختهای اراضی فرودگاههای کشور مصوب ۱۸ بهمن ماه ۱۳۵۲) بوسیله آقای دری معاون وزارت راه .
۷- تقدیم لایحه تشکیل سازمان صنایع کوچک و نواحی صنعتی ایران بوسیله آقای دکتر معتمدوزیری معاون وزارت اقتصاد .
۸- تقدیم لایحه ۱ - اجازه مصرف مانده اعتبارات سال ۱۳۵۲ طرحهای خاص ناحیه ای .
۲- صورت جزء قسمتی از سهمیه ، حق عضویت و کمک دولت ایران بابت مخارج سازمان ملل متحد و سایر سازمانهای بین المللی و تعهدات در سال ۱۳۵۳ بوسیله آقای دکتر مجیدی وزیر مشاور و رئیس سازمان برنامه و بودجه کشور .
۹- طرح و تصویب فوریت لایحه اجازه مصرف مانده اعتبارات سال ۱۳۵۲ طرحهای خاص ناحیه ای .
۱۰- تقدیم سه فقره لایحه ۱- لایحه اصلاح

۱۸- طرح گزارش شور اول کمیسیون امور خارجه راجع به پروتکل الحاقی قرارداد بین دولت شاهنشاهی ایران و دولت اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی راجع بانظماات مرزی ایران و شوروی و ترتیب تصفیه اختلافات و حوادث درمرز.
۱۹- طرح گزارش شور اول کمیسیون امور خارجه راجع بموافقت نامه همکاری برای جلوگیری

از ربودن ناوهای هوایی کشوری بین دولت شاهنشاهی ایران و دولت اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی .
۲۰- طرح گزارش شور اول کمیسیون دادگستری راجع باصلاح قانون حمایت خانواده .
۲۱- قرالت دستور و تعیین موقع جلسه آینده .
ختم جلسه .

مجلس ساعت نه صبح برباست آقای عبدالله ریاضی تشکیل گردید

۱- قرالت اسامی غالبین جلسه قبل .

رئیس- اسامی غائبین جلسه قبل قرالت میشود .

(شرح زیره قرالت شد)

غالبین با اجازه - آقایان :

احمدی - محمد علی آموزگار - دکتر اسکوثیان - امیر احمدی - دکتر حبیب بهبهانی - پدرامی - پسیان - پوریبائی - جهانشاهی - جهانی - دشتی - ذوالفقاری .
حسام الدین رضوی - مهندس سهم الدینی - دکتر شمس - صائب - حیدر صائبی - صادقی - دکتر صمد زاده - مهندس عطائی - فرنود - فیصلی - کمالانی - مهندس کیا - دکتر متین - محدث زاده - مظاهری - دکتر نایی - نیک پور .

غائبین مریض - آقایان :

اخوی - مهندس اردلان - مهندس عنایت بهبهانی سمعی - شیخ بهائی - مهرزاد - دکتر ناوی - تیمسار حکیمی - دکتر مشابخی .

۲- بیانات قبل از دستور آقایان : حق شناس - دکتر متین - دکتر لقمان ادهم - جعفری - زرین پور - ایلخانی پور

رئیس- نطق های قبل از دستور را شروع میکنیم

آقای حق شناس تشریف بیاورید .

حق شناس - باکسب اجازه از مقام ریاست معظم و نمایندگان محترم مجلس شورای ملی میخواهم مختصری راجع با اهمیت روز فرخنده و تاریخی ۲۴ اسفند که در واقع سرمنشأ و سبب اصلی تحولات و ترقیات درخشان امروزی کشور ما همین روز مبارک است مطالبی بعرض برسانم .

در تاریخ هر کشور و قوم و ملتی روز هائیکه در

زرین تاریخ و شاهنشاهی ایران قرارداد (صحیح است) .

اعلیحضرت رضاشاه کبیر از خاندان اصیل و پاک نژاد ایرانی و فرزند عباسعلیخان پهلوی فرمانده فوج سوادکوه مازندران بود که حکومت آن منطقه را نیز بهمهده داشت و جند نامدار ایشان یاور مرادعلیخان پهلوی که در جنگ هرات افغانستان فرماندهی يك قسمت از قشون ایران را بهمهده داشت و پس از دلاوریها و عملیات درخشان جنگی و ابراز شجاعت در راه اعتلای ایران شربت شهادت نوشید و نام پرافتخار خود را جزو شهدای میهن ثبت نمود اعلیحضرت رضا شاه پهلوی در همان ابتدای صباوت و جوانی که محققین محترم ۱۲ سالگی نوشته اند با یکدنیا احساسات عالی خدمت به میهن و سری پرشور در فوج سوادکوه مازندران بخدمت داخل و در

نتیجه ابراز شجاعت و دلیری در جنگها و نوبوغ کاردانی و کفایت تمام مدارج ترقی را بسرعت طی نموده و بدرجه سرتیپی ارتقاء یافت و چون در این دوره خدمت از هم گسیختگی و پاشیدگی اوضاع و مداخلات اجانب وضعف و سستی زمامداران و مرکز نشینان و وضع هرج و مرج دولت و ارتش این سردار رشید و وطن پرست رامتوجه و خامت اوضاع آنروزی ایران ساخته بود لذا صبر و تحمل بیشتر راجایز ندیده و در سوم اسفند سال ۱۲۹۹ شمسی بایک اقدام شجاعانه زمام امور آشفته و درهم و برهم را بکف با کفایت خود گرفته و از آن تاریخ بانلاشها و کوششهای خستگی ناپذیر و شبانه روزی و باتدائیر عالی و درخشان در مشاغل بزرگ و خطیر وزارت جنگ - نخست وزیری - فرماندهی کل قوا و بعدها - سلطنت با عظمت ایران را بهمهده گرفته - ابتدا باتشکیل ارتش متحدالشکل و جوان و قوی و نیرومند همت شاهانه را بقلع و قمع و از بین بردن ملوک الطوائفی و گردنکشان و بیایگان و اشرار و خائنان میهن گماشته و آنگاه با اقدامات درخشان بالغناه کاپیتولاسیون - اصلاح ادارات و تشکیل وزارت خانه های دنیا پسند - ایجاد دانشگاه و مدارس عالی - ایجاد راه آهن سرتاسری - آزادی بانوان - ایجاد صنایع سنگین - عمرانهائی شهری و روستائی و صد ها هزار اصلاحات بزرگ و تاریخی که شمردن یکبارک آنها در این وقت کم

مقدور نیست و مورخین و محققین محترم در تاریخ زرین پهلوی ثبت نموده اند تشکیل و ترتیب داد که همگی متضمن استقلال و بقای کشور و آرزوهای دیرین ملت ایران بوده است (صحیح است) .

رضاشاه کبیر حتی در ایام دوری از میهن عزیز هم این را در مدبر بزرگ آنی از یاد وطن فارغ نبوده و مختصری از فرمایشات معظم له را که بفرزند برومندش یعنی رهبر عالیقدر امروزی ایران اعلیحضرت همایون شاهنشاه آریامهر پهلوی دوم مرقوم فرموده اند منیاب نمونه بیان میکنم : « شما باید نسبت بجرایانات همیشه بیدار و آگاه باشید هیچوقت دستخوش نصایح فریبنده ای که بوی غرض از آن استشمام میشود نشده ثابت و پابرجا بمانید . حال که این بار مسئولیت عظیم را در دوره تاریکی بدوش کشیده اید نباید از هیچ پیشامدی بهراسید چون موقعیت شما طوری است که کوچکترین اشتباه از طرف شما ممکن است بقیمت از بین بردن خدمات بیست ساله و نام ماتمام شود باید بهیچوجه تسلیم اضطراب نشده چندان برجای محکم و استوار باشید که هیچ قوه ای نتواند کمترین حرکتی در اراده ثابت شما ایجاد نماید این بود آنچه که بطور مختصر میتوانستم در این صفحه بگنجانم تا بموقع خود چراغ راه شما باشد » (صحیح است - احسنست) .

در اینجایس از ذکر مختصری از فرمایشات آن پادشاه بزرگ این آرزو را نیز بیان میکنم ابکاش آن نابغه بزرگ تاریخ ایران زنده بود و مشاهده میفرمود که وارث برومند و فرزند ارجمندش که در روزهای تاریک بحبوجه جنگ دوم جهانی سلطنت ایران را بهمهده کفایت خود گرفت تا امروز برای حفظ استقلال و حدود و ثغور ایران و کوتاهی دست اجانب و خائنان وطن و ترقیات عظیم کشور چه زحمتها را قبول نمود و باتدائیر عالی خود و ابتکار انقلاب شاه و ملت و منشور دوازده گانه انقلاب را بچه مجد و عظمتی رساندند و مخصوصاً در امر بسیار بزرگ مسئله نفت همانطور که آرزوی پدر تاجدارشان بوده بدون آنکه تسلیم اضطراب شوند محکم و استوار ایستادند تا آنجا که هیچ نیروئی نتوانست کمترین تزلزلی در اراده معظم له ایجاد نماید و اکنون کشور مادر سایه رهبر پهلوی

خرمدندان شاهنشاه آریامهر یکی از کشور های مرفعی و پیشرفته دنیا است (صحیح است).

همکاران محترم، واینک همین اسفند ماه که با ارزانی داشتن روز های مقدسی همچون سوم اسفندی روز نجات ایران از اضمحلال و نابودی و هشتم اسفند روز تساوی حقوق زنان و بیست و چهارم اسفند زادروز خجسته میلاد بنیانگذار ایران نوین اعلیحضرت رضاشاه کبیر برای ایرانیان ماه بسیار مقدس و مبارکی بوده بعلاوه فرمان جهان مطاع مبارک شاهنشاه آریامهر در مورد تحصیل رابگان فرزندان طبقات مختلف ایران که بعنوان یک عیدی بس بزرگ و شکوهمند است نیز در این ماه شرفصدور یافت و خانواده های ایرانی را از لحاظ تحصیل مجانی فرزندان خود آسوده خاطر فرمود و سبب بسط و گسترش دانش و فرهنگ در تمام سطح کشور در روستاها و شهرها گردید و همکاران محترم استحضار دارند که این فرمان مبارک و انقلابی چه شور و شغفی در میان ملت حقشناس ایران بوجود آورد و چگونه دست های دعا و نیایش برای سلامت و تندرستی و طول عمر شاهنشاه عظیم الشان ما بدرگاه خداوند بزرگ بلند گردید (صحیح است - آفرین). و امروز که این ترقیات عظیم و چشمگیر کشور ما را در ردیف یکی از ممالک بزرگ دنیا بشمار آورده و سبب نراحتی دشمنان و ظن مامیگردد ارتش دلاور و برورمند شاهنشاهی ما در سایه رهبریهای شاهنشاه آریامهر بزرگ ارتشاران در حفظ حدود و ثغور و استقلال کشور در هر حال آماده و مصمم برای سرکوبی هر گونه تجاوز و تعدی بوده و ملت شاهدوست و وطنپرست ایران هم مانند یک تن واحد مصمم و تروجدی تر از همیشه آماده بوده و ضمن افتخار بداشتن چنین شهروار عظیم الشانی با تجدید پیوند و فاداری و فداکاری با صدای بلند میگوید:

زنده باد شاهنشاه عالیقدر ایران اعلیحضرت محمدرضا پهلوی شاهنشاه آریامهر، زنده باد اعلیحضرت فرح پهلوی شهبانوی محبوب ایران.

زنده باد و الاحضرت ولایتعهد. نور دیده ملت ایران پاینده ایران (احسن است).

رئیس - آقای دکتر متین بفرمائید.

دکتر متین - جناب آقای رئیس، نمایندگان محترم،

سه روز دیگر یعنی روز ۲۴ اسفند زادروز سردار بزرگ نامی ایران رضاشاه کبیر بنیانگذار و سرسلسله دودمان جلیل پهلوی است. این سردار بزرگ بادست توانای خود کاخ سعادت و خوشبختی ملک و ملت ایران را بنا نهاد. شادروان رضاشاه کبیر همه امکانات را برای نیل به ترقی و تعالی ملک و ملت ایران در مدت سلطنت پر افتخار خود بوجود آورد تا آنجا که دیدیم مملکت ما از چه وضع و چه روزگاری در مدت ۱۶ سال سلطنت معظم له به چه مقام و منزلتی در جهان رسید، گر چه آتش جنگ دوم جهانی امان نداد که سالیان بیشتری ایران در امن و آسایش باشد و راه ترقی و پیشرفت را بیش از پیش بیماید ولی خداوند بزرگ که همیشه یار و مددکار ایران و ایرانی بوده کشور ما را از گزند نیستی و نابودی نجات داد و سلطنت پر افتخار ایران را به کف با کفایت فرزند برومند با کیاست و سیاست آن رادمرد بزرگ محمدرضا شاه پهلوی شاهنشاه آریامهر سپرد که بحمدالله با درایت و تیزهوشی و رشادت هر چه تمامتر سکان کشتی طوفان زده ایران از حوادث جنگ دوم بین المللی را بساحل مراد و نجات و سعادت رهبری فرمود که هم اکنون ۳۳ میلیون مردم ایران در تمام دوره ۳۲ ساله سلطنت افتخار آمیز گذشته شاهنشاه آریامهر و بالاخص از زمان انقلاب سفید شاه و ملت از ثمره آن بهره مند هستند و در رفاه و آسایش و امنیت کامل داخلی و خارجی زندگی میکنند (صحیح است). بهمین مناسبت از پشت این تریبون از طرف مردم ایران و نمایندگان مجلس زاد روز سردار بزرگ ایران رضاشاه کبیر را به شاهنشاه محبوب آریامهر و خاندان جلیل سلطنت و ملت ایران صمیمانه تبریک و تهنیت عرض نموده امیدوارم خداوند بزرگ به فرزند برومندش شاهنشاه آریامهر طول عمر و سلامتی عطا فرماید که بتواند سیر تکاملی تمدن و پیشرفت این مملکت را به مرتبتی برساند که آرزوی هرا ایرانی است (صحیح است).

بطوریکه همکاران محترم استحضار دارند امروز جناب آقای هویدا نخست وزیر شایسته و خدمتگزار ایران

از سفر کشور آلمان غربی بتهران مراجعت مینمایند. سفر آقای نخست وزیر بآلمان که با دعوت رسمی صورت گرفت یک سفر موفقیت آمیز و ارزنده بود و مذاکرات آقای هویدا با صدراعظم آلمان غربی نشان میدهد که سیاست مستقل ملی ایران که طراح آن شاهنشاه بزرگ ما هستند چه نتایج گرانبهایی داشته است (صحیح است).

ایران و آلمان از قدیم الایام با یکدیگر حسن مناسبات داشته اند و این سفر نخست وزیر موجب گردید که روابط سیاسی و اقتصادی و فرهنگی دو کشور بیش از پیش تحکیم گردد. موجب کمال خوشوقتی ملت ایران است و برای این نخست وزیر شایسته و خدمتگزار در راه خدمت شاهنشاه و مردم ایران آرزوی موفقیت بیشتر دارم (احسن).

بسیار خوشحالم که جریان مشروح مسافرت به کشور مغرب کشور دوست و برادر مسلمان را که در معیت جناب دکتر ولیان وزیر تعاون و امور روستاها و سه نفر از کارکنان عالی رتبه آن وزارتخانه انجام گردید و بالاخص از روابط بسیار نزدیک صمیمانه و برادرانه ای که بین شاهنشاه محبوب آریامهر و ملک حسن دوم پادشاه کشور مغرب از یکطرف و علائق و هم بستگی شدیدی که بین ملت ایران و مردم کشور پادشاهی مغرب چه از لحاظ سوابق تاریخی و گذشته درخشان ملی و چه از لحاظ اشتراک مذهب و اعتقادات دینی و حتی خصوصیات اقلیمی و سنت های قومی وجود دارد و نتایجی که از سفر جناب آقای دکتر ولیان گرفته شد و اقداماتی که در زمینه همکاریهای دو کشور در زمینه اصلاحات ارضی و معاضدت و هم بستگی در مورد آبادانی و پیشرفت و نوسازی در روستاها بعمل آمد مطالبی را بعرض نمایندگان ملت برسانم.

چندی قبل بنا بدعوت جناب آقای دکتر ولیان وزیر تعاون و امور روستاها و وزیر کشاورزی و اصلاحات ارضی کشور مغرب در رأس هیئتی از کارشناسان اصلاحات ارضی و عمران روستاها و متخصصین جنگلداری و جنگلبانی بایران مسافرت نمود. بمتاسبت سمنی که اینجانب در سازمان کشاورزان ایران وابسته

بحزب ایران نوین دارم از طرف جناب آقای وزیر تعاون و امور روستاها و رئیس سازمان کشاورزان وابسته بحزب ایران نوین مأموریت پیدا کردم که برنامه های مختلف انجام شده در تمام مملکت را در زمینه اصلاحات ارضی ایران بمعنی خاص و عام کلمه و اقداماتی که در مورد اجرا و پیاده کردن برنامه همه جانبه اصلاحات ارضی و بهبود وضع زندگی اقتصادی، اجتماعی، بهداشتی و فرهنگی و افزایش درآمد سرانه کشاورزان بعمل آمده و در اجرای این برنامه ها هر روز نیز گامی تازه بجلو برداشته میشود و تشریح و توصیف و ارائه برنامه های اساسی از قبیل:

۱- خاتمه تقسیم اراضی بین کشاورزان عضو آن قسمتی از برنامه همه جانبه اصلاحات ارضی.

۲- تشکیل و اداره امور شرکت ها و اتحادیه های تعاونی روستائی.

۳- تشکیل شرکتهای سهامی زراعی.

۴- تشکیل شرکتهای تعاونی روستائی.

۵- تشکیل خانه های فرهنگ روستائی.

۶- اجرای قانون بیمه های اجتماعی روستائیان.

۷- توسعه و ترویج فعالیت های غیر کشاورزی و زنده نمودن صنایع دستی روستائیان.

۸- استقرار صنایع غذایی و صنایع کوچک کشاورزی در منطقه عمل شرکتهای سهامی زراعی و تعاونیهای تولید روستائی.

۹- ترتیب تأمین اعتبارات مورد نیاز شرکتهای و اتحادیه های تعاونی روستائی.

۱۰- عمران و نوسازی روستاها و احداث حوزه های عمران روستائی و شرکتهای.

۱۱- ادغام شرکتهای تعاونی روستائی کوچک و مجاور در یکدیگر.

برای جناب آقای وزیر کشاورزی و اصلاحات ارضی مغرب و همراهان ایشان تشریح نمایم.

مسافرت وزیر کشاورزی و اصلاحات ارضی مغرب و همراهان به ایران و ملاقاتهای پرثمر و مفیدی که در طی اقامت خود از جناب آقای امیر عباس هویدا نخست

وزیر و جناب آقای وزیر تعاون و امور روستاها و سایر

مقامات ایرانی بعمل آورد و بازدیدهایی که از نحوه اجرای برنامه‌های یادشده از نزدیک انجام گردید چنان مشارالیه راتحت تأثیر واقعیت اصلاحات ارضی ایران قرارداد که از جناب آقای وزیر تعاون و امور روستاها خواست که کلیه مقررات و قوانین مربوط به برنامه‌های انجام شده و کارهای در دست اقدام را در اختیار ایشان قرار بدهند که بهین ترتیب اقدام شد و در نتیجه جناب آقای وزیر کشاورزی و اصلاحات ارضی مغرب و همراهان با در اختیار داشتن اطلاعات علمی و فنی و عملی و تجربی مربوط به برنامه اصلاحات ارضی ایران کشور عزیز ما ارتک کردند.

چندی بعد وزیر کشاورزی و اصلاحات ارضی کشور مغرب طی نامه‌ای رسماً از جناب آقای دکتر ولیان وزیر تعاون و امور روستاها و شخص اینجناب دعوت بعمل آوردند که از کشور مغرب و برنامه‌های کشاورزی و اصلاحات ارضی این مملکت دیدن کنیم و چون قبول این دعوت مورد تصویب اعلیحضرت همایون شاهنشاه آریامهر قرار گرفت جناب آقای دکتر ولیان و اینجناب و چند نفر از کارمندان عالی رتبه وزارت تعاون و امور روستاها روز پنجم اسفندماه بکشور مغرب عزیمت نمودیم. مدت اقامت جناب آقای وزیر و همراهان در کشور مغرب هشت روز بود که از لحاظ آشنائی بیشتر بخصوصیات اقلیمی و آب و هوا بالاخص که کشور مغرب يك کشور کشاورزی است فوق العاده شایان توجه بود.

کشور مغرب با ۵۶۰ هزار کیلومتر مربع وسعت خاک، قریب ۱۷ میلیون نفر جمعیت دارد که ۶۲ درصد آن کشاورز و روستائین هستند که در هفت میلیون هکتار زمین مشغول انجام فعالیت‌های کشاورزی، دامداری، تهیه میوه و سبزی میباشند.

مردم کشور مغرب بالاخص روستائیان نسبت به اعلیحضرت ملک حسن دوم پادشاه کشور خود وفادارند و او را از صمیم قلب دوست دارند (صحیح است).

یکی از خصوصیات این سفر این بود که جناب آقای ولیان وزیر تعاون و امور روستاها و همراهانشان افتخار شرفیابی بحضور اعلیحضرت ملک حسن دوم

پادشاه مغرب را پیدا کردند. در این شرفیابی اعلیحضرت ملک حسن دوم پادشاه کشور مغرب آنقدر نسبت به شاهنشاه عزیز ما اظهار دوستی و برادری و مودت کردند که حدی را بر آن متصور نیست و هنگام صحبت با جناب آقای ولیان وزیر تعاون و امور روستاها همیشه شاهنشاه عزیز ما را برادر خود و مقام شامخ ملی و بین المللی معظم له را مورد ستایش قرار میدادند، پادشاه مغرب آنقدر نسبت به ملت ایران و کشور عزیز ما اظهار علاقه و محبت و دوستی نمود که حدی را بر آن متصور نیست مخصوصاً بعد از شرفیابی ۴۵ دقیقه‌ای جناب آقای وزیر تعاون و امور روستاها در موقع خدا حافظی مجدداً از جناب آقای دکتر ولیان خواستند که مراتب برادری و صمیمیت ایشان را حضور شاهنشاه آریامهر معروض دارند و علاوه بر این معظم له از جناب آقای وزیر تعاون و امور روستاها ایران دعوت کردند که باتفاق همراهان در روز سوم مارس که سالروز جشن تاجگذاری ایشان بود شرکت نمایند و ایشان هم با کمال میل قبول نمودند و همگی در این برنامه جشن بزرگ که جشن ملی کشور مغرب بود شرکت کردیم. حتی در روز جشن که در باغ مصفا و بزرگ قصر سلطنتی شهر فاس پایتخت سابق کشور مغرب انجام گردید اعلیحضرت ملک حسن دوم پیش از همه با جناب آقای دکتر ولیان و اینجناب و همراهان صحبت فرمودند. و بلحاظ همین علاقت و دوستی موجود بین دو ملت مسلمان بود که در چنین روزی پادشاه کشور مغرب جناب آقای دکتر ولیان را بدریافت نشان درجه يك علوی که از بزرگترین نشانهای دربار کشور مغرب است مفتخر فرمودند و برای اعطای همین نشان در اجرای او امر معظم له نخست وزیر کشور مغرب جناب آقای احمد عثمان نشان مزبور را شخصاً با تشریفات خاصی که در يك هتل بسیار مجلل شهر فاس برگزار شده بود در حضور تعدادی از وزرای کشور مغرب و شخصیت‌های داخلی و خارجی که برای شرکت در جشن تاجگذاری بشهر فاس آمده بودند بسینه جناب آقای دکتر ولیان نصب نمودند (احسن).

در اینجناب با یاد پذیرائی گرم و صمیمانه و مهمان نوازی بی حد و حصر وزیر کشاورزی و اصلاحات ارضی مغرب و ملت و مردم کشور مزبور صمیمانه تشکر کنم و

مخصوصاً از امکاناتی که برای بازدید از برنامه‌های سدسازی (که فوق العاده در این کشور پیشرفت نموده) و همچنین برنامه‌های روستائی این کشور برای ما فراهم نمودند سپاسگزاری نمایم.

باید در اینجا بعرض نمایندگان محترم برسانم که اگر بخواهیم آنچه در این مسافرت از لحاظ ابراز احساسات به شاهنشاه آریامهر و ملت ایران از طرف پادشاه و ملت مغرب انجام شده بعرض برسانم ساعت‌ها وقت می‌خواهد ولی اضافه می‌کنم که ملت مغرب به تبعیت از سنت‌های قدیمی و عواطف قومی پادشاه خود را دوست دارد به رژیم سلطنتی خود کاملاً وفادار است و برای حفظ حدود و ثغور مملکت و رژیم سلطنتی از بذل مال و جان دریغ و مضایقه ندارد، روابط ملت کشور مغرب با ملت ایران حاکی از دواد و دوستی فوق العاده چشم گیری است و در طول مسافرت باستانهای مختلف این کشور همه ما مشاهده کردیم که مردم چه احساساتی را نسبت به ایران و شاهنشاه عزیز ما ابراز میداشتند که الحق مایه شکرگزاری و سپاس همه ایرانیان میباشد.

مسافرت جناب آقای دکتر ولیان و همراهان بکشور مغرب از لحاظ بسط و توسعه روابط دوستی و همکاریهای نزدیک دو کشور در زمینه اصلاحات ارضی و عمران روستاها نیز فوق العاده - مؤثر و سودمند بود در طول این مسافرت جناب آقای ولیان وزیر تعاون و امور روستاها با کسب اجازه قبلی از پیشگاه اعلیحضرت همایون شاهنشاه آریامهر به تقاضای وزیر کشاورزی و اصلاحات ارضی مغرب که مورد تأیید اعلیحضرت پادشاه مغرب نیز قرار گرفته بود پروتکل همکاریهای وزارت تعاون و امور روستاها ایران با وزارت کشاورزی و اصلاحات ارضی مغرب را در زمینه امور اصلاحات ارضی و عمران روستائی و همچنین پرداخت وام و سیله بانک تعاون کشاورزی ایران بصندوق ملی توسعه کشاورزی کشور مغرب بملغ و شرایطی که بعداً مورد توافق طرفین قرار گیرد بامضاء رسید.

اینجناب وظیفه خود میدانم از پشت این تریبون از محبت‌های صمیمانه و بی شائبه ملت دوست و برادر و هم کیش مغرب که در مدت اقامت جناب آقای دکتر

ولیان و اینجناب و همراهان نسبت بشاهنشاه آریامهر و ملت ایران ابراز شد و همچنین از میهمان نوازیهای جناب آقای وزیر کشاورزی و اصلاحات ارضی مغرب و کارکنان آن وزارتخانه و آقایان استانداران استان‌های مختلف صمیمانه تشکر و سپاسگزاری نموده و آرزو نمائیم که برهبری اعلیحضرت ملک حسن دوم پادشاه مغرب پیشرفتهای چشم گیری در زمینه‌های مختلف اقتصادی و اجتماعی نصیب ملت شریف مغرب شود (انشاء اله).

موضوع دیگری که می‌خواستیم بعرض نمایندگان مجلس برسانم این است که در برنامه دولت خدمتگزار هویدا و بالاخص در لایحه بودجه عظیم سال ۵۳ که چندی قبل بتصویب نمایندگان مجلسین رسید مسئله رفاه اجتماعی از مسائل بسیار مهمی بود که توجه دولت را بخود جلب نمود، امروز مسئله تأمین مسکن چه برای کارمندان دولت که حقوقشان کافی برای پرداخت مال الاجاره‌های سنگین نیست و هم برای افراد کم در آمد بخش خصوصی از مسائل مهم رفاه اجتماعی است.

برای تأمین مسکن این طبقات چه در بخش دولتی و چه در بخش خصوصی بهترین راه تشکیل شرکتهای تعاونی مسکن است که دولت مکرر آنرا عنوان نمود و حاضر شد چنانچه شرکت تعاونی مسکن در مرکز استانها یا شهرستانها و بین کارمندان دولت تشکیل شود پس از تهیه زمین مورد نیاز کمک مؤثر مالی از طریق بانک رهنی بشرکت تعاونی تأسیس شده بشود که بتواند يك مجتمع مسکن برای عده زیادی از کارمندان دولت در مرکز يك استان یا در يك شهرستان بوجود آورد. ۱۸۰۰/- نفر آموزگاران و دبیران حوزه آموزش و پرورش شهرستان بابل با تشکیل شرکت تعاونی مسکن و پرداخت ۴ میلیون تومان سرمایه نقدی بشرکت و خرید دوست و پنجاه هزار متر زمین در بهترین نقطه شهر بابل و بقیه بسیار ارزان که هم اکنون سه برابر قیمت خریداری شده ارزش دارد آماده شدند که از امکانات و کمک‌های دولت خدمتگزار هویدا برای ساختن ۵۰۰ دستگاه خانه اقدام نمایند از اینرو از جناب آقای امیر عباس هویدا نخست وزیر محبوب استدعا دارم مقرر فرمایند طبق ضوابط موجود و پیش بینی شده کمک مؤثر مالی بشرکت تعاونی مسکن آموزگاران و

دیران بابل بشود تا بتوانند از اول سال جدید ساختمان ۵۰۰ دستگاه‌خانه را شروع و بیش از پیش با لطف دولت امیدوار و بادلگرمی هر چه تمامتر بتربیت نوباوگان این مملکت که اداره کنندگان فردای باسعادت ایران هستند بپردازند.

از جناب آقای مهندس آموزگار و جناب آقای صادق احمدی و وزرای پرکار و مطلع دولت جناب آقای هویدا از طرف مردم بابل و نمایندگان مجلس شورای ملی از آن حوزه تشکر میکنم که کمک و مساعدت لازم از لحاظ تأمین بودجه و تهیه نقشه ساختمان دادگستری و ثبت اسناد بابل نمودند که شهر بابل با اهمیت خاصی که از لحاظ موقعیت شهری و اقتصادی و اجتماعی دارد صاحب ساختمان خوب و آبرومند دادگستری و ثبت اسناد بشود مقدمات انجام اینکار از هر لحاظ فراهم شده است ولی هم شهرها مکرر از نمایندگان شهرستان بابل کتبا و شفاهاً سؤال میکنند که چرا ساختمان دادگستری و ثبت اسناد بابل که باید در بهترین زمین شهر بابل بمساحت ۶۵۰۰ متر بنا شود شروع نشده است مردم میخواهند که هم اکنون که میدان بزرگ و خط کمربندی بابل در دست ساختمان است ساختمان دادگستری و ثبت اسناد که در ضلع شمالی همین میدان باید ساخته شود هر چه زودتر شروع گردد لذا از وزرای محترم دادگستری و آبادانی و مسکن از طرف مردم بابل و نمایندگان مجلس شورای ملی از حوزه شهرستان بابل تقاضا میشود دستور لازم برای شروع ساختمانهای مزبور از ابتدای فروردین ۱۳۵۳ که بهترین فصل بنا کردن در شمال است صادر شود تا بیش از پیش مردم شاهد دوست و وطن پرست شهرستان بابل دعاگوی ذات اقدس شهرباری شاهنشاه آریامهر بوده و مستظهر به توجهات بیشتر دولت خدمتگزار هویدا باشند (احسن - احسن).

رئیس - آقای دکتر لقمان ادهم بفرمائید

دکتر لقمان ادهم - جناب آقای رئیس، همکاران گرامی بدنبال صدور فرمان ملوکانه دایر بر برابریگان شدن تحصیلات ابتدائی و دوره راهنمایی همچنین کمک به تغذیه دانش آموزان و استفاده از آخرین پدیده‌های تکنولوژی و ماهواره در امر آموزش، در این هفته علیاحضرت شهبانوی ایران سمیناری را افتتاح فرمودند که بی شک نتایج مذاکرات

و بررسی‌های آن در تأمین هر چه بیشتر رفاه اجتماعی تأثیر بسیار خواهد داشت.

پیرامون فرمان انقلابی شاهنشاه آریامهر و تأثیر همه‌جانبه آن در بهبود وضع کودکان و آینده ایران در این دو هفته سخن بسیار گفته شده و مواد مختلف فرمان از دیدگاههای گوناگون مورد بحث و تفسیر قرار گرفته است که نمایندگان محترم مجلس شورای ملی از کم و کیف آن آگاهی کامل دارند.

گذشته از یکسان شدن آموزش و پرورش کودکان ۶ تا ۱۵ سال و الغاء تبعیض در این زمینه و علاوه بر ایجاد شرایط مناسب و مطلوب برای تحصیل کودکان از تأثیر غیر مستقیم آن در افزایش درآمد و بهبود زندگی خانواده‌ها نمیتوان گذشت که اهمیت بسیار دارد و گام بزرگی است برای رفاه اجتماعی.

در دوران شکوفائی که ما بسر میریم و در پی انقلاب اجتماعی ایران هر روز که میگذرد شاهد برنامه‌ای تازه و گامی تازه هستیم توجه و عنایتی که شاهنشاه آریامهر و علیاحضرت شهبانوی ایران نسبت به کودکان ابراز میفرمایند و آینده نگرایی و وسیعی که از برنامه‌های انقلابی ایران بچشم میخورند در لحظه انتظار آن میرفت که چنین فرمان و دستور العملی صادر گردد اهمیت فرمان شاهانه بیشتر ناشی از اینست که رهبر ایران به بچه‌ها که سازندگان فردا خواهند بود توجه خاص دارند.

سمینار ملی رفاه اجتماعی که از روز شنبه گذشته آغاز بکار کرد و جلسات آن تا فردا ادامه خواهد داشت گام دیگری است در جهت تأمین رفاه اجتماعی بیشتر و پر دامنه‌تر.

علیاحضرت شهبانوی ایران در فرمایشات افتتاحیه سمینار از پنج مسئله بعنوان ارکان اصلی رفاه اجتماعی نام بردند که عبارتند از آموزش - اشتغال - مسکن - درمان و تغذیه.

این مسائل که بصورت هدف عنوان شده است خود وسیله‌ای است برای جهش سریعتر و رسیدن بمقاصد بالاتر در جریان توسعه اقتصادی و اجتماعی، و باشناخت جامعیت و وسعت اثر آنها در امور رفاهی میتوان برنامه‌های آتی مملکت را بی‌ریزی و تنظیم کرد.

امکانات فراوانی داریم و تنها مشکلی که بچشم میخورد اینست که بعلت روند سریع پیشرفت و جهش بجلوبیا کمبود نیروی انسانی کارآموزده و متخصص روبرو هستیم.

در بررسی‌های مقدماتی که در کمیته‌های سمینار انجام شده دو نکته مهم بیش از سایر نکات جلب توجه میکند: لزوم آموزش مردم و بالا بردن سطح فرهنگ و دانش عمومی و تربیت کادرفنی و متخصص در رشته‌های مختلف.

این بدان معناست که آنچه مربوط به سازمانهای دولتی و دستگاههای مسؤول مملکتی بوده است در حد مطلوب و خوب انجام شده ولی برای ارتقاء سطح دانش عمومی و تربیت افراد متخصص نیاز به فرصت و زمان بیشتری داریم تا بتوانیم برنامه‌های جامع مملکتی را بنحو مطلوب اجرا کنیم.

همانطور که میدانید با پیشرفت اقتصادی سریع که در کشور ما برهبری شاهنشاه حاصل شده است موضوع رفاه اجتماعی یکی از مهمترین سرفصل‌های برنامه عمرانی پنجم را تشکیل میدهد با اوامر موکدی که شاهنشاه آریامهر در تنظیم برنامه پنجساله صادر فرمودند ملاحظه کردید که رقم بسیار قابل ملاحظه‌ای در برنامه پنجم برای امور رفاهی در نظر گرفته شده و با فرمان اخیر شاهنشاه برای تغذیه و آموزش کودکان باز هم مبالغ قابل ملاحظه‌ای حدود ۲۰ میلیارد ریال بر این اعتبار افزایش داده شد، آنطور که جناب دکتر مجیدی در گزارشی که به سمینار رفاه اجتماعی دادند باز هم امید می‌رود با تجدید نظر در برنامه‌های رفاهی که در برنامه پنجم منظور شده و اعتبارات نوینی که منظور خواهد شد اعتبارات بیشتری برای امور رفاهی در کشور در نظر گرفته شده و این کمال خوشوقتی را دارد که مادر

کشوری زندگی میکنیم که نیازهای رفاهی که امروز داریم با نیازهایی که در گذشته بود تفاوت فاحشی پیدا کرده روزی بود که اگر گرسنه‌ای را سیر میکردیم و یک ناهار خوری در یکی از نقاط پر جمعیت مملکت ایجاد میکردیم بزرگترین قدم رفاهی را برداشته بودیم با اگر در زمستان گرم خانه‌ای ایجاد میکردیم و عده‌ای را از سرما حفظ میکردیم بزرگترین قدم رفاه اجتماعی بود که

علیاحضرت شهبانو برنامه کار سمینار را در دو قسمت مشخص تعیین فرمودند:

اول یافتن بهترین و کوتاهترین راه برای اجرای برنامه‌های پیش‌بینی شده بصورتی که مطلوبترین نتیجه بدست آید.

دوم دست‌یابی براه‌های جدید در مورد مسائل رفاهی بنحوی که در برنامه‌های عمرانی آتی و حتی برنامه عمرانی پنجم مورد توجه قرار گیرد.

امانکه مهم و خصوصیت دیگر دستورالعمل شهبانو برای سمینار این بود که برنامه‌های رفاه اجتماعی بصورتی تنظیم و اجرا گردد که عموم افراد ملت ایران را در زیر یک پوشش رفاهی قرار دهد و برنامه‌های پیش‌بینی شده نیز بیشترین تعداد افراد را در برگیرد.

به همین جهت در سمینار ده کمیته اختصاصی تشکیل گردید که هر یک مسائل و مشکلات و نیازهای طبقه خاصی از ملت ایران را مورد بررسی قرار داده و نتایج مطالعات و تحقیقات خود را بدیبرخانه شورای عالی رفاه اجتماعی اعلام خواهد داشت. از نکات مهم دیگر سمینار ایجاد هماهنگی و همکاری در امور رفاهی است که بوسیله سازمانها، مؤسسات و افراد مختلف انجام میشود. آنطور که شهبانو عنوان فرمودند:

یکی از هدفهای سمینار اینست که بدون لطمه زدن بشکل بنیادی و حقوقی این سازمانها از طریق ایجاد فرصت تبادل نظر و بحث در باره الزامات آتی جامعه، یک هماهنگی و همکاری نزدیکتری بین این سازمانها بوجود آید. با این توضیحات ملاحظه میفرمائید وظیفه اداره کنندگان سمینار و شرکت کنندگان در آن تنها یک مسئولیت اداری نیست، یک تعهد است در قبال جامعه و در قبال ملت ایران.

مسئله اینست که تمامی افراد ملت ایران از یک حداقل شرایط زندگی خوب برخوردار باشند. خوشبختانه با پیشرفتهائی که طی سالهای انقلاب شاه و ملت در ایران بدست آمده امروزه همه‌گونه امکانات لازم برای پیشرفت سریعتر، برای زندگی بهتر و برای رفاه و آسایش بیشتر بوجود آمده است. برای اجرای برنامه‌های اقتصادی و اجتماعی با توجه بشروط اقلیمی و آداب و سنن ملی

بدان افتخار میکردیم ولی امروز دید ما از نظر مسائل رفاهی بکلی تغییر پیدا کرده امروز موقعیکه میخواهیم يك مهدكودك ایجاد کنیم این مهدكودك را فقط برای نگهداری و تغذیه كودك در نظر نمیگیریم بلکه مهدكودك را از نظر این میسازیم که بتوانیم يك فرد سالم ، لاین ، و شایسته و فردی که بتواند در آینده برای مملکت مفید باشد ایجاد کنیم در همین تهران ۵ سال قبل مابه تعدادی روانشناس احتیاج داشتیم آگهی در روزنامه ها گذاشتیم فقط یک نفر روانشناس مراجعه کرد و آن کسی بود که یکسال در یکی از کشورهای غربی در روانشناسی خوانده بود و متأسفانه بعثت اختلال روانی که آن جوان پیدا کرده بودناچار به برگشتن به ایران شده بود در سال گذشته که برای استخدام روانشناس جهت مراکز استانها آگهی چاپ کردیم بیش از ۲۰۰ نفر روانشناس مراجعه کردند و تعداد زیادی انتخاب کردیم و چون بازم محتاج به روانشناس بودیم از کسانی هم که قبول نکرده بودیم از تعدادی از آنها خواهش کردیم که بمانند و خوشبختانه اطلاع حاصل شد که برای یکایک آنها کار پیدا شده و هیچ يك بیکار نیستند که بتوانیم استفاده کنیم با کمال خوشوقتی میتوانم اظهار کنم که نیروی انسانی کافی در مملکت وجود دارد. اینجانبند بعنوان يك نفر که در برنامه رفاه اجتماعی خدمتی بعهد گرفته ام لازم میدانم از پشت تربیون مجلس شورای ملی مراتب سپاس و تشکر ملت ایران و بخصوص کودکان ایران را از توجهات خاص شاهنشاه آریامهر و علیاحضرت شهبانوی ایران به پیشگاه مبارکشان تقدیم دارم و اظهار امیدواری کنم که همه ما در اجرای این فرامین و وظایفی که برعهده داریم بادرک کامل اهمیت مسئولیتها و رسالت هائی که بر دوش میکشیم موفق باشیم (احسن-احسن).

رئیس - آقای جعفری بفرمائید.

جعفری - جناب آقای رئیس، همکاران گرامی، پنجشنبه گذشته مراسم ویژه ای در ارتفاعات سد فرحناز منطقه لتیان بمناسبت روز درختکاری در پیشگاه شاهنشاه آریامهر رهبر اندیشمند ملت ایران برگزار گردید.

از زمانهای قدیم درختکاری در کشور ما مرسوم بود. و از وظایف هر فرد محسوب میشد (صحیح است). اکنون که مملکت مادرزاه صنعتی شدن با سرعت پیشرفت مینماید ایجاد فضای سبز و درختکاری بیشتر برای جلوگیری از آلودگی هوا در برنامه موجد دولت قرار گرفته و وظیفه همه است که در حفظ و مراقبت و نگهداری نهالهای کشت شده و جنگلهای مصنوعی کوشش بسیار بنمایند (صحیح است).

وزارت کشاورزی و منابع طبیعی در اجرای این وظیفه مهم همزمان با اجرای برنامه های صنعتی گامهای مهمی برداشته و اکنون بخوبی برای اجرای برنامه های وسیعتر آماده است (صحیح است).

فضاهای سبز ایجاد شده اطراف تهران در کویرهای داخلی و شهرهایی که کمبود درخت دارند بسیار سودمند و ارزنده است، این اقدامات که برای ملت ایران بهره وری عام دارد نیز از افکار بلند و آینده نگر هر عزیز ملت ایران الهام گرفته شده است، خوشبختانه این همه کارهای انجام شده از نظر شاهنشاه آریامهر کافی نیست و هر روز او امر جدیدی برای توسعه جنگلکاری و احیاء جنگلها و سرسبز کردن تمامی کویرها برای تمیز و تلطیف هوا و تثبیت شن روان صادر میفرماید.

در زمستان سال ۱۳۴۳ که دستور ایجاد اولین جنگل مصنوعی در غرب تهران صادر شد افتخار مسئولیت سرپرستی اجرای این طرح نصیب اینجانب و همکاران فنی وزارت کشاورزی و منابع طبیعی شد (احسن)، در آن موقع همه از اینکه ممکن است این زمین و این خاک با کمبود آب در محل، برای کاشت درختان سوزنی برگ و سایر درختان کم آب هم مناسب نباشد ترس داشتند، ولی با پشتکار توأم با احساس مسئولیتی که برای اجرای این امر مهم بعهده داشتند عاشقانه کوشیدند تا برنامه بنحو احسن و اندک مدت انجام شد بطوریکه هم اکنون همه مردم تهران و مسافرینی که از کنار آن میگذرند از دیدن این محوطه سرسبز و زیبا لذت میبرند و از هوای سالمش استشمام و روزهای تعطیل در میان این درختان سبز گردش و تفریح مینمایند (صحیح است).

در آن زمان ما برای تهیه نهال در مضیقه بسیار

بودیم و بزحمت نهال مورد لزوم از خزانه های نهال باغات کرج و اطراف تهران و همچنین از خزانه نهال کاج کاخ فرح آباد که توسط جناب آقای آتابای سخاوتمندانه در اختیار گذارده شد تهیه گردید، خوشبختانه اکنون دستگاه های مسئول وزارت کشاورزی و منابع طبیعی با تجربه بیشتر و آگاهی و آمادگی بهتر اقدام بایجاد خزانه نهال درختان جنگلی و درختان میوه در تمام کشور نموده است. در اینجا لازم است که از تهیه کنندگان نهال درختان غیرثمر و میوه ده بخش خصوصی در تمام کشور نیز قدر دانی شود (صحیح است).

موضوع دیگر که بعرض همکاران محترم میرساند، اثرات اقتصادی فرمان بزرگ شاهنشاه در مورد تحصیل رایگان برای اطفال از کودکستان تا آخر دوره راهنمایی است، اثرات اقتصادی این فرمان نیز بمشابه اثرات فرهنگی-آموزشی و اجتماعی آن بسیار ارزنده و سود بخش برای يك فرد ایرانی خواهد بود. زیرا با صدور این فرمان و اجرای آن حدود پنج میلیون نفر دانش آموز و اولیاء آنها از بار سنگین پرداخت شهریه مدارس خصوصاً مدارس ملی و سایر هزینه های مختلف رها خواهند شد. از طرفی برای تهیه شیر و نان پروتئین دار مصرفی هر روز و همچنین تهیه لوازم و وسایل کمک آموزشی سمعی و بصری و استفاده از تلویزیون از طریق بخش برنامه های آموزشی بوسیله ماهواره عوامل بسیار جهت آماده کردن این خواسته و در بخش دولتی و در بخش های خصوصی فعالیت فنی و اقتصادی خواهند داشت و چند میلیون نفر از اثرات اقتصادی آن بهره ور خواهند شد، همچنین از هزینه های زائد و دوباره کاری هم جلوگیری و مبالغ قابل توجهی برای دولت صرفه جویی خواهند شد. این است نتیجه رهبری های خردمندانه و طرح و اجرای برنامه های صحیح و هزینه در آمد مملکت برای انجام برنامه هائی که کلا بازدهی عالی همه جانبه برای مملکت و ملت دارد. متشکرم (احسن-احسن).

رئیس - آقای زرین پور بفرمائید.

زرین پور - با اجازه جناب آقای رئیس، همکاران محترم همانطوریکه استحضار دارید، عده ای مزدور و

خرابکار حرفه ای در پناه نام شریف دانشجوی ایرانی با بهره گیری از نقاب، در برابر چند سفارتخانه ایران در کشورهای اروپائی، دست به تظاهرات علیه تصمیمات دولت ایران که تمامی آنها متضمن تأمین رفاه و آسایش ملت و پیشبرد مملکت است زده اند که متأسفانه جزا بر از تأسف و تأثر مطلب دیگری را نمیتوان در این باره عنوان کرد، آنچه که در این رهگذر مورد توجه است، ماهیت این عده میباشد، زیرا در این مورد بادلائل عدیده میتوان در اصالت آنان تردید کرد (صحیح است).

اولا کسانی که با استفاده از نقاب علیه مصالح مملکت خویش دست به تظاهر زده اند، یا ایرانی نیستند که بدینوسیله خواسته اند ملیت خویش را مکتوم دارند، یا متأسفانه ایرانی هستند و چون در برابر دینی که به میهن و شاهنشاه ملت دوست خود دارند، احساس شرمندگی میکنند و متوسل به استفاده از نقاب شده اند. چه اگر کسی حرفی منطقی و مستدل داشته باشد نیازی نمی بیند که برای بیان آن دست به استتار چهره خود بزند. بهمین دلائل بنده صریحاً اعلام میکنم که بدون تردید تظاهر کنندگان یاد شده جز عوامل استعمار بنا فریب خوردگان آنها هستند (صحیح است) که با استفاده از مقام مقدس دانشجوی ایرانی در صدد مشوب کردن افکار عمومی برآمده اند. مسلماً نمیدانند که برنامه های مترقیانه انقلاب شاه و ملت که تحت رهبری شاهنشاه آریامهر برای رسیدن به دروازه های طلائی تمدن بزرگ به پیش میرود و با هیچ حبله و تزویری متوقف نخواهد شد و روز بروز موقعیت ایران در صحنه بین المللی مستحکمتر و درخشانتر خواهد بود (صحیح است). این راهم میدانیم که دانشجوی ایرانی نمیتواند از رهبر خود و مسؤلین صدیق میهن خویش اظهار نارضائی کند. زیرا که آنان همواره در همه حال از حد اکثر امکاناتیکه رهبر خردمند ملت ایران در اختیارشان گذاشته اند بهره مند گردیده اند. همانطوریکه همکاران محترم اطلاع دارند بدینال ایجاد تسهیلات بیشتر در جهت بهبود وضع دانشجویان بخصوص دانشجویان ایرانی مقیم خارج از کشور اخیراً به فرمان شاهنشاه آریامهر شورای عالی هم آهنگ، بمنظور بررسی مشکلات دانشجویان ایرانی مقیم خارج از کشور زیر نظر مستقیم آقای هوبداندخ وزیر خدمنگزار

ایران تشکیل گردید، تا چنانچه مشکلاتی داشته باشند در اسرع وقت دولت نسبت به حل آنها اقدام نماید. (صحیح است).

باتوجه بمراتب فوق کدام دانشجوی ایرانی وطن پرستی ممکن است این همه پیشرفتهای همه جانبه وارزنده مملکتی و امکاناتی را که در این راه نصب هموطنان وی و خود او گردیده نادیده گرفته و دست با اعتراض زند (صحیح است).

بنابر این ملت وطن پرست و شاهدوست ایران چنین فرد حق ناشناس و ناسپاس را هرگز نمی بخشد و اورا ایرانی نمیداند تا درباره وی بقضاوت و داوری بنشیند و دانشجویان ایرانی در داخل و خارج از این روش چند ایرانی نما ابراز تنفر مینمایند.

در این ساحت مقدس لازم میداند مراتب سپاس و حق شناسی بیکران اعضای گروه دانشجویان ناسیونالیست ایرانی مقیم خارج از کشور و ایسته بکانون ناسیونالیست ایران را در مورد برنامه های مترقیانه شاهنشاه آریامهر نسبت بر فراه اجتماعی بخصوص او امر مؤکدمعظم له را در ایجاد تسهیلات هر چه بیشتر که برای دانشجویان ایرانی مقیم خارج از کشور مبدول میفرمایند پیشگاه مبارک ملوکانه تقدیم دارد (احسن است - احسن).

رئیس - آقای ایلخانی پور بفرمائید.

ایلخانی پور - جناب آقای رئیس، همکاران گرامی،

قوانین امید بخش رهبر عالیقدر ملت ایران که مرتباً شرف صدور یافته و با هر فرمان آرزوئی از آرزوهای چندین ساله ملت ایران تحقق مییابد در استان کرمانشاهان مانند سایر شهرها و نقاط مختلف مملکت آنچنان شور و شوق و شغف و شادمانی و سپاس بیحد و حصر بین مردم برانگیخته است که واقعا اسباب افتخار و سربلندی است و بهمین مناسبت روز بروز پیوند ناگسستنی شاه و ملت مستحکم تر شده و پایه تخت و تاج آریامهر و شاهنشاهی گرانقدر ایران زمین در میان قلوب ملت ایران راسخ تر و عمیق تر میگردد (صحیح است) ملت بخوبی واقف است که رهبر عالیقدرش از او ان سلطنت پرافتخارش آینی از فکر آسایش آحاد و افراد ملت و اعتلاء و عظمت مملکت

فارغ نبوده کلیه اوقات شریفشان مصروف فراهم کردن رفاه و پیشرفت و ترقی و عظمت و بهروزی و اعتلاء و ازدیاد حیثیت بین المللی ما گردیده و میگردد (صحیح است).

و هر روز از پر توره بر بهای حکیمانه شاهنشاه کلیه شئون زندگی مادر طریق منافع ملت و مملکت متحول و دگرگون گردیده و با سرعت بی نظیر بطرف دروازه های تمدن بزرگ گام بر میداریم (صحیح است) در سفر اخیر بحوزه انتخابیه ام توفیق یافتیم که از چند روستا دقیقاً بازدید بعمل آورم آنچه که در این بازدیدها مشاهده کردم غرور انگیز و بسیار شکوهمند بود در این بازدیدها متوجه شدم دولت خدمتگزار حزبی جناب آقای هویدا در اجرای قوانین شاهنشاه و با الهام از تعالیم حکیمانه معظم له در اجرای برنامه های مربوط بگسترش و مکانیزاسیون کشاورزی و تأمین منابع آب حفظ و حراست و بهره برداری صحیح از منابع طبیعی کشور ایجاد و توسعه صنایع روستائی و بالاخره ایجاد تحرك لازم در بخش کشاورزی فوق العاده موفق بوده و روستائیان عزیز از این نظر بسیار سپاسگزار و شادمانند ملاحظه تلاشهای دولت در روستاها مبین این واقعیت است که دولت همزمان با اجرای دقیق قوانین و مقررات اصلاحات ارضی بخش کشاورزی را به نسبت زیادی با وسائل فنی و شیوه های تولید نوین مجهز نموده و برای تمرکز عوامل تولید در نقاط مستعد بررسی ها و تحقیقات وسیعی را در منابع آب و خاک بعمل آورده و می آورد و مسائل آینده اقتصادی کشاورزی ایران را بخوبی تعقیب نموده و مینماید از جمله این اقدامات آنچه امروز بیشتر در روستاهای مملکت بچشم می خورد اسباب امیدواری فراوان است (صحیح است) بر شمردن این نقاط روشن زندگی روستائیان مسلماً بمنزله يك نوع سپاس می باشد (احسن).

۱ - مشکل کردن تولید کنندگان در شرکتهای تعاونی و سهامی زراعی و سایر انواع شرکتهای کشاورزی شیوه ای که امروز در اقتصاد کشاورزی مقبولیت عامه دارد و ثمرات و اثراتی بی نظیر بدنبال خواهد داشت.

۲ - افزایش تولیدات کشاورزی و دامی به ویژه افزایش عملکرد محصول در هکتار با رعایت اصول کشاورزی پیشرفته و بهبود و توسعه منابع طبیعی کشور از

اقداماتی است که تحول و بازدهی کشاورزی را سریع تر نموده و خواهد نمود.

مطلب دیگری که در روستاهای حوزه انتخابیه ام جلب نظر کرد افزایش سطح مهارتها در بخش کشاورزی است من خود ناظر بودم که چگونه کشاورزان ما که در سایه اقدامات ثمر بخش سپاهیان و بیکارگران بابسوادی خواندن و نوشتن آموخته اند طرز مبارزه با آفات نباتی اسم و انواع و اقسام سموم، نحوه دادن آب و کود شیمیائی و سایر اطلاعات لازم را فرا گرفته اند و همه تلاش دارند که روز بروز بر مهارت ها و اطلاعات خود در امر کشاورزی بیفزایند و ثمرات بازدهی مزارع خود را بیشتر سازند موضوع دیگری که فوق العاده حائز اهمیت و جالب دقت میباشد و در این بازدیدها اسباب تحسین و امیدواری فراوان این جانب گردید تلاش و کوشش دولت در زمینه عمران روستاها است از جمله اقداماتی که در زمینه عمران روستاها دنبال شده و میشود و خود ناظر و شاهد تلاش بی گیر مسئولان بودم عبارت از کوشش فراوان برای تأمین آب آشامیدنی و لوله کشی روستاها و بهسازی محیط و خانه های روستائی شامل سیل بند کشتارگاه رختشویخانه زمینهای ورزشی تسطیح معابر ایجاد میادین و غیره که همه با تمام شده و در اختیار روستائیان قرار گرفته است یا در دست اقدام و انجام بوده و نزدیک باتمام است.

۲ - در زمینه احداث راههای روستائی نیز فعالیت بی نظیری بچشم می خورد و این شریانهای حیاتی روستائی رو به ازدیاد و توسعه بوده و تعدادی هم تکمیل شده و مشغول بهره برداری از آنها شده اند.

۳ - اقدام دیگری که فوق العاده در خور تقدیر است تأمین برق روستاهای منفرد شامل سیاحتان نیروگاه برق بظرفیت ۵۰ تا ۱۰۰ کیلووات میباشد که مشاهده برق در بعضی از روستاها دلیل بارزی بر توسعه عمرانی روستائی بوده و موجب امتنان است.

۴ - در این سفر از چند مرکز رفاهی روستائی و چند مرکز درمانی و بهداشتی نیز بازدید بعمل آوردم که تلاش و کوشش مدیران کل کشاورزی و تعاونی روستائی و مسئولان در خور یادآوری و تقدیر میباشد در زمینه عمران

عشایری نیز تلاشهای بی نظیری بچشم می خورد که همه اسباب افتخار و سربلندی است و بهمین مناسبت روستائیان و عشایر مرزنشین کرمانشاه با قلوبی آکنده از مهر شاهنشاه و سرهائی پر شور از عشق بوطن همواره آماده اند که تا آخرین قطرات خون خود را در راه حفظ و حراست از مرزها نثار کنند و با چنگ و دندان از هر ذره از خاک مقدس وطن دفاع نمایند و در این بازدیدها مرزداران غیور و وطن پرست غرب مرا مأمور کردند که از پشت تریبون مجلس شورای ملی بجایان اعلام کنم که ما مرز نشینان مانند سایر آحاد و افراد ملت ایران شاهنشاه و شاهنشاهی و تمامیت ارضی خود را جز و مواریث گرانقدر تاریخی و ملی و هستی خود می دانیم و از این مقدسات خود با تمام هستی و توانائی خود پاسداری میکنیم و قطرات خونی که در عروق و شریانهای ماجربان دارد کمترین هدیه ای است که حاضریم در راه حفظ و حراست از این مواریث ارزنده نثار کنیم تاریخ پرافتخار ایران هم بهترین گواه و شاهد است که ایرانی تا چه حد به شاهنشاه و شاهنشاهی و وطن و آب و خاکش دل بسته است و با چه نیروئی و با چه اقتداری از این مواریث پاسداری نموده و مینماید (صحیح است - احسن).

درد بی پایان ملت ایران به ارواح پاک شهدای ایران بخصوص شهدای فداکار اخیر واقعه مرزی عراق (صحیح است) در خاتمه از درگاه ایزدمنان سلامت ذات اقدس شهربار دانا و توانا شاهنشاه آریامهر و علیاحضرت شهبانوی محبوب و والا حضرت و الانبار و لایتهمد عظمی و خاندان جلیل سلطنت را همراه با عظمت شاهنشاهی ایران مسئلت نموده توفیق روز افزون دولت خدمتگزار حزبی هویدار ادر فراهم کردن رضایت بیشتر خاطر خطیر شاهنشاه آرزو مند متشکرم (احسن - احسن).

۳. تقدیم لایحه مقررات مربوط به پایه حقوق و حقوق بازنشستگی مستخدمین رسمی هیئت آموزشی و پژوهشی بوسیله آقای دکتر میرعلاء معاون وزارت علوم و آموزش عالی

رئیس - وارد دستور میشوم آقای دکتر میرعلاء

بفرمائید.

دکتر میرعلاء (معاون وزارت علوم و آموزش عالی)

با اجازه مقام معظم ریاست همانطور که نمایندگان

محترم استحضار دارند در قانون بودجه سال ۵۳ که بتصویب قوه مقننه رسید حقوق کارمندان ۲۰٪ ترمیم شد ولی بعلمت اینکه کادر علمی و آموزش دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی از قانون خاص خود برخوردارند لایحه‌ای تقدیم و تقاضای تصویب دارد که در این لایحه ۲۰٪ به حقوق بازنشستگان دانشگاه و ۲۵٪ به اشل حقوق اضافه میشود.

رئیس - لایحه به کمیسیونهای مربوط ارجاع میشود.

۴- تقدیم لایحه اکتشاف، تولید، و بهره برداری از منابع نفتی ایران بوسیله آقای دکتر کاشفی معاون وزارت دارائی

رئیس - آقای دکتر کاشفی بفرمائید.

دکتر کاشفی - (معاون وزارت دارائی) - باکسب

اجازه از مقام ریاست بطوریکه استحضار دارید اخیراً در زمینه نفت دگرگونیهای در جهان ایجاد شده و این دگرگونیها اینجاب نمود که در قاشون نفت تغییراتی ایجاد شود در این زمینه لایحه‌ای تنظیم شده که تقدیم میشود. در این لایحه ضوابطی برای تنظیم قرارداد های جدید در مورد اکتشاف، تولید و بهره برداری نفت و منابع نفتی پیش بینی شده ضمناً در مورد قراردادهای موجود اختیار تعیین بهای نفت بوزارت دارائی محول شده است.

رئیس - لایحه بکمیسیونهای مربوط ارجاع میشود.

۵- تقدیم لایحه تشکیل صندوق مشترک شهرداریها بوسیله خانم صوفی معاون وزارت کشور

رئیس - خانم صوفی بفرمائید.

خانم صوفی (معاون وزارت کشور) - با کسب

اجازه از مقام ریاست با استحضار میرساند در اجرای تبصره ۲۲ قانون بودجه سال ۱۳۵۲ لایحه تشکیل صندوق مشترک شهرداریها مشتمل بر ۳۴ ماده و ۱۳ تبصره تهیه و تنظیم گردیده که جهت بررسی و تصویب تقدیم میشود.

رئیس - لایحه بکمیسیونهای مربوط ارجاع میشود.

۶- تقدیم لایحه اجازه استفاده از مانده اعتبار بند (در اجرای ضابطه پرداخت بهای اراضی فرودگاه های کشور مصوب ۱۸ بهمن ماه ۱۳۵۲) بوسیله آقای مهندس دری معاون وزارت راه

رئیس - آقای مهندس دری بفرمائید.

مهندس دری (معاون وزارت راه) - با کسب

اجازه از مقام ریاست، بطوریکه نمایندگان محترم استحضار دارند هر سال بودجه‌ای در اختیار هواپیمائی کشوری برای پرداخت اراضی فرودگاهها گذاشته میشود که با تصویب کمیسیون بودجه پرداخت میشود چون در سال جاری این اعتبار طی چهاربند و در حدود هجدهم بهمن ماه ابلاغ شد و بدلیل آنکه با آن ضوابط بیش از ۶۰٪ نتوانستیم پرداخت کنیم برای اینکه بقیه آن پرداخت نشده تقاضا شد که يك بند «۵» اضافه شود و تقاضای رسیدگی فوری دارد.

رئیس - لایحه بکمیسیونهای مربوط ارجاع میشود.

۷- تقدیم لایحه تشکیل سازمان صنایع کوچک و نواحی صنعتی ایران، بوسیله آقای دکتر معتمد وزیر معاون وزارت اقتصاد

رئیس - آقای دکتر معتمد وزیر بفرمائید.

دکتر معتمد وزیر (معاون وزارت اقتصاد) -

با اجازه مقام ریاست و نمایندگان محترم، لایحه تشکیل سازمان صنایع کوچک و نواحی صنعتی ایران را برای بررسی و تصویب تقدیم میکنم.

رئیس - لایحه بکمیسیونهای مربوط ارجاع میشود.

۸- تقدیم لایحه ۱- اجازه مصرف مانده اعتبارات سال ۱۳۵۲ طرحهای خاص ناحیه‌ای ۲- صورت جزء قسمتی از سهمیه حق عضویت و کمک دولت ایران بابت مخارج سازمان ملل متحد و سایر سازمانهای بین المللی و تعهدات در سال ۱۳۵۳، بوسیله آقای دکتر مجیدی وزیر مشاور و رئیس سازمان برنامه و بودجه

رئیس - آقای دکتر مجیدی بفرمائید.

دکتر مجیدی (وزیر مشاور و رئیس سازمان

برنامه و بودجه) - با اجازه مقام ریاست، همانطور که نمایندگان محترم اطلاع دارند در هفته گذشته کنفرانسی با شرکت کلیه استانداران و فرمانداران کل و رؤسای دفاتر برنامه ریزی و بودجه استانها تشکیل دادیم، در این کنفرانس راجع با اجرای طرحهای خاص ناحیه‌ای و کلیه مسائل مربوط با استانها بحث کردیم در قطعنامه این کنفرانس پیشنهادهایی از طرف آقایان استانداران و فرمانداران شده که اعتباراتی که بعلم مختلف از طرحهای خاص ناحیه‌ای در سال ۵۲ مصرف نشده در سال ۵۳ قابل مصرف باشد این موضوع در هیئت دولت مطرح شد و با نظر موافقی که در هیئت وزیران در تسریع اجرای طرحهای

خاص ناحیه‌ای و اصولاً محول کردن کارها با استانداران و فرمانداران وجود داشت این پیشنهاد مورد تأیید قرار گرفت که بصورت لایحه‌ای باقی‌بک فوری تقدیم میشود و ضمناً بموجب قانون بودجه اصلاحی سال ۵۲ و بودجه سال ۵۳ کل کشور ماباید بصورت سهمیه‌ها و حق عضویت و کمک‌های دولت ایران بابت مخارج سازمان ملل متحد و سایر سازمانهای بین المللی را باید تقدیم مجلس میکردیم که اینک برای بررسی و تصویب کمیسیون بودجه مجلس تقدیم میشود.

۹- طرح و تصویب فوریت لایحه اجازه مصرف

مانده اعتبارات سال ۱۳۵۲ طرحهای خاص ناحیه‌ای

رئیس - برای این لایحه تقاضای فوریت شده است

لایحه قرائت میشود.

(بشرح زیر خوانده شد)

لایحه اجازه مصرف مانده اعتبارات سال ۱۳۵۲

طرحهای خاص ناحیه‌ای

ماده واحده - بوزارت دارائی اجازه داده میشود

مانده اعتبارات طرحهای خاص ناحیه‌ای در سال ۱۳۵۲ را بشخص سازمان برنامه و بودجه و بر طبق مقررات تاپایان شهریورماه ۱۳۵۳ از محل اعتبارات مصوب برنامه‌های مربوط سال ۱۳۵۲ منظور در قسمت پنجم قانون بودجه اصلاحی سال ۱۳۵۲ و بودجه سال ۱۳۵۳ کل کشور تأمین و پرداخت کند.

از طرف نخست وزیر

وزیر دارائی

عبدالمجید مجیدی

رئیس - آقای دکتر المونی بفرمائید.

دکتر المونی - بطوریکه همکاران محترم استحضار

دارند از مدتی قبل در حوزه‌های استانی فراکسیون پارلمانی حزب ایران نوین این مطلب مطرح شده بود که مقداری از اعتبارات سال ۵۲ در مورد عمران ناحیه‌ای هست که امکان زیاد هست که تا آخر سال بمصرف نرسد و تقاضای همکاران مان این بود که اگر امکان دارد دولت در این مورد اقدام کند که این اعتبارات که از سال ۵۲ مانده در سال ۵۳ بمصرف برسد در جلسه‌ای که در وزارت کشور بسا حضور استانداران مطرح شد یکی از تقاضاهای مهم استانداران این بود.

رئیس - فوریت لایحه مطرح است نظری نیست؟

(اظهاری نشد) رأی میگیریم بفوریت لایحه خانها و آقایانی که موافقتد خواهش میکنم قیام فرمایند (اکثر برخاستند) تصویب شد لایحه طبع و توزیع میشود و در جلسه آینده مطرح خواهد شد.

۱۰- تقدیم ۳ فقره لایحه ۱ - لایحه اصلاح

قانون تأسیس سازمان تأمین خدمات درمانی عائله درجه يك افسران و همافران و کارمندان ارتش شاهنشاهی در ژاندارمری کشور و شهربانی کشور ۲- لایحه اصلاح ماده ۸۷ قانون استخدام نیروهای مسلح شاهنشاهی ۳- لایحه حقوق و مزایای پرسنل نظامی و غیرنظامی نیروهای مسلح شاهنشاهی، بوسیله تیمسار سبهد کاتوزیان معاون وزارت جنگ

رئیس - تیمسار سبهد کاتوزیان بفرمائید.

سبهد کاتوزیان - با اجازه مقام محترم ریاست و

نمایندگان محترم سه لایحه تقدیم میکنم:

۱- اصلاح تبصره های ۱ و ۲ ماده يك و بند الف

ماده ۲ و همچنین اصلاح ماده ۴ قانون تأسیس سازمان تأمین خدمات درمانی عائله درجه يك افسران و همافران و کارمندان ارتش شاهنشاهی و ژاندارمری و شهربانی کشور و اضافه شدن دو تبصره بمواد يك و دو همان قانون تقدیم و استدعای تصویب آنرا دارد.

۲- اصلاح ماده ۸۷ قانون استخدام نیروهای مسلح

جهت تصویب تقدیم میشود.

۳- لایحه حقوق افسران و همافران و درجه داران

و غیرنظامیان نیروهای مسلح شاهنشاهی باقید يك فوریت تقدیم و تقاضای تصویب آنرا دارد.

رئیس - دولاچه اول بکمیسونهای مربوط ارجاع میشود.

۱۱- طرح و تصویب فوریت لایحه حقوق و مزایای پرسنل نظامی و غیر نظامی نیروهای مسلح شاهنشاهی

رئیس - لایحه حقوق و مزایای پرسنل نظامی و غیر نظامی نیروهای مسلح شاهنشاهی که باقیده یک فوریت داده شده است قرائت میشود.

(شرح زیر خوانده شد)

طرح لایحه قانون حقوق و مزایای پرسنل نظامی

و غیر نظامی نیروهای مسلح شاهنشاهی

ماده ۱- از اول فروردین ماه ۱۳۵۳ حقوق ماهیانه افسران، همافران، درجه داران و افراد کادر ثابت نیروهای مسلح شاهنشاهی و همردیفان آنان شرح جدول زیر تعیین و پرداخت میگردد:

ماده ۲- ضریب جداول حقوق موضوع ماده ۱ این قانون ۷۲ ریال تعیین میشود، وزارت جنگ مکلف است در مواردی که بعلت افزایش هزینه زندگی یا عوامل دیگر تغییر ضریب مذکور را لازم بداند تغییر ضریب را برای تصویب مجلسین پیشنهاد نماید.

ماده ۳- تفاوت حقوق ناشی از اجرای این قانون مشمول مقررات بندج ماده ۸۱ قانون استخدام نیروهای مسلح شاهنشاهی و تبصره ۷۰ قانون بودجه سال ۱۳۴۲ کل کشور نخواهد بود.

ماده ۴- دانش آموزان دبیرستانهای نظام و آموزشگاههای درجه داری و پاسبانی و دانشجویان آموزشگاهها و دانشکده افسری بشرح زیر حقوق دریافت خواهند داشت.

الف - دانش آموزان سالهای ۳ و ۴ و ۵ و ۶ دبیرستانهای نظام بترتیب ۱۵۰۰ - ۲۰۰۰ - ۲۲۵۰ و ۲۵۰۰ ریال.

ب - دانش آموزان آموزشگاههای درجه داری در صورتیکه باگواهنامه پایان دوره ابتدائی پذیرفته شده باشند ماهانه ۱۵۰۰ ریال و در صورتیکه باگواهنامه سیکل اول متوسطه و پایان پایان دوره راهنمایی وارد آموزشگاه شده باشند ماهانه ۲۰۰۰ ریال.

ت - دانشجویان آموزشگاه افسری ۲۵۰۰ ریال.

ث - دانشجویان دانشکده افسری در سالهای اول دوم و سوم بترتیب ۵۰۰۰ - ۵۶۲۵ و ۶۲۵۰ ریال.

تبصره - نیروهای مسلح شاهنشاهی مجازند مبلغ مذکور در بند الف این ماده را به آن عده از دانش آموزان سایر دبیرستانهای کشور نیز که بمنظور خدمت در نیروهای مسلح شاهنشاهی انتخاب میشوند با اخذ تمهید لازم بعنوان کمک هزینه تحصیلی پرداخت نمایند.

ماده ۵- علاوه بر حقوق مقرر در این قانون با افسران همافران - درجه داران و افراد شاغل کادر ثابت نیروهای مسلح شاهنشاهی در هر طبقه با توجه به تخصص، مسئولیت و شرایط، اهمیت و دشواری کار مبلغی ماهانه بعنوان فوق العاده شغل پرداخت خواهد شد که در هر حال مبلغ آن در هر درجه نباید از نصف حداکثر حقوق همان درجه تجاوز نماید.

تبصره - نحوه اجرای این ماده بموجب آئین نامه ای خواهد بود که بتصویب وزارت جنگ میرسد و تازمانی که آئین نامه اجرائی این ماده بتصویب نرسیده فوق العاده شغل مشمولین این قانون برابر جدول زیر قابل پرداخت میباشد:

ردیف	درجه	فوق العاده شغل
۱	افراد	۳۰۰ ریال
۲	گروهبان سوم - دوم - یکم	۵۰۰
۳	استواران و افسریار	۷۵۰
۴	ستوان یاران	۱۰۰۰
۵	همافرسوم و دوم	۱۷۵۰
۶	همافریکم و سر همافرسوم	۲۰۰۰
۷	سر همافر ۲ و سر همافر ۱	۲۵۰۰
۸	ستوان سوم	۲۷۵۰
۹	ستوان دوم و یکم	۳۰۰۰
۱۰	سروان	۳۲۵۰
۱۱	سرگرد	۳۵۰۰
۱۲	سرهنگ دوم و سرهنگ	۳۷۵۰
۱۳	سرتیپ و سرلشگر	۶۰۰۰
۱۴	سپهد	۸۰۰۰
۱۵	ارتشبد	۹۰۰۰

تبصره - آئین نامه از تاریخ اجرای این قانون آن قسمت از مقررات قانون استخدام نیروهای مسلح شاهنشاهی و سایر قوانین که مربوط به تعیین و پرداخت حقوق درجه حقوق سنواتی، حق لیسانس کمک هزینه افسران غیر لیسانسیه، هزینه زیست گماشته، حقوق ارشد گماشته امراء، مدد معاش اولاد، جیره نقدی و کمک هزینه درجه داران و افراد و کمک کرایه مسکن میباشد ملغی میگردد و مزایاییکه بر اساس حقوق مبنای، حقوق درجه و با جموعی از حقوق و مزایا تعیین شده و همچنین سایر مزایا که مبلغ آن بطور ثابت تعیین گردیده تابع مانده و مقررات مورد عمل در اسفندماه ۱۳۵۲ میباشد.

ماده ۱۰ - پرداخت پاداش سالیانه از محل اعتبارات پرسنلی بمشمولین این قانون فقط تا میزان دو برابر حقوق و مزایای درجه مجاز خواهد بود.

تبصره - این پاداش در سال ۱۳۵۲ تا میزان یکماه حقوق و مزایا قابل پرداخت است.

ماده ۱۱ - از تاریخ اجرای این قانون کارمندان غیر نظامی رسمی و بیمانی نیروهای مسلح شاهنشاهی از لحاظ امور استخدامی تابع مقررات قانون استخدام کشوری خواهند بود.

تبصره - کارمندان مذکور مادام که در نیروهای مسلح شاهنشاهی خدمت مینمایند از لحاظ مقررات کیفری و انضباطی تابع قوانین و مقررات کیفری و انضباطی ارتش شاهنشاهی بوده و برای محاسبه حقوق آنان در گروه و پایه مربوطه ضریب جدول حقوق مستخدمین کشوری بعلاوه ده درصد همان ضریب ملاک عمل میباشد.

ماده ۱۲ - مقررات این قانون با رعایت ماده ۱۰۸ قانون استخدام نیروهای مسلح شاهنشاهی شامل بازنشستگان و معلولین و مستمری بگیران همدرجه آنان که قدمت خدمتشان مساوی است نیز خواهد شد و از تاریخ اجرای این قانون کلیه قوانین و مقررات مغایر ملغی میگردد.

نخست وزیر وزیر جنگ وزیر دارائی

رئیس - فوریت لایحه مطرح است نظری نیست؟ (اظهاری نشد) رأی میگیریم به فوریت لایحه خانمها و آقایانی که موافقت خواهش میکنم قیام فرمائید (اکثر برخاستند) تصویب شد لایحه بکمیسونهای مربوط ارجاع میشود.

ماده ۶ - از تاریخ اجرای این قانون آن قسمت از مقررات قانون استخدام نیروهای مسلح شاهنشاهی و سایر قوانین که مربوط به تعیین و پرداخت حقوق درجه حقوق سنواتی، حق لیسانس کمک هزینه افسران غیر لیسانسیه، هزینه زیست گماشته، حقوق ارشد گماشته امراء، مدد معاش اولاد، جیره نقدی و کمک هزینه درجه داران و افراد و کمک کرایه مسکن میباشد ملغی میگردد و مزایاییکه بر اساس حقوق مبنای، حقوق درجه و با جموعی از حقوق و مزایا تعیین شده و همچنین سایر مزایا که مبلغ آن بطور ثابت تعیین گردیده تابع مانده و مقررات مورد عمل در اسفندماه ۱۳۵۲ میباشد.

وزارت جنگ مکلف است بمنظور تعیین حدود ثابت این مزایا در آئین نامه مربوطه اصلاح لازم بعمل آورد. مشروط بر اینکه میزان آن در هیچ مورد از مزایای قابل پرداخت اسفندماه ۱۳۵۲ تجاوز نماید.

ماده ۷ - فوق العاده های بدی آب و هوا - محرومیت از تسهیلات زندگی و فوق العاده محل خدمت مشمولین این قانون حداکثر تا میزان مندرج در مقررات استخدامی کشوری تعیین و پرداخت خواهد شد، آئین نامه اجرائی این ماده از طرف وزارت جنگ و وزارت دارائی تهیه و بموقع اجراء گذارده میشود و تازمانی که آئین نامه اجرائی بتصویب نرسیده مقررات فعلی کماکان قابل اجرا خواهد بود.

ماده ۸ - حقوق ماهانه افسران و درجه داران وظیفه در تمام طول خدمت وظیفه عمومی بمیزان حقوق سال اول افسران و درجه داران همدرجه آنان در کادر ثابت خواهد بود.

ماده ۹ - در صورتیکه مبلغ حقوق و مزایای مشمولین این قانون در وضع جدید از مبلغ حقوق و مزایاییکه طبق مقررات قبلی بآنان تعلق میگرفته و برابر مفاد این قانون ملغی گردیده کمتر شود تفاوت این دو مبلغ را بعنوان تفاوت تطبیق حقوق و مزایا در حال اشتغال و پس از آن دریافت خواهند نمود و در هر حال مجموع حقوق و مزایای مشمولین این قانون برابر مقررات جدید نباید از مجموع مبلغ حقوق و مزایای قابل پرداخت برابر مصوبات قبلی کمتر باشد.

۱۲- اعلام وصول و قرائت نامه لایحه رسیده از مجلس سنا (لایحه تبدیل وضع استخدامی هشت نفر از افسران سابق شهربانی کشور از درجه افسری برتبه همردیفی نیروهای مسلح شاهنشاهی)

رئیس - لایحه‌ای از مجلس سنا رسیده است قرائت میشود.

(شرح زیر قرائت شد)

ریاست محترم مجلس شورای ملی

گزارش کمیسیون شماره ۱۰ (کشور) در قبال لایحه شماره ۶۷۴۷۲ مورخ ۱۳۵۲/۹/۱۴ دولت راجع به تبدیل وضع استخدامی هشت نفر از افسران سابق شهربانی کشور از درجه افسری برتبه همردیفی نیروهای مسلح شاهنشاهی در جلسه روز دوشنبه ۲۰ اسفندماه ۱۳۵۲ مطرح گردید و برای آن پیشنهاد فوریت شده که بدو فوریت و سپس لایحه مزبور بتصویب مجلس سنا رسید.

اینک لایحه قانون فوق جهت تصویب آن مجلس محترم بضمیمه ایفاد می‌گردد.

رئیس مجلس سنا - جعفر شریف امامی

۱۳- طرح و تصویب فوریت لایحه تبدیل وضع استخدامی هشت نفر از افسران سابق شهربانی کشور از درجه افسری برتبه همردیفی نیروهای مسلح شاهنشاهی

رئیس - چون این لایحه در مجلس سنا با فوریت تلقی شده در مجلس شورای ملی هم با فوریت تلقی میشود، لایحه قرائت میشود.

(شرح زیر خوانده شد)

قانون تبدیل وضع استخدامی هشت نفر از افسران سابق شهربانی کشور از درجه افسری برتبه همردیفی نیروهای مسلح شاهنشاهی

۱۳۵۱- ماده واحده - از تاریخ اول فروردین ماه ۱۳۵۱ وضع استخدامی هشت نفر افسران سابق شهربانی کشور بشرح اسامی زیر:

- ۱- ستوان یکم انور اشرفیان.
- ۲- ستوان یکم حسین درویش.
- ۳- ستوان یکم محمود بیگانه عظیمی.
- ۴- ستوان یکم حسن یزدانی مقدم.
- ۵- ستوان دوم محمد حسین افشار لاهوتی.
- ۶- ستوان دوم سید محمد منصور.

۷- ستوان دوم نصرت اله قدس بروجنی.

۸- ستوان دوم خلیل قربانی مقدم.

از درجه افسری برتبه همردیفی نیروهای مسلح شاهنشاهی تبدیل و مدت خدمت آنان از زمان نیل بدرجه افسری برای توقف در هر درجه (با رعایت مقررات مربوط بمدت توقف درجات در زمان مربوطه) احتساب و برتبه همردیفی استحقاقی نائل میگردند.

تبصره - حداکثر رتبه‌های همردیفی که بمشمولین این قانون تعلق میگیرد تا پایان خدمت آنان نباید از رتبه همردیف سرهنگی تجاوز نماید.

قانون فوق مشتمل بر یک ماده و یک تبصره در جلسه روز دوشنبه بیستم اسفندماه یکهزار و سیصد و پنجاه و دو شمسی بتصویب مجلس سنا رسید.

رئیس مجلس سنا - جعفر شریف امامی

رئیس - فوریت لایحه مطرح است نظری نیست؟ (اظهاری نشد) رأی میگیریم به فوریت لایحه خانم‌ها و آقایانی که موافقت خواهند می‌کنم قیام فرمایند (اکثر برخاستند) تصویب شد. لایحه بکمیسیون‌های مربوط ارجاع میشود.

۱۲- تصویب صورت جلسه قبل

رئیس - نسبت بصورت جلسه دفعه گذشته نظری نیست؟ (اظهاری نشد) صورت جلسه تصویب میشود.

۱۵- طرح و تصویب گزارش شور دوم کمیسیون دادگستری راجع با اجازه افتتاح حساب پس انداز با اطفال و ارسال بمجلس سنا

رئیس - گزارش شور دوم لایحه اجازه افتتاح حساب پس انداز با اطفال مطرح است قرائت میشود.

(شرح زیر خوانده شد)

گزارش شور دوم از کمیسیون دادگستری بمجلس شورای ملی

کمیسیون دادگستری در جلسه ۱۳۵۲/۱۲/۱۴ با حضور آقای هنرمندی معاون وزارت دادگستری و آقای دکتر کاشفی معاون وزارت دارائی لایحه شماره ۹۳۹۸- ۴۷/۵/۱۶ دولت راجع با اجازه افتتاح حساب پس انداز با اطفال سیزده سال تمام را که از لواحق معوقه دوره بیست و دوم قانونگذاری بوده و طبق تقاضای دولت در جریان رسیدگی قرار گرفته و گزارش شور اول آن بشماره ۱۷۴۴

در همان دوره چاپ شده است مطرح کرد و با اصلاحاتی بشرح زیر مورد تصویب قرار داد.

اینک گزارش شور دوم آنرا بمجلس شورای ملی تقدیم میدارد.

لایحه قانون اجازه افتتاح حساب پس انداز

به اطفال

۱۵۶۵ ماده واحده - اطفالی که به سن سیزده سال تمام شمسی رسیده باشند میتواند بنام خود در بانکها حساب پس انداز افتتاح کنند ولی حق برداشت از این حساب برای خود طفل منوط بانست که سن او به ۱۵ سال تمام برسند.

تبصره - مادر میتواند بنام فرزند صغیر خود حساب پس انداز افتتاح کند و حق برداشت از این حساب تارسیدن طفل به سن ۱۸ سال تمام فقط بامادر است.

مخبر کمیسیون دادگستری - دکتر سید محمد رضا نکابنی

گزارش شور دوم از کمیسیون دارائی

بمجلس شورای ملی

کمیسیون دارائی در جلسه شانزدهم اسفندماه ۱۳۵۲ با حضور نمایندگان دولت لایحه اجازه افتتاح حساب پس انداز به اطفال سیزده سال تمام را که گزارش شور اول آن بشماره ۱۷۴۴ چاپ شده است مطرح و اصلاح کمیسیون دادگستری را در این مورد عیناً تأیید و تصویب کرد.

اینک گزارش شور دوم آنرا بمجلس شورای ملی تقدیم میدارد.

مخبر کمیسیون دارائی - امان الله زیگی
رئیس - ماده واحده مطرح است آقای فخر طباطبائی
بفرمائید.

فخر طباطبائی - عرض کنم این لایحه بکیفیتی که ملاحظه فرمودید دو قسمت است یکی افتتاح حساب تا سن ۱۳ سالگی برای اطفال در حالیکه فعلاً نمیتوانند افتتاح حساب کنند و باید اولیائشان بیایند افتتاح حساب کنند باین ترتیب بجهت میتواند بتصویب این لایحه افتتاح حساب کند این بسیار فکر خوبی است برای پس انداز و هیچ ایرادی ندارد ولی قسمت دوم که برداشت

از آن حساب در سن ۱۵ سالگی است گویا اینکه از همان حسابی است که خودش افتتاح حساب کرده ولی همه آقایان اولاد دارند میدانید بجهت باید حساب و کتابش در کنترل خانواده باشد که چقدر خرج کند در سن ۱۵ - سالگی برداشت خودش مستقلاً از حساب فکر میکنم محتاج به دقت است چرا؟ همانطور که سن تعقل را ۱۸ سال تمام گذاشتیم در قانون مدنی است هر کس که ۱۸ ساله است - سن ۱۵ سالگی هنوز بان سنی نیست که بتواند تصرف صحیحی در اموالش داشته باشد و از حسابش برداشت کند و بمصرف صحیح برساند، من فکر می‌کنم احتیاج به تأمل دارد و ممکن است جناب وزیر دادگستری توضیحی بفرمایند و مصلحت این کار را بفرمایند که چه مصلحت است بجهت‌ای که در سن ۱۵ سالگی است بتواند خودش از حساب پس انداز برداشت کند، فکر میکنم قسمت اول بسیار فکر خوبی است که اینها بتوانند حساب پس انداز باز بکنند ولی قسمت دومش قابل تأمل است از نظر خانواده و راه رسیدگی و کنترل بجهت‌ها باید بعدی باشد که ضروریات را تأمین بکند والا همینطوری هوس کند از پولش برداشت کند باین ترتیب صحیح نیست.

رئیس - آقای صادق احمدی بفرمائید.

صادق احمدی (وزیر دادگستری) - عرض کنم جناب فخر طباطبائی این لایحه یکی از لواحق است که استحضار دارید در کمیسیون دارائی نظرانی داده شده و هدف این است که بچه‌های زیر ۱۸ سال تشویق بشوند پس انداز کنند شما تصور بفرمائید که ما اینجا چه گفتیم، گفتیم اگر بیک بچه از ۱۳ ببالا بین سن ۱۳، ۱۴، ۱۵ پول که در جیبش هست و در اختیارش هست همه گونه دخل و تصرف میتواند بکند اگر رفت پس انداز کرد و در بانک حساب باز کرد تا ۱۵ سال ممکن است اشکال داشته باشد که اجازه بدهیم که بیک بچه ۱۳ - ۱۴ ساله بی‌رود خودش برداشت کند ولی از ۱۵ تا ۱۸ سال بموجب این لایحه اجازه داده شده بکسی که رفته پول جیب خودش را برده و حساب پس انداز باز کرده برداشت کند ولی اگر میگفتیم پولی را که مادر گذاشته باید گذاشته برود بردارد حق با جنابعالی بود، برای اینکه مشکلاتی ایجاد می‌کرد برای

کسی که رشد ندارد. قانوناً پولی را پدر که پس انداز کرده برای تحصیل بچه بردارد و تلف کند، ولی این پولی است که در اختیار خودش است و می توانسته قبلاً تلف کند بنابراین این آوانس را هم دادیم که بتواند بردارد اگر چنین نبود نمی برد پس انداز کند یعنی از اول پولش را تلف می کند. یعنی این يك قدمی است بفتح بچه و حساب پس انداز و برای آتیه بچه که بتواند آنرا پس انداز کند و چون میدانند که هر وقت احتیاج داشت می تواند بردارد تشویق می شود که پس انداز کند.

رئیس - خانم دکتر دولتشاهی بفرمائید.

خانم دکتر دولتشاهی - با اجازه مقام ریاست بنده پیشنهادی داشتم چون طبق قانون کار در مملکت بچه ها از ۱۲ سالگی حق کار کردن و دریافت مزد دارند در اینجا اجازه باز کردن حساب بچگی ۱۳ سال ۱۲ سالگی داده شود اگر موافقت بفرمائید این اصلاح بعمل آید.

رئیس خانم دولتشاهی شور دوم لایحه است و پیشنهاد جدید نمی شود داد نظر دیگری در ماده واحده نیست؟ (اظهاری نشد) در کلیات آخر لایحه نظری نیست؟ (اظهاری نشد) رأی میگیریم بماده واحده و کلیات آخر لایحه خانمها و آقایانیکه موافقت خواهش میکنم قیام فرمایند (اکثر برخاستند) تصویب شد. لایحه برای تصویب مجلس سنا فرستاده میشود.

۱۶- طرح گزارش شور اول کمیسیون دارائی راجع با اجازه انتقال پنجاه درصد مشاع از باقیمانده حقوق و تعهدات شرکت نفت کتینانتال ایران بشرکت ایران سیتیز سرویس پترولیم بر اساس قرارداد الحاقی ضمیمه

رئیس - گزارش شور اول اجازه انتقال پنجاه درصد مشاع از باقیمانده حقوق و تعهدات شرکت نفت کتینانتال ایران بشرکت ایران سیتیز سرویس پترولیم بر اساس قرارداد الحاقی ضمیمه مطرح است قرائت میشود.

(بشرح زیر قرائت شد)

گزارش شور اول از کمیسیون دارائی

بمجلس شورای ملی

کمیسیون دارائی در جلسه روز شنبه ۱۳۵۲/۱۱/۲۲

با حضور آقای دکتر محمود کاشفی معاون وزارت دارائی لایحه شماره ۷۲۸۸۰ مورخ ۱۳۵۲/۱۱/۲۹ راجع با اجازه انتقال پنجاه درصد مشاع از باقیمانده حقوق و تعهدات شرکت نفت کتینانتال ایران بشرکت ایران سیتیز سرویس پترولیم بر اساس قرارداد الحاقی ضمیمه را که در جلسه روز سه شنبه ۱۳۵۲/۱۱/۳۰ تقدیم بشماره ۱۰۵۰ چاپ گردیده است مورد رسیدگی قرارداد و عیناً تصویب کرد.

اینک گزارش آنرا بمجلس شورای ملی تقدیم میدارد.

لایحه قانون اجازه انتقال پنجاه درصد مشاع از باقیمانده حقوق و تعهدات شرکت نفت کتینانتال ایران بشرکت ایران سیتیز سرویس پترولیم بر اساس قرارداد الحاقی ضمیمه

ماده واحده - شرکت نفت کتینانتال ایران مجاز است پنجاه درصد مشاع از باقیمانده حقوق و تعهدات خود در قرارداد پیمانکاری اکتشاف و تولید منعقد بین شرکت ملی نفت ایران و شرکت نفت کتینانتال بر اساس قرارداد الحاقی ضمیمه بشرکت ایران سیتیز سرویس پترولیم انتقال دهد. شرکت نفت کتینانتال ایران و شرکت نفت فیلیس ایران و شرکت ایران سیتیز سرویس پترولیم از تاریخ وقوع انتقال نسبت به انجام کلیه تعهدات پیمانکار کل و تأدیبه کامل مالیاتها و حقوق و عوارض و هر گونه پرداخت دیگری که بموجب قرارداد سال ۱۳۴۸ مقرر است منفرداً و متضامناً مسئول خواهند بود.

مخبر کمیسیون دارائی - امان الله ریگی

گزارش شور اول از کمیسیون امور خارجه

بمجلس شورای ملی

کمیسیون امور خارجه در جلسه روز سه شنبه ۱۳۵۲/۱۲/۱۴ با حضور آقای احمد اقبال معاون وزارت امور خارجه و آقای دکتر محمود کاشفی معاون وزارت دارائی لایحه اجازه انتقال پنجاه درصد مشاع از باقیمانده حقوق و تعهدات شرکت نفت کتینانتال ایران بشرکت ایران سیتیز سرویس پترولیم بر اساس قرارداد الحاقی ضمیمه را مورد رسیدگی قرارداد و تصویب کرد.

اینک گزارش آنرا در تأیید گزارش کمیسیون دارائی بمجلس شورای ملی تقدیم میدارد.

مخبر کمیسیون امور خارجه - دکتر یحیی شمس **رئیس** - کلیات لایحه مطرح است نظری نیست؟ (اظهاری نشد) ورود در شور ماده واحده رأی میگیریم خانمها و آقایانیکه موافقت خواهش میکنم قیام فرمایند (اکثر برخاستند) تصویب شد. ماده واحده مطرح است نظری نیست؟ (اظهاری نشد) لایحه برای شور دوم بکمیسیون های مربوط ارجاع می شود.

۱۷ - طرح گزارش شور اول کمیسیون امور خارجه راجع بموافقتنامه بین دولت شاهنشاهی ایران و آژانس بین المللی انرژی اتمی و پروتکل تعلیقی موافقتنامه سه جانبه بین دولت شاهنشاهی ایران و دولت ممالک متحده آمریکا و آژانس

بین المللی انرژی اتمی

رئیس - گزارش شور اول موافقتنامه بین دولت شاهنشاهی ایران و آژانس بین المللی انرژی اتمی و پروتکل تعلیقی موافقتنامه سه جانبه بین دولت شاهنشاهی ایران و دولت ممالک متحده آمریکا و آژانس بین المللی انرژی اتمی مطرح است قرائت می شود.

(بشرح زیر قرائت شد)

گزارش شور اول از کمیسیون امور خارجه

بمجلس شورای ملی

کمیسیون امور خارجه در جلسه روز چهارشنبه ۱۳۵۲/۱۲/۸ با حضور آقایان احمد اقبال معاون وزارت امور خارجه و دکتر میرعلاء معاون وزارت علوم و آموزش عالی لایحه شماره ۱۹۶۲۴ مورخ ۱۳۵۲/۸/۲۳ دولت ارسالی از مجلس سنا راجع بموافقتنامه بین دولت شاهنشاهی ایران و آژانس بین المللی انرژی اتمی و پروتکل تعلیقی موافقتنامه سه جانبه بین دولت شاهنشاهی ایران و دولت ممالک متحده آمریکا و آژانس بین المللی انرژی اتمی را که در جلسه روز سه شنبه ۱۳۵۲/۱۱/۳۰ وصول آن اعلام و بشماره ۱۰۴۶ چاپ گردیده است مورد رسیدگی قرارداد و مصوبه مجلس سنا را با اصلاحات عبارتی در متن ترجمه موافقتنامه تصویب کرد.

اینک گزارش آنرا بمجلس شورای ملی تقدیم میدارد.

قانون مربوط بموافقتنامه بین دولت شاهنشاهی ایران و آژانس بین المللی انرژی اتمی و پروتکل تعلیقی موافقتنامه سه جانبه بین دولت شاهنشاهی ایران و دولت ممالک متحده آمریکا و آژانس بین المللی انرژی اتمی

ماده واحده - موافقتنامه بین دولت شاهنشاهی ایران و آژانس بین المللی انرژی اتمی راجع بتضمین های مربوط به پیمان منع گسترش سلاحهای هسته ای مشتمل بر يك مقدمه و نود و هشت ماده و پروتکل تعلیقی موافقتنامه سه جانبه بین دولت شاهنشاهی ایران و دولت ممالک متحده آمریکا و آژانس بین المللی انرژی اتمی جهت اعمال اقدامات تأمینی که در تاریخ ۱۳۵۲/۳/۲۹ در وین بامضاء رسیده اند تصویب و اجازه مبادله اسناد تصویب آن داده میشود.

مخبر کمیسیون امور خارجه - دکتر یحیی شمس

گزارش شور اول از کمیسیون علوم و آموزش

عالی بمجلس شورای ملی

کمیسیون علوم و آموزش عالی در جلسه روز يكشنبه ۱۳۵۲/۸/۱۲ با حضور آقایان دکتر میرعلاء معاون وزارت علوم و آموزش عالی و احمد اقبال معاون وزارت امور خارجه لایحه مربوط بموافقتنامه بین دولت شاهنشاهی ایران و آژانس بین المللی انرژی اتمی و پروتکل تعلیقی موافقتنامه سه جانبه بین دولت شاهنشاهی ایران و دولت ممالک متحده آمریکا و آژانس بین المللی انرژی اتمی را مورد رسیدگی قرارداد و مصوبه کمیسیون امور خارجه را تأیید و تصویب کرد.

اینک گزارش آنرا بمجلس شورای ملی تقدیم میدارد.

مخبر کمیسیون علوم و آموزش عالی

دکتر امیر حسن زهرانی

رئیس - کلیات لایحه مطرح است نظری نیست؟ (اظهاری نشد) به ورود در شور ماده واحده رأی میگیریم، خانمها و آقایانیکه موافقت خواهش میکنم قیام فرمایند (اکثر برخاستند) تصویب شد. ماده واحده مطرح است نظری نیست؟ (اظهاری نشد) لایحه برای شور دوم به کمیسیونهای مربوط ارجاع میشود.

۱۸- طرح گزارش شورای اول کمیسیون امور خارجه راجع به پروتکل الحاقی بقرارداد بین دولت شاهنشاهی ایران و دولت اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی راجع بانظمامت مرزی ایران و شوروی و ترتیب تصفیه اختلافات و حوادث در مرز

رئیس- گزارش شورای اول پروتکل الحاقی به قرارداد بین دولت شاهنشاهی ایران و دولت اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی راجع به انتظامات مرزی ایران و شوروی و ترتیب تصفیه اختلافات و حوادث در مرز مطرح است قرائت میشود.

(بشرح زیر خوانده شد)

گزارش شورای اول از کمیسیون امور خارجه بمجلس شورای ملی

کمیسیون امور خارجه در جلسه روز چهارشنبه ۱۳۵۲/۱۲/۸ با حضور آقای احمد اقبال معاون وزارت امور خارجه لایحه شماره ۱۹۳۲۰ مورخ ۱۳۵۲/۸/۲۰ دولت ارسالی از مجلس سنا در مورد پروتکل الحاقی بقرارداد بین دولت شاهنشاهی ایران و دولت اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی راجع بانظمامت مرزی ایران و شوروی و ترتیب تصفیه اختلافات و حوادث در مرز را که در جلسه روز سه شنبه ۱۳۵۲/۱۱/۳۰ وصول آن اعلام و بشماره ۱۰۴۷ چاپ گردیده است مورد رسیدگی قرار داد و تصویب کرد.

اینک گزارش آنرا بشرح زیر بمجلس شورای ملی تقدیم میدارد.

قانون پروتکل الحاقی بقرارداد بین دولت شاهنشاهی ایران و دولت اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی راجع بانظمامت مرزی ایران و شوروی و ترتیب تصفیه اختلافات و حوادث در مرز

ماده واحده - پروتکل الحاقی بقرارداد بین دولت شاهنشاهی ایران و دولت اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی راجع بانظمامت مرزی ایران و شوروی و ترتیب تصفیه اختلافات و حوادث در مرز مورخ ۱۴ مه ۱۹۵۷ (۱۳۳۶/۲/۲۴) مربوط بمرز در دریاچه های پشت سد مخزنی ارس و سد انحرافی میل و مغان مشتمل بر یک مقدمه و ماده که در تاریخ ۱۶ مرداد ماه ۱۳۵۲ (۷ اوت ۱۹۷۳) بین نمایندگان مختار دو دولت در مسکو بامضاء

رسیده است تصویب و اجازه مبادله اسناد تصویب آن داده میشود.

مخبر کمیسیون امور خارجه - دکتر یحیی شمس

گزارش شورای اول از کمیسیون کشور

بمجلس شورای ملی

کمیسیون کشور در جلسه روز سه شنبه ۱۳۵۲/۱۲/۱۴ با حضور خانم پروین صوفی معاون وزارت کشور و آقای احمد اقبال معاون وزارت امور خارجه لایحه ارسالی از مجلس سنا در مورد پروتکل الحاقی بقرارداد بین دولت شاهنشاهی ایران و دولت اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی راجع بانظمامت مرزی ایران و شوروی و ترتیب تصفیه اختلافات و حوادث در مرز را مورد رسیدگی قرار داد و مصوبه کمیسیون امور خارجه را تأیید و تصویب کرد.

اینک گزارش آنرا بمجلس شورای ملی تقدیم میدارد.

مخبر کمیسیون کشور - رضا سجادی

رئیس - کلیات لایحه مطرح است نظری نیست؟

(اظهاری نشد) برورد در شور ماده واحده رأی می گیریم خانها و آقایانی که موافقت خواهش میکنم قیام فرمایند (اکثر برخاستند) تصویب شد. ماده واحده مطرح است نظری نیست؟ (اظهاری نشد) لایحه برای شور دوم به کمیسیونهای مربوط فرستاده میشود.

۱۹- طرح گزارش شور اول کمیسیون امور خارجه راجع بموافقت نامه همکاری برای جلوگیری از زیودن ناوهای هوایی کشوری بین دولت شاهنشاهی ایران و دولت اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی

رئیس - گزارش شور اول موافقتنامه همکاری برای جلوگیری از زیودن ناوهای هوایی کشوری بین دولت شاهنشاهی ایران و دولت اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی مطرح است قرائت می شود.

(بشرح زیر خوانده شد)

گزارش شورای اول از کمیسیون امور خارجه

بمجلس شورای ملی

کمیسیون امور خارجه در جلسه روز چهارشنبه ۱۳۵۲/۱۱/۸ با حضور آقایان احمد اقبال معاون وزارت

گزارش شور اول از کمیسیون راه

بمجلس شورای ملی

کمیسیون راه در جلسه روز سه شنبه ۱۳۵۲/۱۲/۱۴ با حضور آقایان مهندس دری معاون وزارت راه و احمد اقبال معاون وزارت امور خارجه لایحه ارسالی از مجلس سنا راجع بموافقتنامه همکاری برای جلوگیری از زیودن ناوهای هوایی کشوری بین دولت شاهنشاهی ایران و دولت اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی را مورد رسیدگی قرار داد و مصوبه کمیسیون امور خارجه را تأیید و تصویب کرد. اینک گزارش آنرا بمجلس شورای ملی تقدیم میدارد.

رئیس کمیسیون راه - دکتر غلامرضا عدل

رئیس - کلیات لایحه مطرح است نظری نیست؟ (اظهاری نشد) به ورود در شور ماده واحده رأی می گیریم خانها و آقایانی که موافقت خواهش میکنم قیام فرمایند (اکثر برخاستند) تصویب شد. ماده واحده مطرح است نظری نیست؟ (اظهاری نشد) لایحه برای شور دوم به کمیسیونهای مربوط ارجاع میشود.

۲۰- طرح گزارش شور اول کمیسیون دادگستری راجع به اصلاح قانون حمایت خانواده

رئیس - گزارش شورای اول اصلاح قانون حمایت خانواده مطرح است قرائت می شود.

(بشرح زیر خوانده شد)

گزارش شور اول از کمیسیون دادگستری

بمجلس شورای ملی

کمیسیون دادگستری در جلسات عدیده با حضور آقای هنرمندی معاون وزارت دادگستری لایحه شماره ۸۸۴۶ - ۵۲/۴/۱۹ دولت راجع باصلاح قانون حمایت خانواده را که در جلسه سه شنبه ۱۳۵۲/۴/۱۹ بمجلس شورای ملی تقدیم و بشماره ۸۰۶ چاپ شده است مورد رسیدگی قرار داد و در جلسه مورخ ۱۳۵۲/۱۲/۱۱ بشرح زیر با اصلاحاتی بتصویب رسانید.

اینک گزارش شور اول آنرا بمجلس شورای ملی تقدیم میدارد.

لایحه قانون اصلاح قانون حمایت خانواده

ماده ۱۵ - به کلیه اختلافات مدنی ناشی از امر

امور خارجه - اسمعیل هنرمندی معاون وزارت دادگستری و مهندس دری معاون وزارت راه لایحه شماره ۱۹۶۶۴ مورخ ۱۳۵۲/۸/۲۳ دولت ارسالی از مجلس سنا راجع بموافقتنامه همکاری برای جلوگیری از زیودن ناوهای هوایی کشوری بین دولت شاهنشاهی ایران و دولت اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی را که در جلسه روز سه شنبه ۱۳۵۲/۱۱/۳۰ وصول آن از مجلس سنا اعلام و بشماره ۱۰۴۹ چاپ گردیده است مورد رسیدگی قرار داد و تصویب کرد.

اینک گزارش آنرا بشرح زیر بمجلس شورای ملی تقدیم میدارد.

قانون موافقتنامه همکاری برای جلوگیری از زیودن ناوهای هوایی کشوری بین دولت شاهنشاهی ایران و دولت اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی

ماده واحده - موافقتنامه همکاری برای جلوگیری از زیودن ناوهای هوایی کشوری بین دولت شاهنشاهی ایران و دولت اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی مشتمل بر یک مقدمه و ماده که در تاریخ ۱۶ مرداد ماه ۵۲ (۷ اوت ۱۹۷۳) بین نمایندگان مختار دو دولت در مسکو بامضاء رسیده است، تصویب و اجازه مبادله اسناد تصویب آن داده میشود.

مخبر کمیسیون امور خارجه - دکتر یحیی شمس

گزارش شور اول از کمیسیون دادگستری

بمجلس شورای ملی

کمیسیون دادگستری در جلسه روز سه شنبه ۱۳۵۲/۱۲/۱۱ با حضور آقایان اسمعیل هنرمندی معاون وزارت دادگستری و احمد اقبال معاون وزارت امور خارجه لایحه ارسالی از مجلس سنا راجع بموافقتنامه همکاری برای جلوگیری از زیودن ناوهای هوایی کشوری بین دولت شاهنشاهی ایران و دولت اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی را مورد رسیدگی قرار داد و تصویب کرد.

اینک گزارش آنرا در تأیید گزارش کمیسیون امور خارجه بمجلس شورای ملی تقدیم میدارد.

مخبر کمیسیون دادگستری - دکتر سید محمد رضا تکابنی

زنانشوئی و دعاوی خانوادگی و امور مربوط به صغار از قبیل نصب و عزل قیم و ضمّ امین در دادگاههای شهرستان و در نقاطی که دادگاه شهرستان نباشد در دادگاه بخش رسیدگی میشود رسیدگی به امور مذکور در تمام مراحل دادرسی بدون رعایت تشریفات آئین دادرسی مدنی خواهد بود.

ماده ۲۵ - منظور از دعاوی خانوادگی دعاوی مدنی بین هریک از زن و شوهر و فرزندان وجد پدری و وصی و قیم است که از حقوق و تکالیف مقرر در کتاب هفتم در نکاح و طلاق (منجمله دعاوی مربوط به جهیزیه و مهر زن) و کتاب هشتم در اولاد و کتاب نهم در خانواده و کتاب دهم در حجر و قیمومت قانون مدنی و همچنین از مواد ۱۰۰۵ و ۱۰۰۶ و ۱۰۲۸ و ۱۰۲۹ و ۱۰۳۰ قانون مذکور و مواد مربوط در قانون امور حسبی ناشی شده باشد.

ماده ۳ - دادگاه میتواند هر نوع تحقیق و اقدامی را که برای روشن شدن موضوع دعوی و احقاق حق لازم بداند از قبیل تحقیق از گواهان و مطلعین و استمداد از مددکاران اجتماعی و غیره بهر طریق که مقتضی باشد انجام دهد.

ماده ۴ - دادگاه هریک از طرفین را که بی بضاعت تشخیص دهد از پرداخت هزینه دادرسی و حق کارشناسی و حق داور و سایر هزینهها معاف می نماید همچنین در صورت لزوم رأساً وکیل معاضدتی برای او تعیین خواهد کرد. در صورتیکه طرف بی بضاعت محکوم له شود محکوم علیه اگر بضاعت داشته باشد بموجب رأی دادگاه ملزم پرداخت هزینه های مذکور و حق الوکاله وکیل معاضدتی خواهد گردید. وکلا و کارشناسان مذکور مکلف بانجام دستور دادگاه میباشند.

ماده ۵ - دادگاه در صورت تقاضای هریک از طرفین مکلف است موضوع دعوی را به استثنای رسیدگی به اصل نکاح و طلاق بیک تا سه داور ارجاع نماید همچنین دادگاه در صورتیکه مقتضی بداند رأساً نیز دعوی را بدآوری ارجاع خواهد کرد. داور در این قانون تابع شرایط داور مندرج در قانون آئین دادرسی نمیباشد. مدت اعلام نظر داوران از طرف دادگاه تعیین خواهد شد در صورت عدم وصول نظر مذکور تا پایان مدت مقرر

دادگاه رأساً رسیدگی خواهد کرد مگر اینکه طرفین به تمدید مدت تراضی نمایند یا دادگاه تمدید مدت را مقتضی تشخیص دهد.

تبصره - در صورتیکه طرفین به تعیین داور تراضی نکرده یا داور خود را معرفی ننمایند دادگاه داور یا داوران را بترتیب از اقربا یا دوستان یا آشنایان آنان انتخاب خواهد کرد هرگاه اشخاص مذکور از قبول داورى امتناع کرده یا انتخاب آنان از جهت عدم حضور در محل یا جهات دیگر میسر نباشد افراد دیگری بدآوری انتخاب میشوند.

ماده ۶ - داور یا داوران سعی در سازش بین طرفین خواهند کرد در صورتی که موفق باصلاح نشوند نظر خود را در ماهیت دعوی ظرف مدت مقرر کتباً بدادگاه اعلام می نمایند. این نظر بطرفین ابلاغ میشود تا ظرف مدت ده روز نظر خود را بدادگاه اعلام نمایند. در صورتیکه طرفین با نظر داور موافق باشند دستور اجرای نظر داور را صادر مینماید.

هرگاه یکی از طرفین بنظر داور معترض بوده یا در موعد مقرر جوابی ندهد دادگاه رأساً بموضوع رسیدگی نموده حسب مورد رأی مقتضی یا گواهی عدم امکان سازش صادر خواهد کرد. در صورتیکه رأی داور خارج از موضوع دعوی یا ناقض قوانین موجد حق باشد باطل میگردد.

ماده ۷ - هرگاه زن و شوهر دعاوی ناشی از اختلاف خانوادگی را علیه یکدیگر طرح نمایند دادگاهی که درخواست مقدم بآن داده شده صلاحیت رسیدگی خواهد داشت و چنانچه دو یا چند دادخواست در یکروز بدادگاه تسلیم شده باشد دادگاه حوزه محل اقامت زن صالح برسیدگی خواهد بود.

در صورتیکه یکی از زوجین مقیم خارج از کشور باشد دادگاه محل اقامت طرفی که در ایران مقیم است صلاحیت رسیدگی دارد و اگر طرفین مقیم خارج باشند دادگاه شهرستان تهران صلاحیت رسیدگی خواهد داشت.

تبصره - در موارد مذکور در این قانون اگر طرفین اختلاف، مقیم خارج از کشور باشند میتوانند بدادگاه یا

مرجع صلاحیتدار محل اقامت خود نیز مراجعه نمایند. احکام و تصدیقات دادگاهها و مراجع خارجی نافذ و معتبر است ولی در صورتی که ذینفع مدعی عدم رعایت مقررات قوانین ایران باشد میتواند ظرف سه ماه از تاریخ ابلاغ حکم یا تصمیم قطعی بدادگاه شهرستان تهران مراجعه کند دادگاه در صورت احراز صحت ادعا حکم یا تصمیم مذکور را ملغی الاثر نموده و در موضوع اختلاف حکم مقتضی صادر میکند والا حکم برد دعوی خواهد داد.

ماده ۸ - در موارد زیر زن یا شوهر حسب مورد میتواند از دادگاه تقاضای صدور گواهی عدم امکان سازش نماید و دادگاه در صورت احراز آن موارد گواهی عدم امکان سازش صادر خواهد کرد.

۱- توافق زوجین برای طلاق.

۲- در صورت استتکاف شوهر از دادن نفقه زن و عدم امکان الزام او به تأدیه نفقه و همچنین در مورد بیکه شوهر سایر حقوق واجبه زن را وفا نکند و اجبار او بایفاء هم ممکن نباشد.

۳- عدم تمکین زن از شوهر.

۴- سوء رفتار و یا معاشرت هریک از زوجین بعدی که ادامه زندگی را برای طرف دیگر غیر قابل تحمل نماید.

۵- در صورتیکه بواسطه امراض صعب العلاج هریک از زوجین دوام زنانشوئی برای طرف دیگر در مخاطره باشد.

۶- جنون هریک از زوجین در مواردی که فسخ نکاح ممکن نباشد.

۷- عدم رعایت مقررات ماده ۱۷ این قانون در مورد اشتغال بکار یا حرفه ای که منافی با مصالح خانوادگی یا حیثیات شوهر یا زن باشد.

۸- در صورتیکه زن یا شوهر بحکم قطعی بمجازات پنجسال حبس یا بیشتر یا به جزای نقدی که بر اثر عجز از پرداخت منجر به پنجسال بازداشت شود یا به حبس و جزای نقدی که مجموعاً منتهی به پنجسال یا بیشتر حبس و بازداشت شود محکوم گردد و حکم مجازات در حال اجرا باشد.

۹- ابتلاء بهرگونه اعتیاد مضرى که به تشخیص دادگاه باسناد زندگی خانوادگی خلل وارد آورد و ادامه زندگی زنانشوئی را غیر ممکن سازد.

۱۰- هرگاه زوج بدون رضایت زوجه همسر دیگری اختیار کند یا به تشخیص دادگاه نسبت به همسران خود اجرای عدالت ننماید.

۱۱- هریک از زوجین زندگی خانوادگی را ترك کند. تشخیص ترك زندگی خانوادگی با دادگاه است.

۱۲- در صورتیکه هریک از زوجین در اثر ارتکاب جرمی که مغایر با حیثیت خانوادگی و شئون طرف دیگر باشد بحکم قطعی محکوم شود.

تشخیص اینکه جرمی مغایر با حیثیت و شئون خانوادگی است با توجه بوضع و موقع طرفین و عرف و موازین دیگر با دادگاه است.

۱۳- در صورت عقیم بودن یکی از زوجین بتقاضای طرف دیگر و همچنین در صورتیکه زوجین از جهت عوارض و خصوصیات جسمی نتوانند از یکدیگر صاحب اولاد شوند.

تبصره - طلاقى که بموجب این قانون بر اساس درخواست گواهی عدم امکان سازش واقع میشود فقط در صورت توافق طرفین در زمان عده قابل رجوع است.

ماده ۹ - در مورد ماده ۴ قانون ازدواج چنانکه یکی از طرفین عقد بخواهد از وکالت خود در طلاق استفاده نماید باید طبق ماده قبل بدادگاه مراجعه کند و دادگاه در صورت احراز تخلف از شرط گواهی عدم امکان سازش صادر خواهد کرد.

ماده ۱۰ - اجرای صیغه طلاق و ثبت آن پس از رسیدگی دادگاه و صدور گواهی عدم امکان سازش صورت خواهد گرفت.

مقاضی گواهی عدم امکان سازش باید تقاضا نامه ای بدادگاه تسلیم نماید که در آن علل تقاضا بطور موجه قید گردد. پس از وصول تقاضا نامه دادگاه رأساً یا بوسیله داور یا داوران سمی در اصلاح بین زن و شوهر و جلوگیری از وقوع طلاق خواهد کرد. هرگاه مساعی دادگاه برای حصول سازش نتیجه نرسد

طرفین معین میکند حق ملاقات با طفل در صورت غیبت یا فوت پدر یا مادر بتشخیص دادگاه با سایر اقربا خواهد بود.

تبصره - اطفالی که والدین آنان قبل از تصویب این قانون از یکدیگر جدا شده اند در صورتیکه بطریق اطمینان بخشی ترتیب هزینه و نگاهداری و حضانت آنان داده نشده باشد مشمول مقررات این قانون خواهند بود.

ماده ۱۳ - در هر مورد حسب اعلام یکی از والدین یا اقربای طفل یا دادستان یا اشخاص دیگر تشخیص شود که تغییر در وضع حضانت طفل ضرورت دارد (اعم از اینکه قبلاً تصمیمی در این مورد اتخاذ شده یا نشده باشد) و با بطریق اطمینان بخشی ترتیب نگاهداری و حضانت طفل داده نشده باشد دادگاه پس از رسیدگی حضانت طفل را بهر کسی که مقتضی بداند محول میکند و هزینه حضانت بعهده کسی است که بموجب تصمیم دادگاه مکلف پرداخت آن میشود.

ماده ۱۴ - هرگاه دادگاه خانواده تشخیص دهد کسی که حضانت طفل با او محول شده از انجام تکالیف مربوط بحضانت خودداری کرده یا مانع ملاقات طفل با اشخاص ذیعنق شود او را برای هر بار تخلف پرداخت مبلغی از هزار ریال تا ده هزار ریال بصدوق حمایت کودکان محکوم خواهد کرد.

دادگاه در صورت اقتضا میتواند علاوه بر محکومیت مزبور حضانت طفل را بشخص دیگری واگذار نماید. در هر صورت حکم این ماده مانع از تعقیب متهم چنانچه عمل او طبق قوانین جزائی جرم شناخته شده باشد نخواهد بود. ترتیب تشکیل و اداره صندوق فوق بموجب آئین نامه ای خواهد بود که بتصویب وزارت دادگستری خواهد رسید.

تبصره - پدر یا مادر یا کسانی که حضانت طفل بآنها واگذار شده نمیتوانند طفل را بشهرستانی غیر از محل اقامت مقرر بین طرفین و یا غیر از محل اقامت قبل از وقوع طلاق و یا بخارج از کشور بدون رضایت والدین بفرستند مگر در صورت ضرورت با کسب اجازه از دادگاه.

باتوجه بماده ۸ این قانون گواهی عدم امکان سازش صادر خواهد کرد. دفتر طلاق پس از دریافت گواهی مذکور با اجرای صیغه طلاق و ثبت آن اقدام خواهد نمود. هرگاه مردی بدون تحصیل گواهی عدم امکان سازش زن خود را طلاق دهد بحسب تأدیبی از ششماه تا یکسال محکوم خواهد شد. همین مجازات مقرر است برای سردفتری که طلاق را ثبت نماید.

ماده ۱۱ - دادگاه میتواند بتقاضای هر یک از طرفین ضمن صدور گواهی عدم امکان سازش در صورتیکه مستند بسوء رفتار و تقصیر یک طرف باشد طرف مقصراً باتوجه بوضع و سن طرفین و مدت زناشویی پرداخت مبلغ ماهانه متناسبی بابت خسارت مادی و معنوی در حق طرف دیگر محکوم نماید مشروط باینکه عدم بضاعت متقاضی و استطاعت طرف دیگر محرز باشد پرداخت مبلغ مذکور در صورت ازدواج مجدد محکوم له یا ایجاد در آمد کافی برای او یا عسرت محکوم علیه یا فوت هر یک از طرفین بحکم همان دادگاه قطع خواهد شد.

در موردی که گواهی عدم امکان سازش بجهت مندرج در بندهای ۶ و ۵ ماده قبل صادر شده باشد خسارت مادی و معنوی یا رعایت شرایط مذکور به مریض یا مجنون نیز تعلق خواهد گرفت مشروط باینکه مرض یا جنون بعد از عقد ازدواج حادث شده باشد در صورت اعاده سلامت بحکم دادگاه قطع خواهد شد.

ماده ۱۲ - در کلیه مواردی که گواهی عدم امکان سازش صادر میشود دادگاه ترتیب نگاهداری اطفال و میزان نفقه ایام عده را با توجه بوضع اخلاقی و مالی طرفین و مصلحت اطفال معین میکند. و اگر قرار شود فرزندان نزد مادر یا شخص دیگری بمانند ترتیب نگاهداری و میزان هزینه آنان را مشخص می نماید. نفقه زوجه از عواید و دارائی مرد و نفقه اولاد از عواید و دارائی مرد یازن یاهر دو و حتی از حقوق بازنشستگی استیفا خواهد گردید. دادگاه مبلغی را که باید از عواید یا دارائی مرد یازن یاهر دو برای هر فرزند استیفا گردد تعیین و طبقه اطمینان بخشی برای پرداخت آن مقرر میکند دادگاه همچنین ترتیب ملاقات اطفال را برای

ماده ۱۸ - تصمیم دادگاه در موارد زیر قطعی است و در سایر موارد فقط پژوهش پذیر میباشد.

- ۱- صدور گواهی عدم امکان سازش.
- ۲- تعیین نفقه ایام عده و هزینه نگاهداری اطفال.
- ۳- حضانت اطفال.
- ۴- حق ملاقات با اطفال.
- ۵- اجازه مقرر در ماده ۱۶.

ماده ۱۹ - زوجین یا هر یک از آنها میتوانند از دادگاه تقاضا کنند قبل از ورود بماهیت دعوی مسئله حضانت و هزینه نگاهداری اطفال یا نفقه زن را مورد رسیدگی فوری قرار دهد و قرار در این باره صادر کند قرار موقت دادگاه فوراً بمرور اجرا گذاشته میشود.

ماده ۲۰ - مدت اعتبار گواهی عدم امکان سازش چهار ماه از تاریخ صدور است در صورتیکه ظرف این مدت گواهی مذکور بدفتر طلاق تسلیم نشود از درجه اعتبار ساقط میگردد.

ماده ۲۱ - هر کس با داشتن استطاعت نفقه زن خود را در صورت تمکین او ندهد یا از تأدیة نفقه سایر اشخاص واجب النفقه امتناع نماید بحسب تأدیبی از سه ماه تا یکسال محکوم خواهد شد.

تعقیب کیفری منوط بشکایت شاکی خصوصی است و در صورت استرداد شکایت یا وقوع طلاق در مورد زوجه تعقیب جزائی یا اجرای مجازات موقوف خواهد شد.

ماده ۲۲ - ازدواج زن قبل از رسیدن بسن ۱۸ سال تمام و مرد قبل از رسیدن بسن ۲۰ سال تمام ممنوع است معذالک در مواردیکه مصالحی اقتضا کند استثنائاً در مورد زنی که سن او از ۱۶ سال تمام کمتر نباشد و برای زندگی زناشویی استعداد جسمی و روانی داشته باشد به پیشنهاد دادستان و تصویب دادگاه شهرستان ممکن است معافیت از شرط سن اعطاء شود وزن یا مردی که برخلاف مقررات این ماده با کسی که هنوز بسن قانونی برای ازدواج نرسیده مزاجت کند حسب مورد بمجازاتهای مقرر در ماده ۳ قانون ازدواج مصوب ۱۳۱۶ محکوم خواهد شد.

ماده ۲۳ - رسیدگی بامور خانوادگی در دادگاه بدون حضور تماشاچی انجام خواهد گرفت.

ماده ۱۵ - طفل صغیر تحت ولایت قهری پدر خود میباشد در صورت فوت پدر یا ثبوت حجر یا خیانت و یا عدم قدرت و لیاقت او در اداره امور صغیر بتقاضای دادستان و تصویب دادگاه شهرستان حق ولایت بترتیب بهر یک از مادر یا جد پدری و یا بهر دو نفر تعلق میگیرد مگر اینکه عدم صلاحیت آنان احراز شود که در اینصورت حسب مقررات اقدام بنصب قیم یا امین خواهد شد.

دادگاه در صورت اقتضا ممکن است اداره امور صغیر را از طرف مادر یا جد پدری تحت نظارت دادستان قرار دهد. در موردیکه ولایت صغیر بمادر و جد پدری مشترکاً واگذار شده هرگاه در اداره امور صغیر بین آنان اختلاف حاصل شود طبق نظر دادستان عمل خواهد شد. در صورتیکه مادر صغیر شوهر اختیار کند حق ولایت او ساقط خواهد شد.

ماده ۱۶ - هرگاه مرد بخواهد با داشتن همسر زن دوم اختیار نماید باید تقاضا نامه ای در دو نسخه بدادگاه تسلیم و علل و دلائل تقاضای خود را در آن قید نماید.

یک نسخه از تقاضا نامه ضمن تعیین وقت رسیدگی بهمسر او ابلاغ خواهد شد. دادگاه با انجام اقدامات ضروری و در صورت امکان تحقیق از زن فعلی و احراز توانائی مالی مرد و الزام او با اجرای عدالت اجازه اختیار همسر جدید خواهد داد.

هرگاه مردی با داشتن همسر بدون تحصیل اجازه از دادگاه مبادرت با ازدواج نماید بحسب تأدیبی از شش ماه تا یکسال محکوم خواهد شد همین مجازات مقرر است برای عاقد و سردفتر ازدواج و زن جدید که عالم با ازدواج سابق مرد باشند.

در صورت گذشت همسر اولی تعقیب کیفری یا اجرای مجازات فقط درباره مرد و زن جدید موقوف خواهد شد.

ماده ۱۷ - شوهر میتواند بانا بیاد دادگاه زن خود را از اشتغال بهر شغلی که منافی مصالح خانوادگی یا حیثیت خود یازن باشد منع کند. زن نیز در صورتیکه خود تکفل تمام مخارج خانواده را تقبل کند میتواند از این حق استفاده کند.

۲۴۵۵ - اجرای احکام دادگاه تابع مقررات عمومی است.

۲۵۵۵ - مقررات این قانون در مورد پرونده هائی که تاکنون منتهی بصدرحکم نهائی نشده است قابل اجرا خواهد بود.

۲۶۵۵ - آئین نامه اجرائی این قانون را وزارت دادگستری تهیه و پس از تصویب هیئت وزیران بمورد اجرا خواهد گذاشت.

۲۷۵۵ - قانون حمایت خانواده مصوب سال ۱۳۴۶ و ماده ۲۱۴ قانون مجازات عمومی از تاریخ اجرای این قانون ملغی است.

۲۸۵۵ - وزارت دادگستری مأمور اجرای این قانون است.

مخبر کمیسیون دادگستری -

دکتر سید محمد رضا تنکابنی

رئیس - کلیات لایحه مطرح است خانم جهانبانی بفرمائید.

خانم جهانبانی - پس از انقلاب پرئمرشاه و ملت، پس از آنکه اصل پنجم منشور انقلاب، یعنی اصلاح قانون انتخابات بشمرسید و زنان و مردان، یعنی تمام طبقات محروم کشور اعم از کشاورزان، زنان، دهقانان، کارگران در کنار هم در مجلس شورای ملی مشغول انجام وظیفه شدند حزب ایران نوین که خود، پدیده انقلاب عظیم ایران است، در صدد برآمد که بابتکار خود و با همکاری دولت برای تنظیم لایحه ای بنام لایحه حمایت خانواده اقدام نماید. این لایحه که در سال ۴۶ بتصویب مجلس شورای ملی رسید یکی از لوایح پرئمر و لوایح مفید بحال اجتماع ایران بود. هنگام طرح این لایحه نهایت تشکر را از مقام معظم ریاست مجلس داشته و داریم، برای بشمر رساندن این لایحه خانمها و آقایان تلاش بسیار کردند و ماهها این لایحه در مجلس، در کمیسیون هام مطرح بود. در این جا وظیفه خود می دانم، چون در آن هنگام نایب رئیس کمیسیون دادگستری خانم هاجر تربیت بودند که بانوئی صادق و کاردان و پرنسپال و پرنسپال بودند و مسلماً جناب آقای فخر طباطبائی که در آن موقع ریاست کمیسیون دادگستری را داشتند، حرف مرا نایب

می فرمایند (فخر طباطبائی - صحیح است) تا در اینجا ذکری از ایشان بشود. روانش شاد باهو و روحش آزاد و یادش همیشه در قلوب دوستان جاویدان (احسن) خانم هائی که در آن موقع افتخار خدمت در مجلس شورای ملی را داشتند مثل خانم دکتر دولشاهی، خانم دکتر پارسای، خانم ابتهاج سمعی و اینجانب بهمراهی و همکاری دوستان بسیار ارجمندمان جناب آقای صادق احمدی، جناب آقای شیخ الاسلامی، جناب آقای مجد و سایر دوستان و همکاران ماهها در تلاش برای بشمر رساندن این لایحه پرئمر و مفید اجتماعی بودیم. از همان موقع قرار بود این لایحه چندسالی بموقع اجراء گذاشته شود و پس از آنکه، بطور قطع، نواقصی در مراحل اجرائی بنظر رسید، دولت آنرا بصورت اصلاحیه تقدیم مجلس شورای ملی نماید. مسلماً تلاش همه ما نه بخاطر زنی بود و نه بخاطر مردی، بخاطر رفاه اجتماع و خانواده بود که هسته مرکزی هر اجتماع را تشکیل می دهد (صحیح است) ما بخاطر خانواده تلاش کردیم. همه ما بخاطر این تلاش کردیم که فرزندان مادر محیطی آرامتر و باثبات تر زندگی کنند. ولی امروز که بفرمان شاهنشاه آریامهر تساوی در امر تحصیل بوجود آمده است مسلماً تساوی حقوق زنان باید مرحله مترقی تری را بینماید اسلام به زنان تساوی حقوق مرحمت فرموده است. زنان ایران آزادی و تساوی حقوق را بابت بندوباری اشتباه نمی کنند (احسن) زنان ایران در مکتب مترقی حزب ایران نوین هم اکنون آنچنان آموزش دیده اند که در تمام استانها، در تمام شهرستانها و در تمام بخش ها و روستاها آموزش امور خانواده را می بینند (صحیح است) زنان ایران می دانند که این عصر درخشان آریامهر است و این آئین آریامهر است باید در تلاش باشند برای بهبود وضع خانوادگی، تربیت فرزندان ما باید منطبق با اصل انقلاب باشد.

باید در خانواده آرامش باشد تا بتوان فرزندان انقلابی تربیت نمود. در اینجا وظیفه دارم از دولت حزبی جناب آقای هویدا از جناب آقای وزیر دادگستری، و همچنین از رئیس کمیسیون دادگستری تشکر کنم که در تمام مراحل که شور اول لایحه در کمیسیون مطرح بود، از کلیه خانمها دعوت بعمل آوردند و ما هم اکنون در کلیه مواد

اطلاعات بسیار عمیقی داریم. مسلماً همچنانکه هر لایحه ای وقتی که به مجلس داده میشود با نظر صاحب نظران کاملتر، جامعتر و بهتر از مجلس بیرون میرود، در این لایحه نیز خانمها و آقایان در مواد نظرات مفیدی داند که مسلماً در موقع خودش تقدیم خواهد شد. بنده می خواهم در اینجا عرض کنم که نباید تصور کرد این لایحه فقط بشفع زنان است.

مجدداً عرض می کنم که بشفع همه طبقات اجتماع مترقی ایران خواهد بود. امروز از همکاران بسیار ارجمندم، برادران عزیزم استدعای کنم بمنظور تحکیم و بانی خانواده و بیشتر محکم شدن ارکان زندگی زن و شوهر، بخاطر حضانت اطفال و بهتر تربیت کردن آنها همه با هم همکاری کنیم و برای رسیدن به دروازه های تمدن بزرگ یک جامعه ای مترقی تر را با هم بسازیم. متشکرم (احسن، احسن).
رئیس - خانم صفی نیا بفرمائید.

خانم صفی نیا - با کسب اجازه از مقام معظم ریاست، همکاران ارجمند امروز یکی از لوایح مهم دوران انقلاب یعنی لایحه حمایت خانواده که از اسمش معلوم است مربوط است به خانواده و نظر شخصی زن و مرد در آن رعایت نمیشود، در این ساحت مقدس مجلس مطرح است ما هر چه درباره این لایحه صحبت کنیم و از اهمیت آن و درباره آن بحث نمائیم، فکرمی کنم جادارد. در درجه اول این انقلاب ایران است که بزنی ایرانی شخصیت داده و مساعی دولت حزبی است که بخواسته زنان ایران که از دیر زمانی سابقه دارد، توجه کرده. قبل از تشکیل حزب، آقای شیخ الاسلامی همکار ارجمند همان زمانی که با شما در سر کلاس درس در دانشکده حقوق نشسته بودم و میدیدم که قانون مدنی ایران حق زنان را کمتر از قرآن و اسلام تعیین کرده، ناراحت بودم، همانجا در کلاس درس فقه آقای مشکوة نمی گذاشتم که در مورد کنیز یا مال الولد صحبت شود. خاطراتان هست ما در همان روز مبارزه را شروع کردیم. هستند رفقای حقوق دانم. این جا سرکار خانم صوفی تشریف دارند. از آقایان هم زیاد هستند ما زحمت بسیار کشیدیم. چون واقعاً در شرح اسلام و قرآن در قسمت جزئیات نگاه کنید، زن و مرد همیشه مورد حکم واحد قرار گرفته اند: «المؤمنون والمؤمنات»

و «المسلمین والمسلمات» همه جاهت ولی قانون مدنی حق زن را کمتر داده بود. بدین جهت بود که بعد از انقلاب شاه و مردم این امر یعنی رسیدگی به حقوق خانوادگی حقیقتاً مورد بررسی قرار گرفت. ما هم مثل همیشه سباسبساز هستیم از توجهی که شاهنشاه مانسبت به فرزندان این مملکت مینماید. همکار من خانم جهانبانی اشاره فرمودند که تحصیل رایگان، تغذیه رایگان ولی اگر خانه ای در امن و امان نباشد چطور میتواند بچه هادر چنین محیطی زندگی کنند؟ دخترهای مدرسه بمن میگفتند حالا که این لایحه مطرح است ما با چه اعتمادی میتوانیم بخانه شوهر برویم. این بچه ها، دخترهای شما، خواهران شما و بستگان شما هستند. ما امروز راجع به آنها تصمیم میگیریم. الان مینیسین علیاحضرت شهبانو برای تامین رفاه اجتماعی: مسکن، اشتغال، تغذیه، آموزش در حال حاضر سمیناری را افتتاح فرمودند. والا حضرت اشرف پهلوی راجع به شبکه درمان ملی در سمینار دیگری صحبت میفرمایند اینها همه راجع به خانواده های این مملکت و فرزندان این کشور است.

اگر خانواده ای از نظر قانونی پایه اش متزلزل باشد و دختری که به این خانه می آید فکر کند که شوهرش هر وقت که بخواهد میتواند زنی دیگر انتخاب کند، مسلماً نخواهد توانست باصمیمیت خانواده خود را اداره کند. و این بی اعتمادی در روحیه او و فرزندان او اثر بد میگذارد. ما فقط راجع بخانواده صحبت میکنیم. من از همکاران محترم مجلس ام واقعاً متشکرم چون بعضی از آنها با ما در کمیسیون آنچنان هم عقیده بودند که واقعاً جز سباسبس حضورشان از طرف همه خانمها، عرض دیگری نباید بکنم. ما باید که به حقوق سیاسی طبق موازین قانون اساسی و قوانین شرعی آن، یعنی حق بیعت، یعنی دخالت در امور تشکیلات و حکومت که در آیه ۱۱ سوره ممتحنه قرآن هم آمده توجه کنیم.

پیغمبر اسلام با زنان بیعت فرمودند و بیعت یعنی حق دخالت در تشکیلات و حکومت که برای اعطای حقوق سیاسی بزنان ایران علاوه بر قانون اساسی به این آیه مبارکه یازده سوره ممتحنه اشاره شده است. در حالیکه قانون انتخابات که یک قانون عادی بود

در گذشته حق انتخاب کردن و انتخاب شدن را از زنان گرفته بود من هروقت قرآن میخوانم حتماً سوره نساء و سوره طلاق را هم میخوانم. در سوره نساء مرتباً از مقام زن و مادری آنها تجلیل نموده و بمردها تذکر داده که بانها ظلم نکنند تا آنجا که فرموده اگر مبرسید که نمیتوانید بین زنان خود اجرای عدالت کنید پس بیک زن اکتفا کنید و این در آیه دوم سوره نساء آمده: «فان خفتم الا تعدلوا فواحد» و در آیه ۱۲۸ همین سوره چنین فرموده: «ولن تستطيعوا ان تعدلوا بین النساء ولو حرصتم»

یعنی هرگز نتوانید و نمیتوانید عدالت کنید میان زنان و هر چند که بسیار خواسته باشید سعی نموده باشید.

بعضی از علمای اسلام با توجه به جمع این دو آیه دوزنی را حرام بالغیر دانسته اند و در سوره طلاق میفرماید: «لانخرجهن من بیوتهن» یعنی زنهارا از خانه هایشان بیرون نکنید و در زمان عده آنها را در خانه نگهدارید و به نیکی با آنها رفتار نمائید و به نیکی آنها را ترک کنید و پیغمبر اسلام فرموده «بعض الاشیاء عندی الطلاق» یعنی طلاق بدترین چیزهاست در نظر من، عده ای از دختران جوان پربروز من میگفتند ما زحمت میکشیم که يك شوهر خوب پیدا کنیم اگر خوب باشد چرا طلاق بگیریم و راست میگویند دخترها اگر شوهر خوب داشته باشند طلاق

میخواهند چه کنند و باز آیه دیگر قرآن میفرماید: «ولهن مثل الذی علیهن یعنی در جائی که حکم بنفع زنها است نباید گذاشت بانها ظلم شود یا ضرر آنها باشد ملاحظه میفرمائید با تمام موازینی و فرامینی که مادر کتاب مقدس مان قرآن داریم باز می بینیم که در قانون مدنی مسائلی هست که شایسته و در شان زن ایرانی نبوده و نیست و در سال ۱۳۴۶ و افعال زحمت کشیده شد که قانون حمایت خانواده تنظیم و تصویب شد و حقیقتاً بزن ایرانی شخصیت داده شد و در این لایحه اصلاحی در عین حال که باو حق ولایت داده شده مسئولیت هم از او خواسته شده و گفته باید خرج بچه را هم بدهد در حالیکه برای سردفتر و مرد مجازات تعیین شده زن عالم باز دواج قبلی را هم برایش مجازات در نظر گرفته شده است و ما با همه اینها موافقیم من خودم با آقای هنرمندی معاون محترم وزارت دادگستری صحبت کردم

و بایشان پیشنهاد کردم که حتماً این ماده را بگذازیم برای اینکه زنی هم که باسوس و بنیاد خانواده لطمه میزند باید مجازات بشود چه بسازنانی که واقعاً بخانواده هایشان ظلم کردند و چه بسیار بیشتر و هزاران و میلیونها بیشتر مرد هائی که بزنهاشان ظلم کرده و میکنند و این واقعاً خانواده ها را متزلزل میکند و در معرض خطر قرار میدهد من از شما نمایندگان محترم و مخصوصاً خانمهای نماینده استمداد میکنم که بوضع خانواده ها رسیدگی کنید در مدارس دیده میشود بچه هائی که میآیند بمدرسه گاهی بسیار پژمرده هستند و نمیتوانند درس بخوانند وقتی تحقیق میشود چرا، می بینیم برای اینکه شب در خانواده بین پدر و مادرش دعوا و جدائی مطرح بوده بهر حال بنده نظرات زیادی نسبت باین لایحه دارم مخصوصاً از نظر اجرای احکام حضور جناب آقای وزیر دادگستری هم عرض کردم اگر اجرای احکام تابع احکام عمومی باشد نمی شود پیشنهادی دارم که اجرای احکام با دادگاههای صادر کننده طبق مقررات قانون باشد هر طور که رئیس دادگاه مقتضی بداند. از نظر صدور اجرائیه دفتر دادگاه مسئول باشد و ما این را میخواهیم حالا بیش از این مصدع نمی شوم چون اگر جناب آقای رئیس اجازه فرمایند خیال دارم در تمام مواد عرایضی بکنم متشکرم (احسن).

رئیس - آقای فضائی بفرمائید.

فضائی - بنده و همسلکان من وقتیکه بیبیانات همکاران گرامی خانمها گوش میدادیم بخصوص وقتی ناطق اول از خانمها بود تصور کردیم بنا بر رسم و عادت مجلس ناطق اول بعنوان مخالف می خواهد صحبت کند و تعجب کردیم شاید چون ما اسم ننوشته بودیم اینطور شد ما نظراتی داشتیم که در شور دوم میخواستیم اظهار کنیم و حالا موجب اینطور پیش آمد که خانمها صحبت کنند اما در عین حال باید عرض کنم که صداقت و صمیمیت در سخن بسیار ارزنده است ولی موافقت کردن با لایحه ای و بعد دادن پیشنهادهائی که آن لایحه را تغییر خواهد داد يك دوگانگی در سخن و پیشنهاد بنظر میآید و این توهم پیش میآید که صحبت ها جنبه تشریفاتی دارد در این موود با اصل کلی هر لایحه ای که موجب تحکیم خانواده باشد

موافقیم و پشتیبان آن هستیم و بسیار باعث خوشوقتی است لایحه ای که اکنون حاکم است نسبت به پیشتر لایحه مترقیانه ای بوده است اما ما تردید داریم که لایحه ای که اکنون آمده اگر بدون رسیدگی و تدوین و تغییر بعضی مواد باشد بخصوص ماده شانزده که بنظر من باین صورت نه نزدیک خانواده ها و نه نزد مردان و نه نزد زنان مترقی و علاقمند بتحکیم خانواده قابل قبول نیست و میشود در بست این لایحه را گفت که لایحه خوبی است و ما امیدوار هستیم با توجه و دقتی که بعد خواهد شد نقائص آن مرتفع شود و حداقل نسبت به لایحه قبلی مترقی تر و جامع تر باشد این جا بحث راجع بمسئله دیانت و طریقه حقه ما مسلمانان شد بنده لازم میدانم برای اینکه بعضی از شبهه هائی که در بعضی اذهان است این نکته را عرض کنم و توجه باین نکته بسیار ضروری است که بحث هائی در خارج از مجلس پیش می آید که اصولاً در هر شریعتی بین تکلیف و بین حق فرق است حق چیز دیگری است و تکلیف چیزی دیگر تکلیف را شخص نمی تواند عوض کند اما حق را میشود از تمام حقوق استفاده کرد یا نکرد ما نمی توانیم فی المثل ۱۷ رکعت نماز را بگوئیم در روز ۱۶ رکعت امامی توانیم بعضی از حقوق خودمان را صرف نظر کنیم و حتی قسمت مهمی از عبادات شما در محدود کردن حقوق است یعنی انسانی حق دارد از فلان مایملکش استفاده کند یا نکند و بگوید در اختیار عامه میگذارم که این خود يك نوع عبادت است پس حق را شخص خودش میتواند محدود کند ولی تکلیف را نمیتواند این يك اصل است که اصل دوم مشروطیت است باید توجه داشته باشیم که معنی مشروطیت چیست. نمایندگان مجلس که نمایندگان مردم هستند از طرف مردم و کالت دارند که درباره حقوق مردم تصمیم بگیرند و تصمیم و کلا یعنی تصمیم خود مردم و در واقع من نمی توانم کسی را وکیل بگیرم که از طرف من تصمیم بگیرد و یا نداری را ادا کند و از طرف دیگر همان مسئله مشروطیت است که مشروطیت باینصورت مسئله را حل کرده و هیچوقت مردم مکلف نیستند به تعدد زوجات يك وقتی بنا بر محیط کسی حق داشته تازه آن حق محدود بود و همانطور که خانم صفی نیا آیه قرآن را خواندند فان خفتم الا تعدلوا

فواحد این حکم است که میتواند ادعا کند که در این روزگار میتواند بین چند زن عدالت را برقرار کند اصلاً وقتی که به آیه قرآن نگاه میکنیم واقعاً مسئله ای که زن باید یکی باشد امر قرآن است و حکم قرآن است و از این حکم نباید سرپیچی کرد صرف نظر از این مسئله خانواده ما يك تجربه ای داریم کجا دیدیم مردمی که دارای چند زن بودند بچه هایشان دارای سعادت بودند و زندگیشان در هم ریخته نبود این است که با کمال صراحت استدعا میکنم نسبت باین اصل پشتیبانی کنید و از بیان این مطلب در قانون جلوگیری کنید شاید یکماه پیش بود که در روزنامه ها نوشته بودند از این به بعد مردم حق دارند دو تا زن بگیرند و این ننگ را دیگر در مملکت ایران با رهبری شاهنشاه و با عنایت علیاحضرت شهبانو بینیم که بردامن افراد این مملکت نشسته باشد عرض دیگری ندارم (احسن).

رئیس - آقای دکتر الموتی بفرمائید.

دکتر الموتی - بنده میخواستم در مورد لایحه ای که امروز در مجلس ایران مطرح است و برآستی یکی از لواجیحی است که میتواند در استحکام مبانی خانواده نقش بسیار اساسی و مهمی داشته باشد مطالبی بعرض برسانم. از دولت حزبی خودمان جناب آقای هوبدا و از دوست بسیار شایسته و عزیزمان جناب آقای صادق احمدی سپاسگزار هستیم که واقعاً زحمت کشیدند و تلاش و کوشش کردند در تنظیم لایحه ای که بنظر من باسرنوشت هر فردی بستگی دارد (آفرین) مسئله حقوق زن و مرد و امثالهم در يك جامعه انقلابی که همه ما میدانیم ببعدهائی هادر آن از بین رفته و واقعاً مطرح نیست بلکه مسئله حقوق خانواده مطرح است وقتی خانواده ای تشکیل میشود از زن و مرد فرزندی بوجود میآید این اساس باید در يك جامعه حفظ شود کسانی که در مورد این لایحه تصمیم میگیرند، اظهار نظر میکنند باید حقوق تمام این افرادی را که سازنده يك اجتماع هستند در نظر بگیرند تردیدی نیست اجتماع انقلابی ما امروز از عدالت اجتماعی کامل بهره مند است ولی بیشک در گذشته در لابلای قوانین ما مسائلی بوده است که با ترقیات امروز مملکت ما متناسب نیست باید در مجلس انقلاب امروز این مشکلات حل بشود

بنابر این همه نمایندگان محترم خانها و آقایان صد درصد باید مطالعه و بررسی و دقت بیشتری بکنند تا هر اندازه که ممکن است این لایحه بهتر شود در حفظ آن اصلی که جناب آقای فضائی هم با من همصدا هستند، یعنی حفظ اصل حقوق خانواده، موقوف باشیم، البته شور اول لایحه است راجع باین لایحه ما می‌دانیم هر روز هزاران نفر مراجعه میکنند ممکن است گروهی از مراجعه کنندگان صرفاً وضع شخصی خودشان را در نظر بگیرند وضع خانواده خودشان را در نظر بگیرند ولی لایحه‌ای که از مجلس انقلاب میگذرد باید بر اساس حفظ حقوق جامعه و حفظ حقوق خانواده باشد این اصلی است که اساس جامعه ما را روز بروز مستحکمتر و مرفقی‌تر میکند از مدتی پیش در حزب ما ایران نوین گروه بانوان مطالعات دقیقی کردند، سازمان زنان مطالعات زیادی داشته‌اند، سایر دستگاهها و گروهها و افراد در این مسائل پیشنهادهایی داشته‌اند ممکن است البته بعضی از این پیشنهادها خیلی تند باشد گاهی سریعتر از برخی ممالک مرفقی دنیا پیش می‌رویم اشکالی ندارد که در بعضی از پیشنهادها تندتر هم برویم ولی باید مصالح اجتماع را در نظر گرفت و سعی کرد از هر جهت مصالح خانواده حفظ شود بنابراین بنده باتشکر از خانهای نماینده که احساس کردند از روزی که این فکر اصلاح لایحه بوجود آمده چه تلاش و کوششی داشتند با مطالعه تمام قوانین دنیا و تهیه پیشنهادهای مفید خوشبختانه همان فکر حفظ اساس خانواده را مورد نظر داشتند که امروز هم در این لایحه مطرح است، همچنین در کمیسیون دادگستری از آقای شیخ الاسلامی من واقعاً متشکرم تمام خانها را دعوت کردند پیشنهادهایشان را بررسی نمودند امروز دیدیم مقدار زیادی پیشنهاد هست

رئیس - آقای صادق احمدی بفرمائید.

صادق احمدی (وزیر دادگستری) - بنده از اظهار

عنايت کلیه خانها و آقایان چه کسانی که پشت تریبون تشریف آوردند و چه کسانی که در خارج از جلسه بانده مذاکراتی داشتند راجع باین لایحه سپاسگزارم. دوستان بنده که در دوره ۲۱ مجلس تشریف داشتند بخوبی گواه هستند که بنده ناچار بهم خودم در تنظیم و تصویب این لایحه اولیه قانون حمایت خانواده کوشش فراوان کردم بنابراین بنده معتقد باین اصل هستم که این لایحه بیکبار دیگر شاید در همین مجلس عرض کرده باشم که با توجه باین اصل که خانواده کوچکترین سلول هر اجتماعی است و اگر این سلول ناسالم باشد بیکر اجتماع ناسالم است با اعتقاد باین اصل بنده معتقدم که لایحه حمایت خانواده باید واقعاً حافظ حقوق مرد و حافظ حقوق زن و حافظ حقوق بچه‌ها باشد بنابراین توجه بحفظ حق يك کسی خواه مرد باشد خواه زن باشد یا بچه باشد بدون رعایت حقوق دیگران بهیچ وجه صحیح نیست.

(در این موقع آقای رئیس کرسی ریاست را ترك کردند آقای حسین خطیبی (نایب رئیس) اداره جلسه را بعهده گرفتند).

بنابر این این لایحه که واقعاً يك لایحه مرفقی بود در همان وقتی که تصویب و اجرا شد همانطور که اشاره فرمودند سرکار خانم جهانبانی در عمل يك مشکلاتی داشت که این مشکلات رفته رفته پیدا شد و احتیاج باصلاح پیدا کرد میبایست اصلاح شود و متناسب باخواست جامعه امروز گردد که خوشبختانه جامعه ما روز بروز چنان در حال تحول و جهش است که هر روز ما احساس میکنیم يك قانون مربوط بامروز، متناسب با جامعه روز بعد نیست و این هم باعث خوشوقتی است که جامعه ما بنظر روز بروز

رشد فکری پیدا میکنند که يك لایحه‌ای که با جلب نظر صاحب نظران و استفاده از تجربیات و نظریات علمای حقوق تهیه و تنظیم میشود در همان تاریخی هم که تصویب میشود اکثریت خانها که در سازمانهای مختلف فعالیت دارند آنها هم تأیید میکنند و میگویند این بهترین لایحه است اما ظرف مدت کوتاهی روی همین اصلی که بآن اشاره کردم و نظرات ترفیخواهانه احساس میشود که باز هم يك اصلاحاتی در آن ضروری است بنده بدون اینکه از این حیث هیچ نگران باشم فلسفه طرح لوایح دولت در کمیسیونها هم همین است که نمایندگان مردم همینطور که دوست عزیز جناب آقای فضائی اینجا اشاره کردند با رعایت اصل مشروطیت از طرف مردم بررسی و تجزیه و تحلیل و سبک و سنگین کنند و قانونی تصویب کنند که این قانون از لحاظ جامعیت و مانعیت و از لحاظ قابل اعمال و پیاده کردن و اجرا کردن از هر حیث بدون ایراد باشد و در اختیار مجریان گذاشته شود که اجرا کنند. مسلماً در هر قانونی که میگذرد ما نمیتوانیم نظر همه مردم را تأمین کنیم چون بدنها فرق میکند، سلیقه‌ها فرق میکند گفته میشود این لوایحی که بعضی از آنها را وزارت دادگستری میآورد بدون جلب نظر افراد ذیصلاحیت با عجله تصویب میشود بنده در پشت این تریبون عرض میکنم و حرف من مخصوصاً مورد تأیید نمایندگان هم هست هیچوقت در هیچ لایحه‌ای دولت تقاضای فوریت نداشته است نه من وزیر دادگستری نه رئیس دولت و نه هیچ وزیری نخواسته‌ایم لوایح در مجلس بدون مطالعه و تفتیح تصویب شود، فلسفه وجودی مجلس اصلاً همین است که با کمال دقت و بیطرفی لوایح دولت را بررسی کنند اصلاح کنند و بدست دولت بدهند ما هم جز این توقع نداریم (صحیح است) اگر بگرفت لایحه‌ای اینجا میآید و پنج، شش ماه بررسی میشود تجزیه و تحلیل میشود پیشنهادهای مختلفی داده میشود آقایان و خانها نمایندگان ملت هستند این لوایح بوسیله مطبوعات در اختیار افکار عامه قرار داده میشود خوب اگر کسی هم اظهار علاقه کرد نظر میدهد ولی آن کسی که علاقه و اطلاع ندارد بعد انتقاد میکند اگر کسی بمن مراجعه میکرد میآمد در حیاط مرا میزد و از من میپرسید که تو نظرت چیست؟ بنظر میگفتم، این حرف درست نیست،

علاقتمندی وقتی است لایحه‌ای که در مجلس مطرح میشود بنده اگر عضو مجلس هم نیستم نظرم را بدهم میتوانم بوسیله وکیل که در مجلس هست نامه بنویسم به مجلس پیشنهادم را بفرستم، تقاضا کنم، محققاً بدانید که با رعایت قانون اساسی مجلس توجه میکند منتهی اگر کسی نظر نمیدهد و علاقمندیست دولت نمیتواند کاری بکند همانطور که عرض کردم هیچ قانونی امکان ندارد بتواند حافظ منافع همه بشود و تأمین کننده نظرات همه افراد باشد قانون حافظ منافع اکثریت است ممکن است اقلیتی هم باشند که مطابق نظری که دارند و منافعی که برای خودشان متصور است نتوانند استفاده بکنند بنابراین لوایحی که ما میدهم در کمیسیون و در مجلس شورای ملی بانده کافی بحث میشود ما هیچگونه تعصبی نداریم که هیچ ماده‌ای تغییر نکند در مورد لایحه حمایت خانواده همانطور که گفته شد این لایحه با استفاده از نظرات سازمانهای مختلف زنان که علاقمند بودند، باصلاح این لایحه با استفاده از نظرات حقوق دانان با استفاده از تجربیات چندین ساله اصلاح شد و من گله منته‌ای هستم از یکی از نمایندگان محترم که اینجا در عین حال که اشاره به نقص لایحه کردید که نظرشان کاملاً محترم است حداقل میفرمودند که این لایحه نسبت به لایحه قبلی اگر صد درصد مترقیانه نیست اقل ۹۰ درصد مترقیانه است ۱۰ درصد هم شما پیشنهاد بدید اصلاح کنیم، به طیب خاطر روی چشم میگذاریم و اصلاح میکنیم بنابراین این مطالبی که اینجا گفته شد ماسعی میکنیم واقعاً استفاده کنیم پیشنهادها را که تصور میکنم زیاد باشند لطف بفرمائید بنده هم در کمیسیون هستم یا معاون پارلمانی هستم و اصلاح میکنم اطمینان میدهم مخصوصاً به خانها که هیچگونه تعصب خاصی راجع به طبقه خاص و معینی نیست این اطمینان را داشته باشید هر لایحه‌ای که بخصوص در این دوران تهیه میشود و از طرف دولت تقدیم میشود نظریه تأمین منفعت طبقه خاص و طبقه معینی هیچ وقت نیست نظر همه مردم است همینطور که در موقع تقدیم لایحه روابط مالک و مستأجر عرض کردم که موجب گله بعضی هاشد آن کسیکه مالک بود فکر میکرد این

لایحه صرفاً در جهت تأمین نظر مستأجر است و آن کسی که مستأجر بود فکر میکرد در جهت تأمین نظر مالک است و حال اینکه هیچ چنین نظری نیست و لایحه بایستی عادلانه باشد اصولی باشد صحیح باشد قابل اجرا باشد و حافظ منافع اکثریت ملت باشد در اینجهام همانطور که عرض کردم ماهیچ نظری نداشتیم که برفع حقوق مرد توجه کنیم و بعکس بزعم بعضیها خانمها تصور میکنند و بامراجعه میکنند همیشه عده‌ای ما را متهم میکنند که در این لایحه شما رفته‌اید متوجه حقوق زنها شده‌اید مادر این لایحه رعایت کلیه اطراف و جوانب را کردیم و انشاءالله باتمام پیشنهاد هائیکه میشود و در شور دوم بررسی میشود این لایحه چنان لایحه‌ای خواهد بود حافظ منافع عموم باشد اعم از زن و مرد و اطفال که محققاً همانطور که اشاره فرمودید در خانواده‌ایکه تزلزل خاطر و دعوی و اختلاف باشد این خانواده خانواده ناسالمی است و اطفالی که در آن خانواده پرورش پیدا میکنند نمیشود توقع داشت که در سر کلاس درست بنشینند درست فکر بکنند و بسا آسایش خاطر گوش بدرس معلم بدهند تمام مطالب مورد تأیید بنده است امیدوارم این لایحه طوری در مجلس تصویب بشود که حافظ منافع اکثریت مردم باشد اعم از زن و مرد مورد قبول جامعه و قابل اجرا و خالی از هر گونه نقص و عیب باشد (احسن).

نایب رئیس - نظر دیگری در کلیات لایحه نیست؟ (اظهاری نشد) رأی میگیریم بورود در شور مواد خانمها و آقایانیکه موافقت خواهش می‌کنم قیام بفرمایند (اکثر برخاستند) تصویب شد. ماده اول قرائت می‌شود.

(شرح زیر خوانده شد)

ماده ۱۵۵ - به کلیه اختلافات مدنی ناشی از امر زناشویی و دعوی خانوادگی و امور مربوط بصغار از قبیل نصب و عزل قیم و ضم امین در دادگاههای شهرستان و در نقاطی که دادگاه شهرستان نباشد در دادگاه بخش رسیدگی میشود رسیدگی بامور مذکور در تمام مراحل دادرسی بدون رعایت تشریفات آیین دادرسی مدنی خواهد بود.

نایب رئیس - در ماده ۱ نظری نیست؟ (اظهاری نشد) پیشنهاد رسیده قرائت میشود.

(شرح زیر خوانده شد)

ریاست معظم مجلس شورای ملی پیشنهاد مینماید که در ماده اول لایحه اصلاح قانون حمایت خانواده عبارت زیر در سطر دوم بعد از کلمه «و امور مربوط» علاوه شود و امور مربوط بحضانت و ادامه تحصیل و حق ملاقات فرزندان و نیز امور مربوط بصغار

دکتر دادفر

ریاست محترم مجلس شورای ملی

بانهایت احترام پیشنهاد مینماید.

در تمام مواردی که در لایحه اصلاح قانون حمایت خانواده جیس تأدیبی ذکر شده بحبس جتضه‌ای تبدیل گردد.

باتقدیم احترام - مهرش صفی‌نیا مستوفی

نایب رئیس - ماده دوم قرائت میشود.

(شرح زیر خوانده شد)

ماده ۲۵۵ - منظور از دعوی خانوادگی دعوی مدنی بین هریک از زن و شوهر و فرزندان و جد پدری و وصی و قیم است که از حقوق و تکالیف مقرر در کتاب هفتم در نکاح و طلاق (منجمله دعوی مربوط به جهیزیه و مهرزن) و کتاب هشتم در اولاد و کتاب نهم در خانواده و کتاب دهم در حجر و قیمومت قانون مدنی و همچنین از مواد ۱۰۰۵ و ۱۰۰۶ و ۱۰۲۸ و ۱۰۲۹ و ۱۰۳۰ قانون مذکور و مواد مربوط در قانون امور حسبی ناشی شده باشد.

نایب رئیس - در ماده دوم نظری نیست؟ (اظهاری نشد) ماده ۳ قرائت میشود.

(شرح زیر خوانده شد)

ماده ۳ - دادگاه میتواند هر نوع تحقیق و اقدامی را که برای روشن شدن موضوع دعوی و احقاق حق لازم بداند از قبیل تحقیق از گواهان و مطلعین و استمداد از مددکاران اجتماعی و غیره بهر طریق که مقتضی باشد انجام دهد.

نایب رئیس - در ماده ۳ نظری نیست؟ (اظهاری نشد) ماده ۴ قرائت میشود.

(شرح زیر خوانده شد)

ماده ۴ - دادگاه هریک از طرفین را که بی بضاعت تشخیص دهد از پرداخت هزینه دادرسی و حق کارشناسی

و حق داور و سایر هزینه‌ها معاف می‌نماید همچنین در صورت لزوم رأساً وکیل معاضدتی برای او تعیین خواهد کرد. در صورتیکه طرف بی بضاعت محکوم له شود محکوم علیه اگر بضاعت داشته باشد بموجب رأی دادگاه ملزم پرداخت هزینه های مذکور و حق الوکاله وکیل معاضدتی خواهد گردید. و کلا و کارشناسان مذکور مکلف بانجام دستور دادگاه میباشند.

نایب رئیس - آقای دکتر دادفر بفرمائید.

دکتر دادفر - بنده میخواستم نظر جناب آقای وزیر دادگستری و مجلس شورای ملی را به طلبی جلب کنم. و آن اینستکه بنده نمیدانم آیا چطور میشود که يك وظیفه‌ای را با قانون يك عده‌ای تحمیل کرد. اولاً این کار خلاف قانون اساسی است. خلاف منشور ملل متحد است که در مجلس ما تصویب کردیم که هیچ فردی را، هیچکس را، در هیچ دستگاهی بیبگیری نمیشود گرفت. در این لایحه مجلس شورای ملی تصویب میکند که وکیل عدلیه یا کارشناس مکلف است فلان کار را قبول کند و مزد هم نگیرد. اگر علاقه‌ای است که حتماً وکیل معاضدتی معلوم بشود، میشود وزارت عدلیه حق الزحمه را بدهد. بگوید هزینه وکیل معاضدتی را من پرداخت میکنم. کما اینکه من نمی‌توانم بگویم، هر کس مریض شد. هر طبیب مکلف است معالجه او را قبول کند. کما اینکه شما نمی‌توانید بگذارید که سردفتر موظف است، ازدواج را مجانی ثبت کند او شغل آزاد دارد این کارمند دولت و حقوق بگیر شما که نیست. وکیل عدلیه یا کارشناسی که میگوئید باید برود مجاناً کارشناسی بکند، چرا؟ چون آقا میخواهد زنش را طلاق بدهد. میگوید: تو این کار را بکن! به بنده چه! اگر من وکیل دادگستری هستم، برای من وظیفه‌ای مقرر است و این وظیفه را دادگاه در اجرای عدالت بعلت ناتوانی طرفین از پرداخت حق الوکاله. بسا حق کارشناسی بعهده وکیل معاضدتی گذاشته در امور جزائی و جنائی، که من باید تشکر کنم از وزارت دادگستری در بودجه کل کشور پیشنهاد فرمودند که برای وکیل تسخیری هم حقی مقرر داشتند. در اینصورت این قوای عمومی مملکت یعنی دستگاه عدالت است که

می‌تواند این کار را بکند یعنی باید این هزینه را بپردازد بیچاره وکیل عدلیه چرا کارشناسی را قبول کرده. باز اگر این منطقی در کارهایی از قبیل وکالت تسخیری بود بلحاظ اینکه امر جنائی است. احقاق حقی بود که يك متهم بیخود با عدام محکوم نشود. از نظر انسانی اگر يك نفر يك دعوائی داشت میشود پذیرفت البته در آن مورد هم جای مختصر تردید هست. ولی در حقوق مدنی مطلقاً تردید وجود ندارد دعوی يك زن و شوهر بوکیل عدلیه چه مربوط میشود به بنده چه مربوط میشود؟ چطور میشود این مطلب را تحمیل کنیم آنهم نه یکی، نه دو تا، در سال گذشته در تهران ۱۰ هزار دعوی مدنی به دادگاههای حمایت خانواده رجوع شده از این ده هزار تاعلی التحقیق نصف آنها استطاعت نداشتند، و عدم تمکن داشتند. یا نظاهر بعدم بضاعت میکنند هر روز هر وکیل دادگستری باید ده تا دعوی زن و شوهر را وکالت بکند. من خواندم هر روز ۵۰ تا کارشناس ۵۰ تا وکیل، اینکار زندگی آنها را مختل میکند بنده پیشنهاد میکنم، در اینکه اصولاً باید برای انسانی که قادر به تأدیه هزینه دادرسی نیست از پرداخت هزینه معاف بشود بحثی نیست. چون قادر به تأدیه حقوق کارشناس یا حق الوکاله وکیل نیستند. اگر دادگاه واقف استنباط میکند اگر وکیل تعیین نشود، این دعوا ممکن است نتیجه مطلوب ندهد، اصولاً در این دعوی خانواده بنده آن استنباط را نمیکنم. چون وقتی گفتیم تشریفات آیین دادرسی مدنی رعایت نخواهد شد اصلاً جای بحث برای دخالت وکیل عدلیه نمی‌ماند؟ حالا دادگاه استدلال میکند که وکیل برای طرف لازم است، طرف هم دارای استطاعت نیست. آنطرف دیگر هم که دارای استطاعت هست که اگر حاکم شد، از طرف خواهد گرفت. نتیجتاً این هزینه را خود دادگاه یا خود مراجع احقاق حق که تشخیص دادند باید هزینه‌اش را نتیجتاً قوای عمومی مملکت یا وزارت دادگستری یا هر دستگاه دیگر بدهد این پیشنهادی است که بنده کردم اگر توجه بفرمائید اینستکه بنده پیشنهاد اصلاح این ماده را کردم که در این صورت حق الوکاله را دادگستری خواهد پرداخت در نتیجه همین تبصره وزارت دادگستری هر سال در بودجه خودش بودجه اینکار را پیشنهاد کند و بیاورد و بتصویب برساند و بدادگاه

بنویسد. و کیل بگیر و پول بده! والا مثل اینکه بنده بگویم که آقای وزیر دادگستری مکلف است برای کاخ دادگستری که اجاره کرده اند کرایه خانه ندهد چون این کاخ برای اجرای عدالت لازم است بنده کمی میتوانم چنین حرفی بزنم. و کیل عدلیه را هم مجانی نکنید و کارشناسی را هم همینطور و این خلاف قانون اساسی مملکت است که گفته است هیچکس را به بیگاری نمیشود گرفت. این مسئله مطرح شده و خوشبختانه خود آقای وزیر دادگستری توجه فرمودند حتی و کالتهای تسخیری را هم در بودجه کل کشور پیشنهاد فرمودند. برایش دستمزد تعیین کردند. بنده بعنوان وکیل عدلیه ای که دیگر کار و کالت نمی کنم ولی شغلم و کالت دادگستری است، از ایشان کمال تشکر را دارم و بقیه و کلا هم از ایشان تشکر میکنند. ولی دامنه این کار را در اینجا وسیعتر فرمودند، آنهم بیک نحوی که قابل کنترل نیست. اینست که بنده پیشنهادی تقدیم کردم. اگر این پیشنهاد از نظر بودجه ای و اعتبارات بنحوی مقدور نباشد، توجه شان را جلب میکنم، عبارت آخر که مکلف به قبول هستند باید حذف بشود. که انشاءالله در شور دوم توجه خواهند فرمود.

نایب رئیس - نظر دیگری در ماده چهارم نیست؟ (اظهاری نشد) پیشنهادات رسیده قرائت میشود.

(شرح زیر قرائت شد)

مقام معظم ریاست مجلس شورای ملی

پیشنهاد می نماید عبارت زیر به آخر ماده ۴ علاوه گردد.

حق الوکاله و کلا و کارشناسان مذکور در صورتیکه از طرف موکل یا طرف دعوی قابل وصول نباشد با گواهی دادگاه و بموجب تعرفه مقرر از طرف وزارت دادگستری پرداخت خواهد شد. دکتر دادفر

ریاست معظم مجلس شورای ملی

محترماً پیشنهاد میشود که آخر ماده ۴ بعد از جمله «خواهد گردید» حذف شود. معنی زند

نایب رئیس - ماده ۵ قرائت میشود.

(شرح زیر قرائت شد)

ماده ۵ - دادگاه در صورت تقاضای هر یک از طرفین مکلف است موضوع دعوی را با استثنای رسیدگی

باصل نکاح و طلاق بیک تا سه داور ارجاع نماید همچنین دادگاه در صورتیکه مقتضی بداند رأساً نیز دعوی را بدواری ارجاع خواهد کرد. داوری در این قانون تابع شرایط داوری مندرج در قانون آئین دادرسی نمیشود. مدت اعلام نظر داوران از طرف دادگاه تعیین خواهد شد. در صورت عدم وصول نظر مذکور تا پایان مدت مقرر دادگاه رأساً رسیدگی خواهد کرد مگر اینکه طرفین به تمدید مدت تراضی نمایند یا دادگاه تمدید مدت را مقتضی تشخیص دهد.

تبصره - در صورتیکه طرفین به تعیین داور تراضی نکرده یا داور خود را معرفی ننماید دادگاه داور یا داوران را بترتیب از اقربا یا دوستان یا آشنایان آنان انتخاب خواهد کرد هرگاه اشخاص مذکور از قبول داوری امتناع کرده یا انتخاب آنان از جهت عدم حضور در محل یا جهت دیگر میسر نباشد افراد دیگری بدواری انتخاب میشوند.

نایب رئیس - خانم صفی نیا بفرمائید.

بانو صفی نیا - با اجازه مقام محترم ریاست در باره داوران می خواهم صحبت کنم. در ماده ۵ و متعاقباً در ماده ۶ به داور و داوری اشاره شده متأسفانه بعد از لایحه قانون حمایت خانواده که در سال ۴۶ تصویب شد مسأله داوری بیک مشکلی را ایجاد کرده و در اینجا اتفاقاً من برله آقایان صحبت میکنم، نه بر علیه ایشان. همه میدانند که داورها برای گواهی عدم امکان سازش که نظرشان را میدهند، زود اظهار نظر میکنند. مسأله داوری بیک مسأله بسیار مهمی است.

در اینجا ذکر شده تابع شرایط داوری مندرج در قانون آئین دادرسی نمی باشد. آقای وزیر دادگستری این مسأله که باین مهمی تابع آنهم نیست بخصوص در انتخاب داوران باید سعی بیشتری بشود و اصل مطلب این است که داور بایستی در ماهیت دعوی اگر امر بر جدائی است و گواهی عدم امکان سازش است، وارد نشود. روزی که دادگاه حمایت خانواده درست شد برای این بود که بحرف مرد یازن در دادگاه رسیدگی بشود ملاحظه بفرمائید که ما این امر را اگر بیاوریم بعهد داور بگذاریم، داورها نمیتوانند صد درصد آنطور که باید وارد ماهیت دعوی بشوند. مخصوصاً

که میگوئیم بایستی از اقربا و نزدیکانشان باشد. اکثر مردم شهرستانها یا آنها که در روستاها زندگی میکنند بجمع مادی بطعم اینکه طرف بک پول و پوله ای دارند زود رأی بدهند در حالیکه خانواده در معرض خطر است. باین لحاظ پیشنهادی که مربوط به ماده ۶ است که حالا آقای رئیس مرا می بخشند که با ماده ۵ مخلوط کردم، اینها اصولاً آنجائی که داور به سازش دعوت میکند حرفی نیست، چون که واقعاً سازش صلاح خانواده است در صورتی که باین سازش تراضی باشند و برود ولی در جائیکه گواهی عدم امکان سازش میدهند، مخصوصاً وقتی که دادگاه حکمشان را اجراء میکند دستور اجراءش را میدهد، عقیده بنده اینست که بایستی دادگاه به ماهیت دعوی رسیدگی کند و هیچگاه داور نباید گواهی عدم امکان سازش را صادر کند. عده زیادی از خانواده ها میگویند که فوراً پرونده امر را محکمه میفرستد به داوری، یعنی اولین قدم برای طلاق، من قبلاً در کلیات لایحه عرض کردم واقعاً این طلاقهایی که زود اجراء میشود به نفع خانواده هانیست در امر طلاق باید دقت بشود. از هر نظر و فکر میکنم جناب وزیر دادگستری از هر نظر با من هم عقیده هستند. باین جهت مامیخواهم این سرداور چون ممکن است بعضاً در نقاط دور افتاده بیک شخصی باشد که بامور مادی علاقه داشته باشد و تطمع بشود بیک رأی بدهد بر عدم امکان سازش. پیشنهاد ما اینست که به ماهیت دعوی باید محکمه رسیدگی کند و داوران مخصوصاً خودتان میفرمائید، اگر رأی دادند که خلاف موجود حق بود. یعنی اصلاح خودشان بلد نیستند اگر داوری رأی دهد که واقعاً ناقض قوانین موجود حق باشد. یعنی داور خودش صلاحیت رسیدگی به ماهیت دعوی و امر باین مهمی خانوادگی که خودتان اشاره فرمودید را ندارد و قبلاً خانها و همچنین جناب آقای الموتی لیدر محترم فراکسیون فرمودند بیک آدم معمولی بیاید آنجا بشود داور و راجع به گواهی عدم امکان سازش رأی بدهد و مخصوصاً رأی را دادگاه دستور اجراء بدهد در اینجا خواستم این مطلب را عرض کنم که در صورت جلسه ثبت بشود و در دادگستری شکایت مردم از داورها و سرداورها زیاد هست و من تصور میکنم عده زیادی طرفدار داشته باشند که در صدور گواهی عدم امکان سازش حتماً دادگاه رسیدگی نماید.

نایب رئیس - آقای دکتر گائیک بفرمائید.

دکتر گائیک - در باره این ماده پیشنهاد دارم خواستم قبلاً مطالبی بعرض همکارانم برسانم، قانون طلاق بسیار خوب است چون باین ترتیب خانواده هائی که مدتها دعوی دارند و نمی توانند طلاق بگیرند، با بودن این قانون راضی میشوند برای ما اقلیتها خیلی اشکال وجود دارد. باین ترتیب که در دین مسیح، در کاتولیکها اصلاً طلاق نیست و حتی پاپ اعظم نمیتواند اجازه اینکار را بدهد پس هستند ایرانیانی که ایرانی هستند و خیلی هم با ایرانی بودن خود افتخار دارند، ولی کاتولیک هستند و در مذهب کاتولیک طلاق ندارند و همچنین در میان ارامنه طلاق با شرایطی وجود دارد بایستی بروند پیش خلیفه ۶ ماهه. یکسال، دو سال و بعد اگر دید که نمی شود برای زندگی آنها ترتیبی داد طلاق داده میشود. بنابراین بنده بیک پیشنهاد دارم. تقاضای می کنم، اگر ممکن است وزارت دادگستری قبول کند، در موضوع داوری رجوع کنند به مذهب خودشان. بنمایندگان مذهب خودشان. در مورد مسیحی زردشتی و یهودی بنمایندگان مذهب آنها رجوع کنند بجای اینکه داور از خود اشخاص انتخاب بشود قاضی از مقامات مذهبی خودشان انتخاب بشود. البته جواب دادند که خود قاضی تمام کتب مذهبی، کتابهای آسمانی را دارد و جواب میدهد. خوب قاضی ممکن است رأی خودش را بدهد و توجهی بقوانین یا مقامات یادآوری اقلیت مذهبی نکند.

دو پیشنهاد دارم، اگر ممکن باشد و قبول بکنید آقای وزیر دادگستری، در امر داوری بمقامات مذهبی خودشان ارجاع بشود.

نایب رئیس - در ماده پنجم نظر دیگری نیست؟ (اظهاری نشد) پیشنهادات رسیده قرائت میشود.

(شرح زیر خوانده شد)

ریاست محترم مجلس شورای ملی

احتراماً پیشنهاد مینماید در سطر پنجم ماده ۵ لایحه قانون اصلاح حمایت خانواده بعد از جمله از طرف دادگاه تعیین خواهد شد جمله: (که حداکثر از دو ماه تجاوز نخواهد کرد) اضافه گردد.

باتقدیم احترام - جهانی

ریاست محترم مجلس شورای ملی

محترماً پیشنهاد میشود که تبصره زیر بماده ۵ لایحه قانون اصلاح قانون حمایت خانواده اضافه گردد.

در مورد اقلیتهای مذهبی زرتشتی - مسیحی - یهودی، دادگاه موضوع دعوی را رأساً بدواری مقامات صلاحیتدار مذهب مربوط ارجاع خواهد کرد.

ریاست محترم مجلس شورای ملی

پیشنهاد می نماید ماده ۵ لایحه قانون اصلاح قانون حمایت خانواده بشرح زیر اصلاح شود:

دادگاه در صورت تقاضای هر یک از طرفین مکلف است موضوع دعوی را بیک تاسه داور ارجاع نماید. همچنین دادگاه در صورتیکه مقتضی بداند رأساً نیز دعوی را بدواری ارجاع خواهد کرد. داوری در این قانون تابع شرایط داوری مندرج در قانون آئین دادرسی نمی باشد.

مدت اعلام نظر داوران از طرف دادگاه تعیین خواهد شد.

در صورت عدم وصول نظر مذکور تا پایان مدت مقرر دادگاه رأساً رسیدگی خواهد کرد مگر اینکه طرفین بتمدید مدت ترازی نمایند یا دادگاه تمديد مدت را مقتضی تشخیص دهد. رسیدگی باختلافات مربوط به اصل نکاح و اصل طلاق در صورتیکه مستقلاً مورد ادعا قرار گیرد در صلاحیت محاکم شرع است و اگر توأم با اختلافات دیگر باشد در دادگاه شهرستان خواهد بود.

صفی نیا

جهانبانی

دکتر مهین صنیع

نیره سعیدی

همازاهدی

آصف زاده

بزرگ نیا

پیرنیا

مزارعی

انتهاج سمعی

اقبال

سرخوش

دکتر مهین گرگانی - دکتر دولتشاهی - دکتر ملکه طالقانی

نایب رئیس - ماده ۶ قرائت میشود.

(بشرح زیر خوانده شد)

ماده ۶ - داور یا داوران سعی در سازش بین طرفین خواهند کرد و در صورتی که موفق باصلاح نشوند نظر خود را در مهلت دعوی طرف مدت مقرر کتباً بدادگاه

اعلام می نمایند. این نظر بطرفین ابلاغ میشود تا ظرف مدت ده روز نظر خود را بدادگاه اعلام نمایند. در صورتیکه طرفین بانظر داور موافق باشند دستور اجرای نظر داور را صادر مینماید.

هرگاه یکی از طرفین بنظر داور معترض بوده یا در موعد مقرر جوابی ندهد دادگاه رأساً بموضوع رسیدگی نموده حسب مورد رأی مقتضی با گواهی عدم امکان سازش صادر خواهد کرد. در صورتیکه رأی داور خارج از موضوع دعوی یا ناقص قوانین موجود حق باشد باطل میگردد.

نایب رئیس - در ماده ۶ نظری نیست؟ (اظهاری نشد) پیشنهادات رسیده قرائت میشود.

(بشرح زیر خوانده شد)

ریاست معظم مجلس شورای ملی

محترماً پیشنهاد مینماید که در سطر چهارم ماده ۶ لایحه قانون اصلاح قانون حمایت خانواده کلمه دادگاه بعد از جمله موافق باشند اضافه شود.

با احترام - جندقی

ریاست محترم مجلس شورایی ملی

پیشنهاد مینماید ماده ۶ لایحه اصلاح قانون حمایت خانواده بدین شرح اصلاح گردد:

داور یا داوران سعی در سازش طرفین خواهند کرد در صورتیکه موفق باصلاح نشوند نظر خود را در مهلت دعوی طرف مدت مقرر کتباً بدادگاه اعلام خواهند کرد.

هرگاه نظر داوران مبنی بر عدم امکان سازش باشد

دادگاه رأساً به مهلت دعوی رسیدگی نموده و رأی

مقتضی صادر خواهد کرد.

صفی نیا

جهانبانی

دکتر مهین صنیع

نیره سعیدی

همازاهدی

آصف زاده

بزرگ نیا

پیرنیا

مزارعی

انتهاج سمعی

ایراندخت اقبال

سرخوش

دکتر مهین گرگانی

دکتر دولتشاهی

مصطفوی نائینی

امان الله ریگی

سعیدوزیری

نایب رئیس - ماده ۷ قرائت میشود.

(بشرح زیر خوانده شد)

ماده ۷ - هرگاه زن و شوهر دعوی ناشی از اختلاف خانوادگی را علیه یکدیگر طرح نمایند دادگاهی که دادخواست مقدم بآن داده شده صلاحیت رسیدگی خواهد داشت و چنانچه دو یا چند دادخواست در یکروز بدادگاه تسلیم شده باشد دادگاه حوزه محل اقامت زن صالح بر رسیدگی خواهد بود.

در صورتیکه یکی از زوجین مقیم خارج از کشور باشد دادگاه محل اقامت طرفی که در ایران مقیم است صلاحیت رسیدگی دارد و اگر طرفین مقیم خارج باشند دادگاه شهرستان تهران صلاحیت رسیدگی خواهد داشت.

تبصره - در موارد مذکور در این قانون اگر طرفین اختلاف، مقیم خارج از کشور باشند میتوانند بدادگاه یا مرجع صلاحیتدار محل اقامت خود نیز مراجعه نمایند. احکام و تصمیمات دادگاهها و مراجع خارجی نافذ و معتبر است ولی در صورتیکه ذینفع مدعی عدم رعایت مقررات قوانین ایران باشد میتواند ظرف سه ماه از تاریخ ابلاغ حکم یا تصمیم قطعی بدادگاه شهرستان تهران مراجعه کند دادگاه در صورت احراز صحت ادعا حکم یا تصمیم مذکور را ملغی الاثر نموده و در موضوع اختلاف حکم مقتضی صادر میکند والا حکم برد دعوی خواهد داد.

نایب رئیس - در ماده ۷ نظری نیست؟ خانم طالقانی بفرمائید.

بانو دکتر طالقانی - با کسب اجازه خواستم پیشنهاد کنم نظر باینکه زن گرفتار نگهداری بچه هاست و مشکلات ایاب و ذهاب برای او بیشتر خواهد بود پیشنهاد میکنم از طرف خودم و خانمهای نماینده، موقعی که تقاضای طلاق در یک زمان معین و واحدی از طرف زن و شوهر به دو دادگاه طلاق داده میشود. دادگاه محل اقامت زن صلاحیت رسیدگی داشته باشد. یعنی اگر باهم پیشنهاد داده اند بحکم صلاحیت مادری و وظایفی که بعهده زن هست. دادگاه محل اقامت زن مأمور رسیدگی گردد.

نایب رئیس - آقای انوشیروانی بفرمائید.

انوشیروانی - این پیشنهاد را در کمیسیون خانم دولتشاهی فرمودند، بنده هم با آن مخالفت کردم. دلیل آن هم بعلت حمایت از خانمها بود. والبته قانون روی نقضی که دارد باید اصلاح بشود. و هیچ صرفه جوئی ندارد و در موردی که ضرورت داشته باشد. استثنای اصل. هیچ در این مورد بخصوص این استثنا بفتح خانمها نیست. آئین دادرسی تکلیف صلاحیت ما را معین کرده است. هر مدعی در وقتی که دعوائی دارد باید علیه ادعای مدعی علیه در محل اقامت مدعی علیه دعوایش را طرح بکند. در اینجا در آن دادگاه در آن محل اقامتی که معلوم است، دادگاه اگر بخواهد میروند و دعوا را مطرح میکنند علی الاصول بآن دادگاه اولی که مقدم است میروند و پرونده ارجاع میشود. اینجا خانمها میفرمایند حق تقدم برای خانمها می خواهند من مخالفم.

بنده با این کار با این موضوع که تقدیمی از این نظر برای خانمها قائل بشویم مخالفم، علتش را به جناب وزیر عرض کردم. اصل بر اینست که زن در محل اقامت شوهر در خانه شوهرش زندگی میکند یعنی محل اقامت دیگری بجز خانه شوهرش ندارد. اما موقعی که خانه شوهرش را ترك بکند و برود در جای دیگری که شوهرش نیست زندگی بکند و عرض حال بر علیه شوهرش در آنجا بدهد این جوازی است برای اینکه زوجه ای همسرش را ترك بکند.

(خانم جهانبانی - اگر زنی شوهرش بمأموریت رفت چه میشود؟) و اگر خانمی در محل اقامت شوهرش زندگی نمی کند و در یک جای دیگر زندگی میکند در واقع حکم بر محکومیت خود صادر کرده است. این بود که بنده عرض کردم خدمتتان در آنصورت بایستی برای خانمها يك محل اقامت جداگانه پیش بینی میشد مطلب دیگر اینکه ما تمام صحبتها و حرفمان اینست که میگوئیم زن ایرانی قدرت يك مرد را پیدا کرده و تساوی پیدا کرده، گفتن این که زن ضعیف است و بچه دارد (بانو جهانبانی و بانو امیر ابراهیمی - زن ضعیف نیست. کمی میگوید زن ضعیف است؟) این يك مطلب دیگر است و درست نیست. این حرفها در کمیسیون تکرار شده فرض اینست که

زن با شوهرش - زندگی میکند. اگر مرود در شهر های دیگر و شکایت میکند. شوهرش که در سندج ساکن است او در اصفهان شکایت می کند یکی از راههای رسیدگی بشکایت زن و شوهری که در سندج زندگی میکنند چون در اصفهان این زوج رانمی شناسند مرجع رسیدگی آن دادگاه سندج، محل اقامت شوهر است که می تواند رسیدگی کند و حقایق را روشن کند، توجه کنید که بهیچوجه بفع زن نیست، اجازه ندهید که دو محل اقامت قائل بشوند، محل اقامت زن نباید جدا از محل اقامت شوهر باشد.

نایب رئیس - خانم دولتشاهی بفرمائید.

خانم دکتر دولتشاهی - چون هم مسلك محترم آقای انوشیروانی اسم من را آوردند ایجاد وظیفه ای کرد که در این مورد جواب بدهم چون یکی از پیشنهاد دهندگان بنده بودم در اینجا بدلائیل اوضاع و احوال اجتماعی مانده بدلیل اینکه زن ضعیف است بلکه بدلیل اینکه امکانات مالی زن همیشه کمتر از مرد است، تحرک زن از لحاظ مسافرت کمتر از مرد است، مرد بواسطه کار و شغلش مأموریت میگیرد و به مسافرت میرود، دنبال کاسبی میرود شهرهای مختلف سفر میکند در جایی که با توافق طرفین

زن در خانه میماند و به همراه شوهرش ۴ روز باین شهر و ۵ روز بآن شهر دیگر نمیرود، این دلیل نیست که زن نخواسته در محل اقامت شوهر زندگی بکند، بعلاوه از قدیم در کشور مراسم بوده که اگر یک وقت نثار و کدورتی در خانه پیش میآید وقتی در جوامع پیشرفته از نظر روانشناسی حتی توجیه میکنند که زن و شوهر برای یک مدتی از هم جدا زندگی کنند و این در مملکت ما نیز رسم بوده است وقتی بین زن و مرد کدورتی پیش بیاید، زن برای مدتی بخانه پدرش، برادرش یا عموش یا خواهرش و یا یکی از اقوامش میرود در آنجا اقامت میکند، و در اینصورت اقربا و خویشاوندان و نزدیکان جمع میشوند سعی میکنند بین آنها اصلاح کنند پس این رسم است در مملکت ما ولیک مسأله تازه ای نیست، تازه قوانین ما به زن حق انتخاب محل سکونت میدهد و در موقع عقد ازدواج زن و مرد می توانند با هم توافق کنند و حق سکونت در قوانین زن داده شده و این بهیچوجه

مسأله تازه ای نیست اما خود لایحه دولت (خانم امیر ابراهیمی - شوهر دو سال رفته بمأموریت) بمناسبت اینکه رفته بمأموریت و نفقه نمیدهد و بخانواده اش توجه نمیکند زن مجبور شده که عرض حال بدهد شوهر او متوجه شده و پیشدستی کرده که او هم عرض حال بدهد بقول شما یکی در سندج یکی در اصفهان عرض حال داده باتوجه باین مسائل است در یک مورد بخصوص خود لایحه ای که دولت آورده این مسأله را پیش بینی کرده که اگر در یک روز ۲ تا دادخواست داده شود وزارت دادگستری خودش پیش بینی کرده دادگاه که در محل اقامت زن است صالح باشد بنابراین ما حکمی را که خود دولت آورده خواهش کردیم در آن مورد تسری داده شود چیز تازه ای نیست باتوجه باوضاع و احوال اجتماعی و امکانات خانواده ها است و بنده خواهش میکنم از این نظر بذل توجه بفرمائید.

نایب رئیس - نظر دیگری در این مسأله نیست ؟ (اظهاری نشد)، پیشنهادت رسیده قرائت میشود.

(شرح زیر خوانده شد)

ریاست محترم مجلس شورای ملی

محترماً پیشنهاد میشود که تبصره زیر بماده ۷ لایحه قانون اصلاح قانون حمایت خانواده اضافه گردد.

در مورد طلاق اقلینهای مذهبی (زرتشتی - مسیحی - یهودی) که فاقد جنبه عمومی است رعایت احوال شخصیه خواهد شد.

باتقدیم احترامات - دکتر گایگ

ریاست معظم مجلس شورای ملی

احتراماً پیشنهاد مینماید تبصره ذیل ماده ۷ قانون اصلاح قانون حمایت خانواده حذف شود.

باتقدیم احترام - امیر عباس جهانی

ریاست محترم مجلس شورای ملی

پیشنهاد می نماید که عبارت زیر به آخر ماده ۷ علاوه شود.

ضرورت ابلاغ دادخواست و تشخیص صحت یا تسلیم ابلاغ و اطلاع یا عدم اطلاع طرفین از جریان دعوی در هر صورت بسته بنظر دادگاه است.

دکتر دادر

ریاست محترم مجلس شورای ملی

قسمت اول ماده ۷

ماده ۷ شرح زیر اصلاح میشود:

هرگاه زن و شوهری دعای ناشی از اختلافات خانوادگی را علیه یکدیگر طرح نمایند دادگاه حوزه اقامت زن صالح بر رسیدگی خواهد بود.

به تبصره ماده ۷ در قسمت آخر این جمله اضافه میشود:

مدت اعتراض مذکور در این تبصره نباید از مدت عده قانونی تجاوز نماید.

صفی نیا مزارعی ژاله ضربایی جهانبانی
ابتهج سمیعی دکتر مهین صنیع اقبال
نیره سعیدی سرخوش همزاهدی
دکتر مهین گرگانی آصف زاده دکتر دولتشاهی
بزرگ نیا پیرنیا مصطفوی نائینی عاطفه امیر ابراهیمی

ریاست محترم مجلس شورای ملی

ضمن تقدیم احترام در مورد ماده ۷ قانون حمایت خانواده پیشنهاد مینماید:

الف - جمله «چنانچه دو یا چند دادخواست در یک روز بدادگاه تسلیم شده باشد دادگاه حوزه محل اقامت زن صالح بر رسیدگی خواهد بود» حذف شود.

ب - در تبصره ماده ۷:

۱ - بعد از جمله «کشور باشند» جمله سطر دوم صفحه ۲ جمله «یا در صورت توافق» اضافه شود.

ج - ۲ - جمله ذیل بآخر تبصره اضافه شود.

اجرای مفاد حکم دادگاه خارجی منوط بارائه گواهی عدم تقدیم اعتراض بدادگاه شهرستان تهران در مهلت قانونی بتأیید دادگاه مزبور است.

انوشیروانی

نایب رئیس - ماده ۸ قرائت میشود.

(شرح زیر خوانده شد)

ماده ۸ - در موارد زیر زن یا شوهر حسب مورد میتواند از دادگاه تقاضای صدور گواهی عدم امکان سازش نماید و دادگاه در صورت احراز آن موارد گواهی عدم امکان سازش صادر خواهد کرد.

۱ - توافق زوجین برای طلاق.

۲ - در صورت استتکاف شوهر از دادن نفقه زن و عدم امکان الزام او بتأدیه نفقه و همچنین در موردی که شوهر سایر حقوق واجبه زن را و فانکند و اجبار او بایفاء هم ممکن نباشد.

۳ - عدم تمکین زن از شوهر.

۴ - سوء رفتار و یا معاشرت هر یک از زوجین بحدی که ادامه زندگی را برای طرف دیگر غیر قابل تحمل نماید.

۵ - در صورتیکه بواسطه امراض صعب العلاج هر یک از زوجین دوام زناشویی برای طرف دیگر در مخاطره باشد.

۶ - جنون هر یک از زوجین در مواردی که فسخ نکاح ممکن نباشد.

۷ - عدم رعایت مقررات ماده ۱۷ این قانون در مورد اشتغال بکار یا حرفه ای که منافی با مصالح خانوادگی یا حیثیات شوهر یا زن باشد.

۸ - در صورتیکه زن یا شوهر بحکم قطعی بمجازات پنجسال حبس یا بیشتر یا بجزای نقدی که بر اثر عجز از پرداخت منجر بپنجسال بازداشت شود یا بحبس و جزای نقدی که مجموعاً منتهی بپنجسال یا بیشتر حبس و بازداشت شود محکوم گردد و حکم مجازات در حال اجرا باشد.

۹ - ابتلاء بهرگونه اعتیاد مضر که بشخص دادگاه باسناد زندگی خانوادگی خلل وارد آورد و ادامه زندگی زناشویی را غیر ممکن سازد.

۱۰ - هرگاه زوج بدون رضایت زوجه همسر دیگری اختیار کند یا بشخص دادگاه نسبت بهمسران خود اجرای عدالت ننماید.

۱۱ - هر یک از زوجین زندگی خانوادگی را ترک کند. تشخیص ترك زندگی خانوادگی بادادگاه است.

۱۲ - در صورتیکه هر یک از زوجین در اثر ارتکاب جرمی که مغایر باحیثیت خانوادگی و شئون طرف دیگر باشد بحکم قطعی محکوم شود.

تشخیص اینکه جرمی مغایر باحیثیت و شئون خانوادگی است باتوجه بوضع و موقع طرفین و عرف و موازین دیگر با دادگاه است.

۱۳- در صورت عقیم بودن یکی از زوجین بقضای طرف دیگر و همچنین در صورتیکه زوجین از جهت عوارض و خصوصیات جسمی نتوانند از یکدیگر صاحب اولاد شوند.

تبصره - طلاق که بموجب این قانون بر اساس درخواست گواهی عدم امکان سازش واقع می شود فقط در صورت توافق طرفین در زمان عده قابل رجوع است.

نایب رئیس خانم آصف زاده بفرمائید.

بانود کتر آصف زاده - با عرض تشکر از مساعی دولت

حزبی هم مسلک هویدا و همینطور جناب صادق احمدی وزیر محترم دادگستری از تقدیم این لایحه توجه نمایندگان محترم را باین ماده بخصوص از لایحه حمایت خانواده جلب می کنم ، علت اینکه این توجه را خواستار شدم اینست که ماده ۸ مواردی را مورد بحث قرار داده است که بجدائی زن و شوهر و وقوع طلاق و از هم پاشیده شدن کانون خانواده منجر میشود ، لذا هر چه بیشتر در مورد این ماده موشکافی و بررسی بعمل بیاید فکر میکنم به تحکیم بنای خانواده ها کمک بیشتری بشود ، قسمت هائیکه مورد نظر بانوان نماینده قرار گرفته از سه قسمت تشکیل شده است که بنده ، عرض میرسانم : قسمت اول بند ۳ از ماده ۸ می باشد که بجمله عدم تمکین زن از شوهر بر میخوریم البته ما اینجا بحث لغوی نمی خواهیم بکنیم ، طبعاً وقتی که بنای خانواده ای ریخته می شود ، ضامن بقای آن در وهله اول تفاهم و سازش و همکاری و انجام تعهدات متقابل می باشد و بخصوص در زمانی که زن ایرانی در پرتو انقلاب شاه و ملت بچنان مقام ارزنده اجتماعی و بخصوص تساوی رسیده است که تعهدات مالی و نهادهای اجتماعی را قبول کرده است و دارای حقوق سیاسی شده است ، صحبت دیگر از تمکین و تملیک و اقیاد نیست زن و شوهر در مقابل همدیگر تعهدات و تکالیف و وظایفی دارند لذا از طرف بانوان نماینده پیشنهاد مینمایم که بجای جمله تمکین ، استنکاف زن از انجام تکالیف زناشویی گذاشته شود . نکته دیگری که عطف توجه نمایندگان محترم را خواستارم بنده ماده ۸ است که از دو نقطه نظر مورد توجه می باشد ، قسمت اول تناقضی

است که بطور کلی و ابهام می توانم بگویم ، در این جمله و در این بند وجود دارد ، قسمت دیگر از نظر عاطفی و انسانی میباشد توجه بفرمائید بند ۵ باین معنی است ، یعنی یکی از مواردی است که زن و یا شوهر میتواند تقاضای صدور عدم سازش نمایند در صورتیکه بعلت امراض صعب العلاج طرف دیگر دوام زناشویی در خطر باشد ، ما اینجا در یک طرف مرض صعب العلاج داریم در طرف دیگر در مخاطره بودن زندگی زناشویی ، بنده سؤال میکنم کدامیک از امراض صعب العلاج که متأسفانه در قرن بیستم خیلی هم زیاد شده ممکن است زندگی طرف دیگر را بخطر بیندازد آیا سرطان مسری است ، آیا فشار خون مسری است یا اوره و مرض قند کدامیک از این امراض که صعب العلاج است زندگی طرف دیگر راه مخاطره می اندازد ؟ بنابراین ایراد ما سر این است که همه امراض صعب العلاج مسری و خطرناک نیستند ، و قسمت دیگر که بسیار مهم است و توجه نمایندگان محترم را بآن جلب می نمایم قسمت عاطفی و انسانی این امر میباشد ، توجه بفرمائید وقتی که دو انسان یا دو فرد با هم پیوند و پیمان زناشویی می بندند یک نوع پیمانی است برای پیوند دادن زشتیها و زیباییها و خوشیها و ناخوشیها و راحت و مذلت و اشتراک در تمام پیش آمدها (احسن) و رویدادهائی که در زندگی پیش می آید . وقتی که دو نفر پیوند زناشویی می بندند متعهد می شوند که روزهای خوش و ناخوشی و پیری و مرض را با هم و در کنار هم باشند (صحیح است) چگونه میخواهید این حکم را بدهید که زن و شوهری که روزهای خوشی را با هم گذرانده اند وقتی مرض صعب العلاج رفت سراغ طرف دیگر (اینجا فقط مسأله زن تنها نیست) بلکه مسأله زن و شوهر و مسأله خانواده ها و بیشتر از همه مسأله انسانی مطرح است و تحکیم بنای خانواده است ، اگر مرض صعب العلاجی مانند سرطان سراغ زن یا شوهر رفت درست در همان لحظه که احتیاج بحمايت روحی ، جسمی ، مادی و معنوی و بطور کلی احتیاج بتسلی دارد و احتیاج به يك نوع حمايت معنوی دارد ما این حق را بزنی یا شوهر بدهیم که تقاضای طلاق کند و طرف دیگر را از زندگی خود طرد کند گمان می کنم این ماده فاقد جنبه انسانی باشد

که باید مورد توجه قرار بگیرد بنابراین تقاضا دارم این مورد از ماده ۸ حذف شود. در تبصره ماده ۸ هم اصلاح کوچکی پیشنهاد میشود باین ترتیب ظلالی که بر اساس درخواست عدم سازش صورت بگیرد در زمان عده اگر زن یا شوهر بخواهد رجوع کنند باید تقاضای کتبی بکنند نه تقاضای شفاهی . اینها پیشنهاداتی است که خانمهای نماینده تقدیم کرده اند امیدوارم مورد توجه نمایندگان محترم قرار بگیرد.

نایب رئیس - خانم امیر ابراهیمی بفرمائید.

بانوامیر ابراهیمی - جناب آقای رئیس آنچه که میخواستم عرض کنم سرکار خانم آصف زاده بعرض رساندند من بیشتر تکیه ام روی بنده ماده ۸ بخاطر حرفه و شغلم که پرستار هستم میباشد اصولاً معنی امراض صعب-العلاج را نفهمیده ام برای من روشن نیست که چه مرضی امروز صعب العلاج است ، اگر آمدید اینجا حکم دادید برای زن یا شوهر فرق نمی کند ، وقتی یکی يك بیماری دچار شد آن دیگری او را هلاک کند و برود دنبال کارش ؟ چه میشود اصولاً مورد انسانی و وجدانش را بگذاریم کنار ، از نظر سلامت جامعه فکری نمی کنم اینکار صحیح باشد . فرض بفرمائید زن یا شوهر مرض دیابت یا قند دارد پایش قانقاریا میشود دیابتی این مرد بزان را بایک پای بریده در سن ۶۰-۷۰ سالگی بیرون کنند این زن چکار کند با پای بریده برود سر کوچه گدائی کند کسی که عمرش را در خانه ای گذرانده امروز چطور میتواند غیر از آن زندگی کند . مخاطره یعنی چه آیا امروز جذام مخاطره دارد بیمار را در آسایشگاه جذامی ها میخواهید باند و معالجه میشود و می آید سرخانه و زندگیش ، من از همکاران میخواهم که بوضع بچه ها هم توجه داشته باشند ، بچه حاضر است پدر کور ، شل ، کر ، و زمین گیر داشته باشد تا پدر نداشته باشد ، مادر مریض و علیل و زمین گیر داشته باشد تا موموعی که بمدرسه میرود در مدرسه نگوید که پدری مادر ندارد و در روز مادر از بی مادری نگرید. بنده عرض تمام شد (احسن).

نایب رئیس - آقای فخر طباطبائی بفرمائید.

فخر طباطبائی - اتفاقاً همانطور که پیش از این

تذکر دادم این ماده از مواد مهم این لایحه است و هر چه درباره آن بحث و غور بیشتر بشود حائز کمال اهمیت است و دیدید فلسفه و روح لایحه و تمام تلاش برای تحکیم خانواده و جلوگیری از طلاق های بی مورد است والا اگر بنا باشد در یک لایحه ای بیائیم در را باز کنیم و مستمسک های بی جهت بدست بدهیم برای جدائی محتاج نبود چنین لایحه ای باشد بنده این را در آن که در ماده هشت ذکر شده ، مواردی هست که خیلی منطقی است ، توافق زوجین برای طلاق ، از هم میخواهند جدا بشوند استنکاف شوهر از دادن نفقه ، عدم تمکین زن یا هر واژه دیگر که بکار ببرند که اینها با هم توافق نداشته باشند ولی همین موردی که خانم امیر ابراهیمی فرمودند بنده برای آن هیچ منطقی نمیبینم اصل ازدواج برای این است که در روز پیری چه زن و چه شوهر که گرفتار مرض صعب العلاج میشوند پرستار داشته باشد والا اگر قرار باشد مستمسک بکنند باستناد این ماده ، اگر منظور شما چنان مرضی باشد که واقعاً حیات طرف دیگر در مخاطره باشد البته ، ولی هر مرض صعب العلاجی زندگی طرف مقابل را به مخاطره نمیاندازد و چه بسا اشخاصی هستند که تحمل مخاطره حیات را هم میکنند و می ایستند و پذیرائی میکنند حالا این طرف چه زن باشد چه مرد باشد ، آنچه که بنده خواستم توجه همکاران را جلب کنم بخصوص اعضای محترم کمیسیون دادگستری را این شق هفت است در شق هفت نوشته عدم رعایت مقررات ماده ۱۷ این قانون در مورد اشتغال بکاریا حرفه ای که منافعی با مصالح خانوادگی یا حیثیات شوهر یا زن باشد ، این هم مثل همان است چه از طرف زن یا مرد اگر منظور مشاغلی است که قانوناً ممنوع است که قانون تکلیف را معلوم کرده ، مشاغلی هست که در قانون جرم است ولی از لحاظ منطق انقلاب هر شغلی محترم است از برکات انقلاب شاه و ملت دیگر تعینات شغلی از بین رفته از وکیل و وزیر تا کارگر سپیل و ساده شغل دارند و شغلشان هم محترم است و شغل نباید باعث شود که فردا کسی برود بگوید من چون استاد دانشگاه هستم و خانمم بایگان ثبت اسناد است این شغل مناسب با حیثیت من نیست ، حیثیت شغلی تعریف نشده و نباید مستمسک بدهیم که از جهت مشاغل بیابند و این را

مستمسک بکنند، خیلی راه باز شده برای اینکه طرفین توافق ندارند دو نفر که اکراه از هم دارند چرا زودتر جدا نشوند از آن طرف جلوگیری کردیم که روی عصبانیت‌های زودگذر، فوری نروند و استفاده نکنند که جدائی بیفتد در خانواده، چون هر دو قسمت را در نظر گرفته این قسمت جناب وزیر دادگستری، شق ۷ که مشاغل منافی حیثیات خانوادگی را تعریف نکرده و حیثیات خانوادگی بسته بنظر دادگاه است شما که در ماده يك گفتید که زن یا شوهری میتواند منع کند دیگری را که این شغل را نداشته باشد این را در ماده ۱۷ گذاشته ولی برای طلاق، فکر میکنم این همان منطق را دارد که مرض صعب‌العلاج، عرض من این بود و پیشنهادی هم در این مورد داده‌ام، من تعصبی ندارم، مصلحت را در نظر بگیرید؛ بکمیسیون میرود خیلی خوشوقت شدم آقای وزیر دادگستری فرمودند؛ ما این لایحه را آورديم و پیشنهاد بدهید؛ مذاکره کنید؛ این را قابل تأمل مبینم مخصوصاً در کمیسیون دادگستری اعضای کمیسیون دادگستری توجه بفرمایند که این مورد در تحکیم خانواده مؤثر است یا خدای نکرده تزلزلی ایجاد میکند (احسن).

نایب رئیس - نظر دیگری در این ماده نیست؟ (اظهاری نشد) پیشنهادت رسیده قرائت میشود.

(شرح زیر قرائت شد)

ریاست محترم مجلس شورای ملی

بند ۳ از ماده ۸ شرح زیر اصلاح میشود:

استتکاف زن از انجام وظایف زناشویی بند ۵ همین ماده حذف گردد.

تبصره ماده ۸ در سطر دوم بدین صورت اصلاح میشود:

در صورت توافق کتبی طرفین

صفی‌نیا - جهانبانی - مهن صنیع - نیره سعیدی
همازهدی - آصف‌زاده - بزرگ‌نیا - پیرنیا - مزارعی
طالقانی - امیر ابراهیمی - ابتهج سمیعی - اقبال -
سرخوش - دکتر مهن گرگانی - دکتر دولتشاهی

ریاست محترم مجلس شورای ملی

محترماً پیشنهاد مینماید در تبصره ماده ۸ پس از جمله امکان سازش جمله از طرف زن اضافه شده و کلمه فقط حذف شود.

با تقدیم احترام - حسن صائبی

ریاست محترم مجلس شورای ملی

بانهایت احترام پیشنهاد مینماید به تبصره ماده ۸ لایحه اصلاحی قانون حمایت خانواده اضافه شود؛ در صورت توافق کتبی طرفین در زمان عده و با رعایت مقررات قانون مدنی قابل رجوع است.
مهروش صفی‌نیا مستوفی

ریاست محترم مجلس شورای ملی

پیشنهاد میشود قسمت ۷ از ماده ۸ این لایحه حذف شود.

فخرطباطبائی

ریاست معظم مجلس شورای ملی

احتراماً پیشنهاد مینماید تبصره ماده ۸ شرح زیر اصلاح شود.

تبصره - طلاقى که بموجب این قانون براساس درخواست گواهی عدم امکان سازش واقع میشود فقط در صورت توافق طرفین در زمان عده با اطلاع کتبی طرفین بدادگاه مربوطه قابل رجوع است.

باتقدیم احترامات - مجید محسنی مهر

ریاست معظم مجلس شورای ملی

احتراماً پیشنهاد مینماید اصلاح زیر در بند ۱۱ ماده ۸ لایحه قانون اصلاح خانواده بعمل آید.

ماده ۸

بند ۱۱ - هر يك از زوجین زندگى خانوادگى را ترك كند بدرخواست طرف ديگر تشخيص ترك زندگى خانواده بدادگاه است.

دکتر کیان

ریاست محترم مجلس شورای ملی

پیشنهاد می‌نماید که بند ۳ ماده ۸ شرح زیر اصلاح شود.

۳- در صورت استتکاف زن از تمکین و عدم امکان الزام او به ایفای سایر حقوق واجبه مرد.

دکتر دادفر

نایب رئیس - ماده ۹ قرائت میشود.

(شرح زیر قرائت شد)

ماده ۹ - در مورد ماده ۴ قانون ازدواج چنانکه یکی از طرفین عقد بخواهد از کالت خود در طلاق استفاده نماید باید طبق ماده قبل بدادگاه مراجعه کند و دادگاه در صورت احراز تخلف از شرط گواهی عدم امکان سازش صادر خواهد کرد.

نایب رئیس - نسبت بماده ۹ نظری نیست؟ (اظهاری نشد) ماده ۱۰ قرائت میشود.

(شرح زیر خوانده شد)

ماده ۱۰ - اجرای صیغه طلاق و ثبت آن پس از رسیدگی دادگاه و صدور گواهی عدم امکان سازش صورت خواهد گرفت.

متقاضی گواهی عدم امکان سازش باید تقاضا نامه‌ای بدادگاه تسلیم نماید که در آن علل تقاضا بطور موجه قید گردد. پس از وصول تقاضا نامه دادگاه رأساً یا بوسیله داور یا داوران سعی در اصلاح بین زن و شوهر و جلوگیری از وقوع طلاق خواهد کرد. هرگاه مساعی دادگاه برای حصول سازش ب نتیجه نرسد با توجه بماده ۸ این قانون گواهی عدم امکان سازش صادر خواهد کرد. دفتر طلاق پس از دریافت گواهی مذکور با اجرای صیغه طلاق و ثبت آن اقدام خواهد نمود. هرگاه مردی بدون تحصیل گواهی عدم امکان سازش زن خود را طلاق دهد بحسب تأدیبی از ششماه تا یکسال محکوم خواهد شد. همین مجازات مقرر است برای سردفتری که طلاق را ثبت نماید.

نایب رئیس - خانم صفی‌نیا بفرمائید.

بانو صفی‌نیا - باکسب اجازه از مقام ریاست این ماده ۱۰، گرفتاریهایی دارد که ضمن پیشنهاداتی که از طرف خانمها داده شده درباره آن صحبت خواهد شد یکی از آنها جناب آقای وزیر دادگستری قضیه حبس

تأدیبی است که تبدیل به حبس جنحه باید بشود از ۶ ماه تا یکسال، مطابق قانون خرداد ۵۲ که خودمان تصویب کردیم حبس ازدو ماه و یکروز کمتر وجود ندارد، حالا که میفرمائید تخفیف میدهند بهر حال از شش ماه تا یکسال کافی نیست برای مجازات، پیشنهاد ما این است که این مجازات بین یکسال تا سه سال باشد و دلیل آن این است که کسی نرود بدون گواهی عدم امکان سازش زن بگیرد چرا برای کسی که قانون رازیر پا گذاشته و این قانون شکنی او يك خانواده را تهدید می‌کند مایبایم يك مجازات باین کمی در نظر بگیریم و بگوئیم شش ماه یا یکسال او را حبس کنند عرض بنده این است آدمی که این چنین خلاف قانون رفتار می‌کند سه سال زندان هم برای او کم است، این قانون شکنی در درجه اول خانواده‌ای را بهم زده و بانهایت گستاخی و جسارت رفته و برخلاف قانون عملی را انجام داده آیا چنین آدمی باید در مقابل این خلاف فقط به شش ماه تا یکسال زندان محکوم شود وضع دادگاه‌ها را هم میدانیم اساساً همیشه شرایط مخففه را رعایت می‌کنند و بمیزانی کمتر از این هم محکوم میشوند (اخلاقی - حبس باید متناسب با جرم باشد اعتدال یادتان نرود) این جرم جنحه است پس معلوم میشود بهم زدن يك خانواده و رفتن وزن را بدون گواهی طلاق دادن کار ساده‌ای است که با دوسه ماه حبس میشود خرید مطلب دیگری که خود خانمها پیشنهاد کردند که سردفتر را مجازات کنند وزن را هم مجازات کنند و این زن‌ها هستند که این پیشنهاد را میکنند موقعی که زنی رفته عالملاً و عا ملاً زن يك مرد زن دار شده یکسال تا سه سال حبس کنیم توجه بفرمائید خانمها همیشه توجه دارند چون رفتند و روی این موضوع مطالعه کردند عرض من این است کسی که قانون شکنی کرده و خلاف مقررات رفتار کرده چرا مجازات باین کمی برای او قائل میشود ماکه می‌گوئیم زن را هم در شرایط مساوی با مرد قرار دادیم و مجازات زنی که عالملاً با مرد زن دار ازدواج کند از یکسال تا سه سال حبس پیشنهاد کردیم علاوه بر آن سوالم این است که آیا این طلاق قانونی است جناب آقای وزیر دادگستری در عدم امکان سازش مگر رضایت زن در شرع و عرف نبایستی رعایت شود اطلاع داشته باشد که دارد مطلقه میشود و لاقلاً می‌خواهم بگویم این طلاق غیر قانونی

است والا این همه ماده چه فایده دارد؟ آقا بدون گواهی عدم امکان سمارش برود زنش را طلاق بدهد و در دادگاه هم حبسش را کم کنند و او هم از يك امر باین مهمی سرباز بزند و بگوئیم از دواج دوم هم رسمی است چطور قانونگذاران دلشان می آید چنین قانونی بگذارند بنده عرض دیگری ندارم ولی عرض می کنم مایکسال تا سه سال حبس را در نظر گرفتیم هم برای زن و هم برای مرد، خواهش می کنم توجه بفرمائید.

نایب رئیس - آقای اخلاقی بفرمائید.

اخلاقی - با اجازه مقام ریاست، بنده خواستم اولاً از این لایحه تجلیل کنم اما از صبح تا حالا که من گوش میدهم و خانمها بکرات صحبت کردند توجه همکاران محترم را جلب می کنم که اعتدال را از دست ندهیم يك وقت احساسات خانمها باعث نشود که ما از اعتدال خارج بشویم ماسنت هائی داریم، دینی داریم، بمذهب شیعه اثنی عشری معتقدیم مجازات همیشه باید متناسب با جرم باشد نمی شود اگر بنده جسارتی بی بأموری در حین انجام وظیفه کردم بخاطر این توهین مرا ۶ سال زندانی کنند همیشه مجازات متناسب با جرم باید باشد خواستم عرض کنم و توجه به اوضاع و احوال با توجه به گذشته با مواجه به اینکه انقلاب شاه و مردم از پر- ثمرترین انقلابات تاریخ ایران است يك وقت ما آنطرف نیفتیم. خواستم از حضور خانمها استدعا کنم موافقت بفرمایند این ۶ ماه حبس برای طلاق بدون اجازه خیلی مناسب است و بیشتر صحیح نیست اجازه بفرمائید این لایحه ای که آمده در کشوری که هنوز زنان استقلال مالی ندارند این را آشکارا عرض کنم لایحه خوبی است يك وقت هست ۳۰۰/۴۰۰ سال از آزادی زن گذشته و زنها هم دوش مردان هستند این امر دیگری است ما از انقلابمان ده سال بیشتر نگذشته باید متناسب با انقلاب شاه و مردم قوانینی را بگذاریم و از اعتدال خارج نشویم.

نایب رئیس - آقای فرهاد پور بفرمائید.

فرهاد پور - بنظر بنده در این ماده از لایحه ای که در جهت تحکیم مبانی خانواده تصویب می شود و حقوق متساوی برای بانوان و آقایان در نظر گرفته شده رعایت دو نکته واجب است. همکاران اطلاع دارند که در سنوات

اخیر در دوره تجدد در صیغه عقد بین بعضی از خانواده ها و خانمها رسم است که اختیار و کالت طلاق هم برای خودشان می گیرند بنابراین در این مورد ضرورت دارد که حکم دادن بر آنکه هرگاه زنی با استفاده از حق طلاق یا وکالت طلاق که گرفته است مطابق مرد چنانچه بدون گواهی از دادگاه صیغه طلاق را جاری کند همین مقررات برایش اجرا شود (صحیح است) این در عقود هست متأسفانه خانمهای متجدد هم در سنوات اخیر بعضی هایشان در صیغه عقد چنین شرطی را گنجانیده اند و این امر ولو مربوط بیک نفر باشد بایستی قانون حاکمیت عام داشته باشد مسأله دوم آنکه مسأله حساسی بود که سرکار خانم همکار محترم فرمودند بنظر من ۶ ماه یا سه سال مفهومی ندارد اگر صیغه طلاق بدون رعایت مقررات جاری شده باشد آن صیغه طلاق نیست مامام قانون را برای این نوشتیم که حکم بدهیم که طلاق در چه وقت از نظر قانونی در جامعه ما قابل قبول و مسلم است بنابراین بصرف آنکه يك کسی برود و طلاق بدهد و بعد ۶ ماه حبس بشود این کار را درست نمی کند اگر اصل این طلاق دادن را بامبانی قانونی منطبق بدانیم حبسش چرا می کنیم اگر اصل طلاق را با مبانی قانونی منطبق ندانیم این طلاق از نظر قانون طلاق واقع شده ای نیست. بنابراین برخلاف خانمها که در جهت شدت عمل برای مجازات در این مسأله هستند بنده معتقدم که در این مورد نظر باید بآن داده شود که صیغه طلاق قانونی انجام شده و مورد قبول است یا قانونی انجام نشده و قانونی نیست در مورد اول پیشنهادی بامضاء آقای موقر تقدیم می کنم که در پایان ماده اضافه شود که هرگاه زنی با استفاده از حق که برای جاری کردن صیغه طلاق گرفته است خودش را مطلقه بکند مشمول مجازات خواهد بود.

نایب رئیس - آقای انوشیروانی بفرمائید.

انوشیروانی - خواستم بجناب آقای فرهاد پور توضیح بدهم منظور از ذکر جمله طلاق، طلاق قانونی است و طلاقیه که در دفتر خسته ثبت شده قانونی است بهمین جهت است که هم برای شوهر هم برای دفترخانه ای که این را اجرا ثبت شده مجازات تعیین شده طلاقیه که در دفتر خانه ثبت شد قانونی است طلاق بدون دفتر.

خانه طلاق نیست. اما راجع بزنانی که با وکالت طلاق میدهند زنی که وکیل است هر کاری که انجام میدهد بوکالت از طرف شوهرش انجام میدهد خانمهایی که باین صورت طلاق میگیرند در این صورت مورد تعقیب نخواهند بود.

نایب رئیس - نظر دیگری در مسأله ده نیست؟ (اظهاری نشد) پیشنهاد های رسیده قرائت می شود.

(بشرح زیر خوانده شد)

ریاست محترم مجلس شورای ملی

محترماً پیشنهاد مینماید جمله زیر بآخر ماده ده اضافه شود.
« و یازنی که با استفاده از حق طلاق یا وکالت خود رامطلقه نماید، محسن موقر

ریاست محترم مجلس شورای ملی

بانهایت احترام پیشنهاد میشود تبصره ماده ۱۰ لایحه اصلاحی قانون حمایت خانواده در سطر دوم بعد از کلمه توافق کلمه «کتبی» اضافه شود و در آخر تبصره این جمله اضافه شود: «مشروط بر اینکه در پرونده دادگاهی منعکس باشد.»

مهروش صفی نیا مستوفی

ریاست محترم مجلس شورای ملی

احتراماً پیشنهاد مینماید قسمت آخر ماده ۱۰ بشرح زیر اصلاح شود:

هرگاه مردی بدون تحصیل گواهی عدم امکان سازش زن خود را طلاق دهد به حبس تأدیبی از ۶۱ روز تا شش ماه محکوم خواهد شد. با احترام - پور بابائی - عطاءاله اخلاقی.

لایحه اصلاح قانون حمایت خانواده

ریاست محترم مجلس شورای ملی

ضمن تقدیم احترام پیشنهاد مینماید که تبصره ذیل به ماده ۱۰ اضافه شود:

تبصره - در صورت توافق زن و شوهر بجدائی میتوانند بدون مراجعه بدادگاه هم از سردفتر تقاضای اجرای صیغه طلاق و ثبت آنرا بنمایند - سردفتر پس از احراز هویت متقاضیان و انقضای ۱۵ روز از تاریخ اعلام

توافق و عدم انصراف زن و شوهر صیغه طلاق را جاری و مراتب را در دفتر ثبت مینمایند.

انوشیروانی

ریاست محترم مجلس شورای ملی

ماده ۱۰

قسمت آخر ماده ۱۰ بشرح زیر اصلاح میشود:
هرگاه مردی بدون تحصیل گواهی عدم امکان سازش زن خود را طلاق دهد بحسب تأدیبی از یکسال تا سه سال محکوم خواهد شد و این طلاق غیر قانونی خواهد بود. همین مجازات مقرر است برای سردفتری که طلاق را ثبت نماید.

صفی نیا جهانبانی دکتر مهین صنیع

نیر سعیدی همازهدی آصف زاده ضرابی

بزرگ نیا پیرنیا مزارعی

ابتهاج سمیعی اقبال سرخوش امیر ابراهیمی

دکتر مهین گرگانی دکتر دولتشاهی

نایب رئیس - ماده ۱۱ قرائت میشود.

(بشرح زیر خوانده شد)

ماده ۱۱ - دادگاه میتواند بتقاضای هر يك از طرفین ضمن صدور گواهی عدم امکان سازش در صورتیکه مستند بسوء رفتار و تقصیر يك طرف باشد طرف مقصر را با توجه بوضع و سن طرفین ومدت زناشویی برداخت مبلغ ماهانه متناسبی بابت خسارت مادی و معنوی در حق طرف دیگر محکوم نماید مشروط باینکه عدم بضاعت متقاضی و استطاعت طرف دیگر محرز باشد برداخت مبلغ مذکور در صورت ازدواج مجدد محکوم له یا ایجاد درآمد کافی برای او یا عسرت محکوم علیه یا فوت هر يك از طرفین بحکم همان دادگاه قطع خواهد شد.

در موردی که گواهی عدم امکان سازش بجهت مندرج در بندهای ۶ و ۵ ماده قبل صادر شده باشد خسارت مادی و معنوی بارعایت شرایط مذکور به مریض یا مجنون نیز تعلق خواهد گرفت مشروط باینکه مرض یا مجنون بعد از عقد ازدواج حادث شده باشد و در صورت اعاده سلامت بحکم دادگاه قطع خواهد شد.

نایب رئیس - خانم صفی نیا بفرمائید.

صفی نیا - در این ماده ۱۱ جناب آقای وزیر

دادگستری توجه دارند یکی از موادی است که زن را خیلی خوب متعهد کرده و من در کلیات عرض کردم خوبست زنی که باعث بهم زدن خانواده می شود مجازات شود. در اینجا زن را متعهد کردید میگوئید اگر حقوق مساوی میخواهی تکالیف هم مساوی است، حرفی نیست ولی دو مسأله هست یکی مسأله عسرت محکوم است. آقای وزیر دادگستری، دادخواست های اعسار را از او میدهند بک مرد فوری دادخواست اعسار میدهد که من ندارم و نمیتوانم این خرج را بدهم یا نمیتوانم این خسارت را بدهم آنطور که گفتیم از دواج امر مفسدی است وقتی خانواده ای تشکیل می شود زن و شوهر متعهدند. شما آمدید مسأله تمکن مالی را گذاشتید بک کسی که پول دارد اگر زندگیش بهم خورد می گویند آنطرف دیگر حق ندارد تقاضای خسارت کند در تمام قوانین دنیا در تمام قوانین حقوقی دنیا که راجع بخانواده است یک زن یا یک مرد که دارائی داشته باشد می تواند طرف دیگر را ول کند و بگوید برو خانه ات، مسأله این نیست که بک کسی که چند سال زندگی کرده با یک زنی و الآن آن زن مقصر است و خانواده دارد بهم میخورد اینجا بگوئیم اگر تمکن مالی داشته باشد و ثروتمند باشد نمیتواند تقاضای خسارت کند الآن من بک مثالی میزنم یک زنی تمکن مالی دارد معلم است یا رئیس اداره است یا حقوق ماهانه ثابت دارد یا اندوخته دارد ولی زندگیش بر اثر همین مشکلاتی که هست بهم میخورد طرف دیگر میگوید چون پول داری چیزی نمیدهم و فردا مرد میرود محکمه و میگوید زن من تمکن مالی دارد و الآن که دارد از من جدا می شود من هیچ تعهدی نسبت باو ندارم، پیمان ناشوئی بک امر مقدس است که باید پایه هایش بر محبت باشد آنجا که محبت نیست خود بخود آن خانواده پاشیده میشود زندهای امروزی باید خانواده را حفظ کنند وضعیت بچه ها را حفظ کنند وقتی می بینند که بین خودشان ارج و قربی ندارند. آزاد زن امروزی نباید خودش را تحمیل کند بک زن و مرد متمکن از هم جدا شدند و ممکن است مرد بزنی متمکن خسارت معنوی بدهد این روحاً آزرده خاطر میشود که نمیتوان برای آن وصفی قائل شد زندگی بهم خورده به این جهت است که پیشنهادی تقدیم کردم که تمکن مالی

هم دلیل نمیشود برای طرفین و اگر زنی یا مردی از نظر پاشیده شدن زندگی مقصر تشخیص داده شد باید خسارت معنوی بپردازد خسارت معنوی وجود دارد بک نفر می آید بر علیه کسی تبلیغ می کند حیثیتش را از بین میبرد و آن شخص میرود ادعای می کند که بر حیثیت من بر خورده، زن متمکن هم اگر شوهرش مقصر باشد در جدائی، از نظر معنوی صدمه میبیند در این مورد خواستم توجهتان را جلب کنم.

نایب رئیس - خانم دکتر دولشاهی بفرمائید.
بانو دکتر دولشاهی - مقام محترم ریاست و همکاران محترم، بنده میخواستم با اجازه این لایحه را تا اندازه ای از دید دیگری مورد بحث قرار بدهم. اصولاً همانطور که میبینید دنیای متمدن امروز بخصوص از زمان انقلاب در ایران ما بظرفی میرویم که برای افراد اجتماع و گروههای مختلف رفاه هر چه بیشتر فراهم شود. امروزه، صندوق های حمایت دانشجویان، جوانان، بازنشستگان، کارگران، روستائیان و همه انواع اینها را داریم و خوشبختانه با اوضاع بسیار برجسته اقتصادی و امنیتی که در کشور ما وجود دارد و ملت ایران از حداکثر رفاه برخوردار است و خوشبختانه با برنامه هایی که در دست تهیه است و روز بروز فراهم میشود و این رفاه دارد بیشتر میشود و گروههای بیشتری از این رفاه اجتماعی برخوردار میشوند در اینجا هم هدف قانون نویس همین بوده و برای افراد خانواده که در نتیجه پاشیده شدن خانواده ممکن است وضع نامطلوبی پیدا کنند لااقل تا وقتی که وضع معلومی پیدا کنند بک نفقه و بک پرداختی وجود داشته باشد استنباط بنده این است که در این مورد زنها بیشتر در نظر گرفته شده اند چون معمولاً آن کسی که پولی دارد و کار میکند اکثر مردان هستند (صحیح است) و در جامعه ما ۹۹٪ اینطور است پس آنطرف که دست خالی می رود و احتمالاً این حقوق را باید باو بدهند در بیشتر موارد زنها خواهند بود اینجا بک فکر خوبی مطرح شده اما ببینیم مشکلاتی که با این فکر توأم خواهد بود چه چیزهایی است لیکن نگرانی من، جناب آقای وزیر دادگستری، همشهری عزیزم، این است که این مسأله باعث خواهد شد و طرفی

که با هم دعوا دارند و بهتر ترتیب شده میخواهند حرف خودشان را بکسی بنشانند و چون مسأله پرداخت در بین است هر طور که شده میخواهند طرف را مقصر جلوه دهند و تهمت های بزرگ میزنند و کار دادگاه حمایت خانواده خیلی مشکل میشود و مجبورند وارد مسائل سختی بشوند و چه بسا در بسیاری از موارد اثبات و تیرنه طرف مشکل بشود و اجحافاتی بک طرف دیگر بشود، از طرف دیگر در سنت و اجتماع ما تقصیر بآن معنی که در مجامع اروپائی و خارجی هست بآن معنی وجود ندارد چون ما همیشه طلاق داشته ایم و با اینکه طلاق چیز خوبی نیست و مذهب مخالفش هست، ولی بعنوان یک راه فرار در سنت و مذهب و قوانین ما وجود داشته و واقعاً بعضی تقصیرها که در بعضی جوامع دیگر مشخص است در اجتماع ما مشخص نیست و این امر باعث میشود مسأله بزرگ بشود اما حالا قرار شده که بک طرف به طرف دیگر مثل همینکه عرض کردم در بیشتر موارد این مرد خواهد بود که این پرداخت را به زن میکند (بکنفر از نمایندگان - در صورتیکه مقصر باشد) بلی در صورتیکه مقصر باشد این را دادگاه نظر میدهد و مرد معمولاً که این را پرداخت میکند، بدیهی است بخصوص چون بک امر تازه است مردم عادت ندارند میخواهند تا آنجا که مقدر است نپردازند و مادر عمل میبینیم خرج نگهداری بچه اش را که در دادگاه تعهد میکند بپردازد بعد بنحوی از انحاء سعی میکند نپردازد یکماه دومه میدهد و بعد نمیدهد تا جائی که موضوع بجائی میرسد که طرف عطایش را به لقایش میبخشد آقایان دادگستری چی ها میداند شما جناب آقای وزیر دادگستری میدانید امثال این چیزها زیاد است حالا ما میخواهیم دوفتوی که نتوانستند تحمل همدیگر را کنند اختلاف زیاد داشتند و با تلاش دادگاه اینها با هم سازش پیدا نکردند ما برای این دادوستد و این مبلغ آنها را در تماس میگذاریم و باعث میشویم که این هاسوهان روح همدیگر شوند و باعث ناراحتی های مجدد دو نفری که از هم جدا شدند و نمیشد آنها را با هم سازش داد بشوند. بهتر است که هیچگونه تماس باهم نداشته باشند پیشنهاد ما در اینجا اینست همانطور که در خود لایحه پیشنهاد

شده که بک صندوق حمایت کودکان درست شود مسأله پیشنهادمان این است که بجای این، صندوق حمایت خانواده درست بشود و تمام پرداختها از طریق صندوق حمایت خانواده صورت بگیرد اعم از اینکه مرد یا زن بپردازد یا هر دو برای بچه بپردازد با امکاناتی که خوشبختانه امروز در مملکت ما فراهم است و در زمینه برنامه های رفاهی برنامه هایی در دست اجراست بنظر ما این عملی است و یقین داریم که همینطور که تمام برنامه های رفاهی تحت توجهات شهبانوی ایران قرار دارد قطعاً به این مسأله هم توجه دارند بنده بیک راه حل بسیار مفیدی میتوانم بدهم بک گروهی که بسیار علاقمند هستند الآن مشغول طرحی هستند بانظر متخصصین مالی و بانکی. بنده خدمت آقای وزیر دادگستری عرض کردم که این طرح را خدمتشان خواهم داد که مطالعه بفرمائید و فکر میکنم این بهترین راه باشد که اینگونه پرداختها از طریق این صندوق بشود و تقاضا دارم کمیسیون محترم دادگستری اصولاً در این ماده با توجه به عرایضی که کردم با توجه به مسأله تقصیر و تشخیص تقصیرها و امکان تهمت ها بک تجدید نظری بشود که بک مشکل بزرگ برای خانواده ها و برای دادگاه حمایت خانواده نشود (صحیح است).

نایب رئیس - آقای انوشیروانی بفرمائید.

انوشیروانی - زیاد مزاحم شدم ملاحظه بفرمائید خلاصه عرض میکنم در این ماده خانم ها متأسفانه بقدری گرفتار احساسات هستند که هیچ چیز توجه نمیفرمایند در این ماده پیش بینی شده است هر کدام بضع خانم ها و یا بضع مردها رأی داده بشود مردها خسارت این را بپردازند این درست نیست اگر بخانم ها خسارت داده میشود هزینه ایام عده بعهده شوهر است هزینه نفقه بعهده شوهر است ولی زن حق ندارد که از بابت خسارت پولی بخواهد بنده تقاضایم این است پیشنهادی تهیه نکرده ام چون این ماده درباره اش صحبت بود هزینه نفقه زن برعهده مردها است و اگر از هم جدا شدند و تقصیر بعهده مرد بود مرد باید بک مبلغی بپردازد دیگر نباید زن برای مرد چیزی بپردازد در عقد از دواج هم چنین چیزی نیست (بکنفر از نمایندگان - این پیشنهاد دولت است) این پیشنهاد را بدهند که زن بضع مرد چیزی بپردازد البته بنده در بین شورین پیشنهاد خواهم داد.

نایب رئیس - آقای شیخ الاسلامی بفرمائید.
 شیخ الاسلامی (رئیس کمیسیون دادگستری) -
 خواستم عرض کنم در پاراگراف دوم ماده ۱۱ که نوشته
 بندهای ۶ و ۷ ماده قبل منظور ماده ۱۸ است.
 نایب رئیس - اصلاح میشود. پیشنهادات رسیده
 قرائت میشود.

(بشرح زیر خوانده شد).

ریاست محترم مجلس شورای ملی
 پیشنهاد میشود در سطر چهارم ماده ۱۱ بعد از عبارت
 در حق طرف دیگر عبارت «از طریق صندوق حمایت خانواده»
 اضافه شود.

و همچنین در همین ماده در سطر ششم بعد از عبارت
 در صورت ازدواج مجدد محکوم له عبارت «یا ایجاد
 درآمد کافی برای او یا عسرت محکوم علیه» حذف
 گردد.

صفی نیا	جهانبانی	دکتر مهین صنیع
نیره سعیدی	همازاهدی	آصف زاده
بزرگ نیا	پیرنیا	مزارعی
ابتهاج سمیعی	اقبال	سرخوش
دکتر مهین گرگانی	دکتر دولتشاهی	

ریاست محترم مجلس شورای ملی

ماده ۱۸ - بشرح زیر اصلاح میشود:

در سطر ششم بعد از عبارت ازدواج مجدد محکوم له
 عبارت «یا ایجاد درآمد کافی برای او یا عسرت محکوم
 علیه حذف گردد» و با آخر ماده این قسمت اضافه گردد:

در صورت تمکین طرفین جبران خسارت معنوی از
 طرف مقصر بتشخیص دادگاه بطرف دیگر پرداخت گردد.
 مهروش صفی نیا مستوفی
 ریاست محترم مجلس شورای ملی
 محترماً پیشنهاد می نماید این تبصره بذیل ماده ۱۱
 اضافه شود.

تبصره - در صورتیکه محکوم علیه زوج باشد و
 مجبور به پرداخت مقرری ماهانه گردد از پرداخت مهریه
 و نفقه سه ماه و ده روز معاف خواهد بود مگر اینکه زوج
 بجای قبول مقرری مهریه را قبول نماید.

باتقدیم احترام - مهندس عبدالحمید معینی
 ۲۱ - قرائت دستور و تعیین موقع جلسه آینده -
 ختم جلسه

نایب رئیس - چون وقت تمام است بحث درباره
 لایحه از ماده ۱۲ بعد را بجلسه بعد موکول میکنیم.
 دستور جلسه آینده قرائت میشود.
 (بشرح زیر خوانده شد)

۱ - بقیه گزارش شورای اول اصلاح قانون حمایت
 خانواده.

۲ - لایحه يك شوری اجازه مصرف مانده
 اعتبارات سال ۱۳۵۲ طرحهای خاص ناحیه ای.

نایب رئیس - با اجازه خانمها و آقایان این جلسه
 را ختم میکنیم جلسه آینده ساعت ۹ صبح روز پنجشنبه
 خواهد بود.

(ساعت يك بعد از ظهر جلسه ختم گردید)

نایب رئیس مجلس شورای ملی - حسین خطیبی